http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Календар

263

5/2022

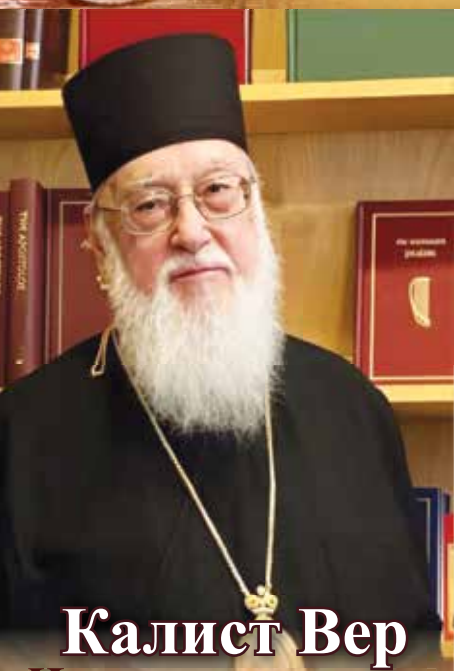

Калист Вер

Човекова личност: стварање, призив, пад

Србољуб Убипариповић

Николаос Хациниколау

Домника Коробејникова

Лоренс Фарли

Шта означава 1453. година

Освештане цркве у Комарану и Остриковцу

фото репортажа

Освештана црква Светог Пантелејмона у Комарану

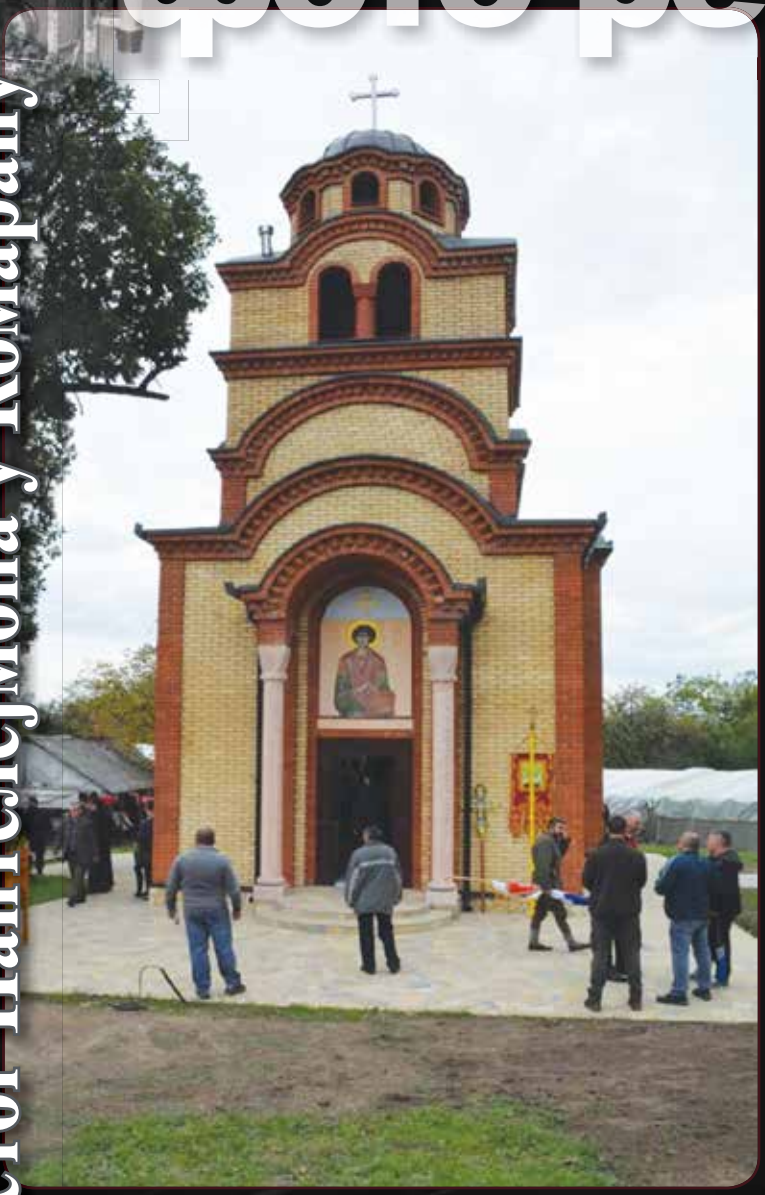

http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Календар

263

Калист Вер

Човекова личност: стварање, призив, пад

стр. 2

Србољуб Убипариповић

Литургијски живот православних хришћана

стр. 5

Лоренс Фарли

Шта означава 1453. година

стр. 9

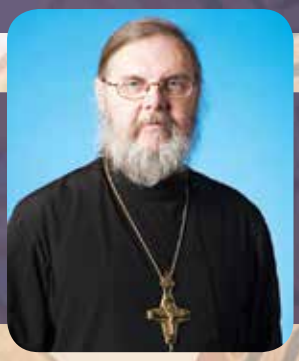

Николаос Хациниколау, *Биоетичке дилеме и пастирска проблематизација почетка човековог живота* 11
Игуманија Домника (Коробејникова), *Нека ваша љубав побеђује све* 17
Освећење цркве Светог Пантелејмона у Комарану 20
Освећење цркве Преображења Господњег у Остриковцу 22
Освећење светог престола и живописа у цркви Светог Пантелејмона у Станову 24

Из летописа Епархије шумадијске
Нова издања
Промене у Епархији шумадијској
Служења, пријеми и посете Епископа шумадијског Г. Јована
In memoriam, Дечија страна

Излази са благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована

Година XLIII,
Број 5, (263), 2022.

Издавач:
Српска православна епархија шумадијска

Излази:
шест пута годишње

Тираж: **2000 примерака**

Штампа: **ГРАФОСТИЛ, Крагујевац**

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Календар
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић, протојереј**
Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**
Редакција: **Др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, јереј, Лазар Марјановић**

Уредништво и администрација: **"Календар", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,**
e-mail : **n.milovic2@gmail.com**
Дизајн и прелом: **Дејан Манделц**

Калист Вер, митрополит

ЧОВЕКОВА ЛИЧНОСТ: СТВАРАЊЕ, ПРИЗИВ, ПАД

Поводом упокојења митрополита диоклијског Калиста Вера (1934 – 2022) у августу месецу 2022. године Господње

„Ти си нас створио због себе, и срца наша не знају за спокој док се не упокоје у Теби". Човек је био створен да постане пријатељ Божији – такава је прва и најглавнија теза хришћанског учења у односу на човекову личност. Међутим, људи, будући створени као Божији пријатељи, непрестано одбацују ову своју суштину. Човек је створен као Божији сапутник: у складу са језиком Цркве, Бог је створио Адама по свом лику и подобију, сместивши човека у рај. Али човек не престаје да одбацује ову везу. Говорећи језиком Цркве, човек је пао, и његов пад – првобитни грех – одразио се на цело човечанство.

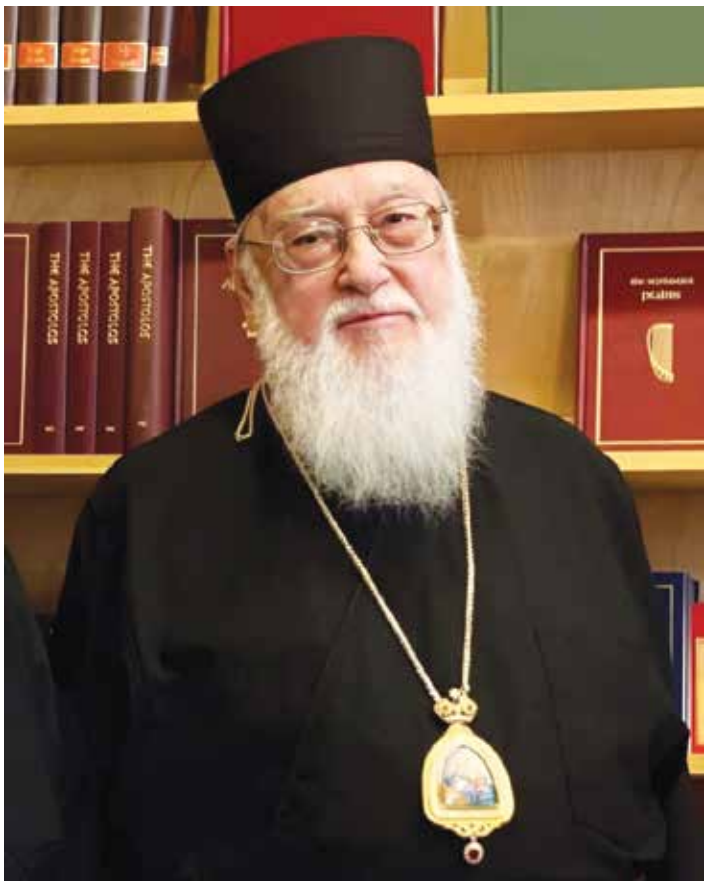

Стварање човекове личности

„И рече Бог: да створимо човека по лику Нашему [и] по подобију Нашему" (Пост. 1, 26). Бог говори у множини: „да створимо човека". Стварање човека, као што непрестано подвлаче свети оци Цркве, било је дело сва Три Лица Свете Тројице и, сходно томе, морамо увек да схватамо неким тројичним путем ово стварање „по лику и подобију". Даље, ми увиђамо да овај аспект има огромно значење.

Лик и подобије

Сагласно већини грчких отаца, термини „лик" и „подобије" нису у потпуности идентични. „Лик", пише Свети Јован Дамаскин, „означава разум и слободну вољу, у исто време када је подобије – подражавање врлина". На тај начин, Божији лик је слободна воља, логичко мишљење, осећање човекове моралне одговорности, другим речима, све оно што нас разликује од животиња и чини од нас личности. Али, ипак, лик подразумева и нешто више. Он значи да смо ми „род" Божији (Дап. 17, 28), да смо му сродници, и међу нама постоји веза и сличност. Између творевине и Творца не постоје несавладиви бездани, јер, будући створени по Божијем лику, можемо га спознати и општити са Њим. И ако исправно користимо нашу способност да општимо са Богом, тада постајемо као „богови", примајући свето подобије. У складу са овим речима Светог Јована Дамаскина, уподобљавамо се Богу посредством врлина. Ово уподобљење сродно је обожењу, то јест ми постајемо „другим боговима", или „боговима по благодати". „Ја сам рекао: ви сте богови, и синови Свевишњега – сви ви" (Пс. 81, 6).

Термин „лик" подразумева и силе којима нас је Бог снабдео од првог дана нашег постојања. „Према подобију" – ово није дар који од почетка поседујемо, него циљ који смо дужни да досегнемо, нешто што можемо стећи постепено. Ма колико били грешни, никада не губимо своје „према лику". Међутим, „подобије" зависи од нашег природног избора, од наше врлинскости и разара се грехом.

Према томе, људи нису савршена створења у реалном, него пре у потенцијалном смислу. Од самог почетка снабдевени „ликом", призвани су да се удостоје „подобија", али посредством својих сопствених настојања и помоћу божанствене благодати. Адам је почео свој пут од једноставности и простосрдачности, „он је био као дете које још није поседовало савршену свест", пише Свети Иринеј, „било му је неопходно да израсте и достигне савршенство". Бог је поставио Адама на исправан пут, али Адам је пошао сложеним путем, да би на крају крајева достигао циљ.

По питању Адамовог стања пре грехопада, православно предање се разликује од мишљења Светог Августина, који са своје стране изражава позицију западне Цркве, која је била одређена већ за његовог живота. Сагласно Августину, људи су у рају од самог почетка поседовали мудрост и знање. Њихово савршенство није било потенцијално, него је већ достигнуто.

Прогресивна мисао Светог Иринеја одговара савременим теоријама боље него статични погледи Августина. Међутим, обојица размишљају као богослови, а не као научници, тако да се њихове мисли никада не поткрепљују и не оповргавају било каквим научним хипотезама.

Западна Црква често повезује стварање по лику Божијем са човековом душом и разумом. Без обзира на то што многи православни мислиоци тврде исто, православно богословље учи да човек чини обједињену целину, и лик Божији прожима целу његову суштину, то јест и тело и душу. „Ја бих рекао", позивајући се на оно што је речено у Писму о човековом јестеству, писао је Михаил Хонијат (умро 1222. године), „да душу и тело

не треба појединачно називати човеком, него су и једно и друго заједно створени од стране Бога по Његовом лику” (из текста *Прозопопије*, често приписиваног Григорију Палами).

Ова чињеница, да човек поседује тело, пише Григорије Палама, не унужује га, него га ставља изнад анђела. Познато је да су анђели – апсолутни духови, а човек има „помешану” природу – телесну и духовну. Међутим, ово значи да је човечија природа савршенија у поређењу са анђелском и поседује велике могућности. Човечија личност је микрокосмос, мост, место сусрета читаве Божије творевине.

Православна богословска мисао упорно говори о присуству лика Божијег у човечијој личности. Свако од нас представља „живо богословље”, и пошто се у нама налази лик Божији, можемо наћи Бога загледавши се у своје сопствено срце, „обративши се самоме себи”: „Царство Божије је унутра у вама” (Лк. 17, 21). „Познајте себе”, учи Свети Антоније, „онај ко зна себе, зна и Бога”. „Ако си ти чист”, пише Свети Исаак Сирин (крај VII века), „небеса се налазе унутар тебе. У себи ћеш угледати анђеле и Господара анђела”. О Светом Пахомију су говорили: „Он је у свом чистом срцу, као у огледалу, видео Бога”.

И мушкарац и жена су створени по лику Божијем. Сваки припадник људског рода, ма колико грешан био, представља у Божијим очима огромну вредност. „Погледај брата или сестру своју”, каже нам Климент Александријски (умро 215. године), „и видећеш Бога”. Евагрије учи: „После Бога дужни смо да се односимо према својим ближњима као према Богу”. Ово поштовање према човековој личности очигледно налази траг и у православном богослужењу, када јереј кади не само пред иконама, него и пред парохијанима, оприсуствујући на тај начин Божији лик у сваком човеку: „Човекова личност је најбоље изображење Бога”.

Благодат и слободна воља

Као што смо видели, чињеница да је човек створен „по лику Божијем”, претпоставља код њега присуство слободне воље. Бог у нама види синове и кћери, али не робове. Православна Црква одбацује свако схватање благодати као нечега што окива човекову слободу. Да би описало однос Божије благодати и човечије слободе, православље користи појмове „садејство” и „сарадња”. Сагласно апостолу Павлу, „сви смо ми сарадници Божији” (1Кор. 3, 9).

Али да бисмо постали сарадници Божији, ми, с једне стране, требамо Његову помоћ, али, с друге стране, морамо овде одиграти и своју сопствену улогу. Ми, људи, дужни смо да доприносимо сваком Божијем делу, чак и без обзира на то што дејства Божија имају много већи значај него наша. „Наше васкрсење у Христу и обједињење са Њим претпостављају заједничко дејство две неравномерне, али неопходне силе: божанствене благодати и човекове воље”. Највећи пример таквог узајамног деловања јесте Пресвета Богородица.

Западна Црква, почевши од Августинове епохе и јереси пелагијанства, бави се питањем благодати и слободне воље у донекле другачијем кључу. Многи људи, стасали на августиновској традицији, нарочито калвинисти, посматрају православну идеју „сарадништва” са неповерењем. Чини им се да се сувише много значаја придаје човековој слободној вољи и да се сувише мало значаја придаје Богу. Али у стварности је православно учење веома мудро. „Стојим на вратима и куцам: ако ко чује глас мој и отвори врата, ући ћу к њему” (Откр. 3, 20). Бог куца у ишчекивању, док му не отворимо врата. Он нас не принуђава. Благодат Божија призива све без изузетка.

Сагласно Светом Јовану Златоустом, „Хоћу да знте, да Бог не принуђава оне који не желе, него привлачи к себи оне који желе”. „Његово је дело – посадити и залити”, учи Свети Кирило Јерусалимски (умро 386. године), „твоје је дело да донесеш плод. Бог приноси дар, твоја је брига да примиш и сачуваш дар”. Међутим, не треба да мислимо да је човек, примивши и сачувавши божанствени дар, заслужио тај поклон својом „вредношћу”. Божија благодат увек се даје као дар, и људи ништа не могу захтевати од свог Творца. Без обзира на то што „нисмо достојни” спасења, морамо се трудити да га примимо, јер „вера, ако нема дела, мртва је сама по себи” (Јк. 2, 17).

Грехопад. Првородни грех

Бог је даровао Адаму слободну вољу – могућност да изабере између добра и зла, и пред Адама се поставило питање да ли да прихвати или одбаци призив. Адам је одбацио. На тај начин, уместо да настави пут, предложен Богом, Адам се стрмоглавио са њега, изражавајући самим тим своју непослушност Богу. Адамов грехопад састоји се управо у непослушности и немању жеље да следи Божију вољу. Он је своју жељу супротставио Богу, и на тај начин своје деловање разлучио од Бога. Као резултат на земљи су се појавиле болест и смрт.

Људи, одвративши се од Бога који је извор живота и бесмртности, нашли су се у ситуацији која противречи

њиховој природи. Ово противприродно стање довело је људску природу да неизбежне пропадљивости и, на крају крајева, телесне смрти. Ми смо „једни другима удови" (Рим. 12, 5), сагласно апостолу Павлу, који непрестано говори о томе да страдање једног уда доводи до неминовног страдања целог тела. Због овог мистичког јединства људског рода, пропадљивости је изложен не само Адам, него и читаво човечанство.

Пропадање, као резултат грехопада, било је не само физичко. Адам и његови потомци, одвојивши се од Бога, нашли су се у власти греха и ђавола. Свака нова природа рађа се у свету у којем царује грех, у којем се тако лако врши зло и у којем је тешко поступати по савести. Воља се потчињава ономе што су Јелини називали „жеља" (επιθυμία), а Латини „consupiscentia". Сви смо потчињени својим жељама, што је последица првородног греха.

До овог момента између православља, римокатолицизма и протестантизма постоји одређена сагласност. Међутим, касније се између Истока и Запада појављују озбиљна неслагања. Православље, у мањем степену опева стање човека пре грехопада, у поређењу са Западом заузима мање оштру позицију у односу на последице грехопада. Адам није пао са висина величанственог знања и савршенства. Напротив, он се налазио у стању крајње простоте. Зато он не може бити сувише строго осуђен због своје грешке. И природно, као резултат пада, човеков разум се толико помрачио и воља је толико ослабила да је човек изгубио веру у своју способност да постане сличан Богу.

Међутим, православље не тврди да је грех у потпуности лишио човечанство божанствене благодати, брз обзира на то што после пада благодат делује на људе пре спољашње, него унутрашње. Православни не сматрају, као Калвин, да су људи после пада потпуно деградирани и да су изгубили сваку могућност за изражавање добрих намера. Они не могу да се сложе са Августином, који пише да су људи имали потребу да изврше грех, да је „човечија природа била угушена Адамовом грешком и да је дошло до губитка слободе". Наравно, грех је унаказио лик Божији у човеку, али га није разорио у потпуности.

Како се пева у једној од песама парастоса: „Образ сам твоје неизрециве славе, ако и носим ране прегрешења". Пошто ми до овог дана чувамо у себи Божији лик, ми чувамо и слободну вољу, без обзира на то што грех суштински ограничава наше хоризонте. Чак и после грехопада, Бог није лишио људе снаге воље – жеље и немања жеље да га слушају. Православље, верујући у идеју сарадништва, одбацује свако тумачење грехопада, које говори о лишавању човека његове слободе.

Већина православних богослова одбацује идеју „греха отаца", коју је предложио Августин и која постоји у умеренијој форми у римокатоличкој Цркви. Сагласно учењу православне Цркве, неизбежно наслеђујемо Адамову пропадљивост и смртност, али не и његову кривицу. Постајемо кривци, ако подражавамо Адаму, свесно одабирајући непокоравање Богу. Многи западни хришћани сматрају да човек не треба да се прихвата никаквог деловања у безнадежном стању свог пада, заражен првородним грехом, јер се не може удостојити Божије благонаклоности: „Поступци пре Суда", гласи тринаести од тридесет девет чланова катихизиса англиканске Цркве, „не изазивају Божије задовољство, него имају греховни карактер".

Православље се никада није придржавало такве позиције. Православни не тврде, као што је то чинио Августин и други представници западне Цркве, да се некрштена одојчад од стране Бога праведно предају вечном адском огњу. Православна слика палог човечанства много је мање мрачна, него што је представљена од стране Августина и Калвина.

Без обзира што православни инсистирају на томе да човек и после грехопада поседује слободну вољу и могућност да врши добра дела, они су ипак у потпуности солидарни са Западом у мисли да је човечији грех постао зид између Бога и човека, и да тај зид човечанство не може разрушити својим сопственим снагама. Грех је препречио пут ка сједињењу са Богом. И пошто ми нисмо могли прићи Њему, Он је пришао к нама.

Превела М. Дабетић

Др Србољуб Убипариповић

ЛИТУРГИЈСКИ ЖИВОТ ПРАВОСЛАВНИХ ХРИШЋАНА

Предавање одржано у Крагујевцу, у оквиру Великогоспојинских свечаности, 17. септембар 2022. године

Пре свега, дозволите ми да будем непосредан када је реч о гостовању у овом некадашњем престоном граду Србије и средишту Епархије шумадијске. Увек осећам особиту част и радост када се сабирам са верним народом и, пре свега, клиром на челу са Преосвећеним Епископом, будући да знам да је свештенство у овој Епархији изузетно добро и образовано. Истовремено, свестан сам чињенице да Епископ Јован итекако води рачуна како о самој богословској школи у овом граду, тако и о развоју богословском не само свештенства, већ и свих оних који

су ђаци Богословије и студенти Православног богословског факултета. Стога, осећам одређену дозу треме, јер многе теме о којима се говори биле су заступљене не само у оквиру Госпојинских свечаности, већ и на другим свештеничким семинарима. Поставља се питање да ли је могуће нешто ново казати о питањима која су већ увелико овде разматрана, а о којима клир и верни народ ове Епархије доста зна. Поврх свега, говорити о литургијском животу Православних хришћана у присуству Епископа који неуморно служи Свету Литургију, и то не само једанпут седмично, него и током целе недеље и године обилазећи своју Епархију и угледајући се на Пастира Доброг, јесте отежавајућа околност за мене, будући да сâм Преосвећени Епископ и окупљени оци проповедају и тумаче Свету Литургију народу Божијем. Дозволите ми да овога пута пред вас изнесем неколико скромних мисли у вези са најављеном темом. Истовремено дубоко верујем и надам се да ће ово вече бити духовно корисно за све нас, а првенствено за мене.

Наиме, говорити о теми као што је литургијски живот Православних хришћана, вероватно код многих претпоставља једну мисао, а то је – много тога је већ изречено. Питање је да ли је могуће другачије прићи овој теми. Но, као и сваки пут, у овом часу бих се најпре позвао на речи Господње са којима бих започео своје излагање. У Јеванђељу по Јовану, у 10. глави, Господ наш Исус Христос поучава своје ученике, али и све генерације хришћана, следећим речима: „Ја дођох да живот имају и да га имају у изобиљу. Ја сам пастир добри. Пастир добри живот свој полаже за овце“ (Јн 10, 10-11). Неколико стихова касније, Спаситељ говори: „Овце моје слушају глас мој, и ја њих познајем, и за мном иду. И ја им дајем живот вечни, и никад неће изгинути, и нико их неће отети из руке моје. Отац мој који ми их је дао већи је од свију; и нико их не може отети из руке Оца мојега. Ја и Отац једно смо“ (Јн 10, 27-30). Ове речи које смо чули јесу одговор на питање: шта је смисао, садржина и циљ литургијског живота. То је предокушање и удеоничарење у животу вечном. Ради оних који можда не стижу у довољној мери да размишљају о литургијском животу, пре говора о литургијском животу, потребно је да се опоменемо разлога устројства једног таквог односа и успостављања заједнице са Богом.

Као што је добро познато, оваплоћење Христово од Духа Светога и Марије Деве и сви догађаји које називамо домостројем спасења, а пре свега Тајна крста и Васкрсења, коју је Христос савршио ради нас људи и ради нашег спасења, заправо јесте прекретница у успостављању новог односа у историји људског рода са Тројичним Богом. Темељ свега тога јесте Тајна крста и Васкрсења. Спомен крста и Васкрсења бива савршен у оквиру Свете Литургије или Божанствене Евхаристије. У ноћи у којој предаваше себе за живот света, како нам говори јеванђељско предање, Спаситељ сабира своје ученике и установљује тајну над тајнама, сабрање над сабрањима, обред над обредима. У оквиру те изворишне тачке и сабирног сочива нашег хришћанског живота, он поучава, како своје непосредне ученике, тако и све наредне генерације шта треба да чине у спомен Његовог страдања, али и васкрсења. То је принос евхаристијских дарова, освећење дарова благодаћу Духа Светога и то је, поврх свега, причешћивање освећеним даровима који су Тело и Крв Његова. Заиста, у складу са заповестима Христовим, тако и чине хришћани све до краја света и века. Наравно, ако пратимо Јеванђеље по Луки и настојимо да разумемо како се одвија литургијски живот, итекако га можемо разумети читајући одељак у којем се говори о Луки и Клеопи који путују за Емаус (Лк 24, 13-32). Ова двојица ученика Христа препознају управо у оквиру тајне ломљења хлеба. У Делима апостолским читамо како су апостоли једнодушно, са свим осталим хришћанима, заједно сабрани у молитви, у заједници, у апостолском учењу, али и у ломљењу хлеба. Потом, Свети апостол Павле у више наврата, како нам говоре Дела апостолска, али и његове посланице, инсистира на темељу свеукупног хришћанског начина постојања, а то је – сабирање на једном месту и читање одељака из Светог Писма (тада само Старог завета), проповеди, а пре свега причешћивање Телом и Крвљу Господњом. Ако ову нит пажљиво пратимо кроз историјски ход Цркве, видећемо да је литургијски живот одувек претпостављао и подразумевао да хришћани активно сабрање или долазак на литургијско сабрање крунишу причешћивањем Телом и Крвљу Господњом.

Током векова, кроз историју, услед различитих историјских околности у неким епохама долази до делимичне промене односа хришћанских генерација према чешћем учешћу у Евхаристији, то јест причешћивању. Откако је Црква устројена, па све до времена у којима ми живимо – времена литургијске обнове која се активно одвија у нашој помесној Цркви – долази до обнове свести православних хришћана да без причешћивања Телом и Крвљу Господњом нема правог хришћанског живота. Уосталом, ако се вратимо у јеванђељско предање и позовемо се на беседу у капернаумској синагоги (у 6. глави Јеванђеља по Јовану), чућемо врло јасне речи: „Који једе моје тело и пије моју крв има живот вечни; и ја ћу га васкрснути у последњи дан“, док нешто касније каже: „Ако не једете тело Сина Човечијега и не пијете крви његове, немате живота у себи“ (Јн 6, 53-54). Дакле, овде не говоримо о пуком физичком преживљавању које нас одликује из дана у дан и које је засновано на томе да узмемо нешто хране и пића да бисмо могли да преживимо. Овде говоримо о истинском животу, вечном животу, који нам се сада даје као предукус, предостварење Царства небеског које долази у сили. Заиста, Света Литургија, као тајна над тајнама, на сваком кораку нам то показује. Према скромним запажањима оних отаца и учитеља који су нас поучавали, Литургија је изворишна тачка нашег постојања. Свака молитва, свака света Тајна, сваки наш молитвени порив или стремљење да се молимо Богу, било као хришћани који у свом дому имамо личну молитву, или који се сабирамо у Цркви на било којем богослужбеном сабрању, апсолутно има завршну тачку у Литургији. Свака света Тајна има завршну тачку у Литургији. Богу хвала, дошла су времена када, примера ради, мала деца која се крштавају, али и одрасли који ступају у Цркву Христову, бивају поучавани од стране наших свештеника да одмах по крштењу могу и треба да се причесте да би, дословно, започели црквени живот.

Дакле, сама Литургија открива ове димензије. Можда то није увек свима разумљиво, али, ако будемо пажљиви и ако извршимо своје духовне дужности, онда ћемо разумети да је цела Литургија позив на сједињење са Господом. Она је кроз своје молитве тако и усмерена. Веома добро знају Преосвећени Владика и свештеног служитељи који редовно, усрдно и динамично служе, да то молитве и откривају. Они као свештеног служитељи не служе сами за себе, него служе зарад целе заједнице. Ако покушамо да проникнемо у смисао тих молитава, онда ћемо открити невероватан свет молитвених стремљења Цркве Божије кроз векове, која је своје искуство уградила у њих и истовремено није сакрила контекст који говори да је Литургија позив на излазак из створеног времена и простора и улазак у заједницу са Христом. Уосталом, то се и по структури Литургије веома лако може разумети.

Као што вам је добро познато, први део Литургије, који називамо *Литургијом речи*, има за циљ да све оне који су сабрани нахрани речју Божијом. Као што сами знамо, благодаћу Духа Светога ми смо сви позвани да дођемо у Цркву. Као што нас учи предање Цркве, у нашем животу не бива ништа захваљујући нашим дометима и могућностима. Све оно што је добро, што је корисно и што је изграђујуће за црквени живот, могуће је благодаћу Духа Светога. Тако и долазимо у Цркву. Благодат Духа нас сабира на једно место. Онда, окупљајући се као народ Божији, чекамо да нас Спаситељ поучава, пре свега путем стихова из Старог завета, постепено нас припремајући да нам се лично обрати. Како нам Он говори? Говори кроз онога који чита Јеванђеље. Иако ми видимо да Јеванђеље чита ђакон, свештеник или, пак, епископ, кроз њега говори лично Христос, односно Христос се обраћа своме народу. Он тада изриче речи вечног живота. Те речи нису попут других речи којима смо ми неретко склони да тргујемо, да се лажно њима користимо... Те речи су со облагодаћена која долази у најтананије делове нашег бића. Ако је наша душа и срце плодна земља, ту реч примамо и она постепено узраста у нама и води нас разумевању свега онога што је корисно за наше душе и наша тела. Сваки пут када на Литургији слушамо Јеванђеље, драга браћо и сестре, ми слушамо Христа који нас позива да примимо његову реч и да се према њој односимо са одговорношћу и са нарочитом пажњом. Ми се том речју, поврх свега, причешћујемо. Када се причестимо њоме, бивамо достојни да наставимо заједничарење са Богом у другом делу Литургије.

Шта је смисао који нам откривају молитве у другом делу Литургије? Можда би најбоље и најумесније било да се подсетимо бар једне молитве која се назива *Молитва за верне* и коју свештенослужитељ произноси непосредно пре појања Херувимске песме. Текст те молитве је врло једноставан: *Опет и много пута Теби*

припадамо, и Теби се молимо, Благи и Човекољубиви, да, погледавши на молитву нашу, очистиш душе наше и тела од сваке нечистоте телесне и духовне и даш нам да невино и неосуђено стојимо пред светим Жртвеником твојим. А даруј, Боже, и овима који се моле с нама, напредак у животу, и вери и разуму духовноме; дај њима који Ти свагда служе ***са страхом и љубављу*** *да се невино и неосуђено причесте светим Тајнама твојим, и да се удостоје Небеског царства твога.* Ове речи молитве, која итекако изражава и подвлачи суштину литургијског живота, више него јасно предочавају зашто се сабирамо на Литургију и због чега је она за нас извор живота. Касније следе тренуци који су добро познати, а који подразумевају преношење евхаристијских дарова на Часну трпезу и, наравно, кулминациону тачку у евхаристијској

молитви под називом „Анафора“. У оквиру ове молитве врши се спомен – не некакво пуко историјско сећање – свих догађаја савршених у Христу ради нас и нашег спасења: освећења принетих дарова; помињање не само оних који су уснули у Господу са надом у васкрсење и живот вечни, већ и оних који су и даље са нама. Ово нам показује да је Литургија јавно дело целокупне заједнице. У Литургији нема подела које уводимо ван литургијског времена. У Литургији су живи и покојни заједно, те се стога наглашава да је наш Бог, Бог живих, а не мртвих. У нашим храмовима постоји вишевековна пракса да се живопишу зидови тако што изображавају ликове светих који су прослављени, који су у близини Божијој, који су сабрани и присутни на Литургији са свима нама. Поврх свега, Литургија бива пројава Цркве и опита заједништва свих нас, из свих епоха и времена, заједно са угодницима Божијим, са анђелским силама, са Христом који приноси и који се приноси на Литургији.

После речи које произноси *свештеног служитељ у име заједнице*, као неко ко је уста целе заједнице, долази тренутак који је припрема за оно што ће уследити врло брзо, а то је причешће. Пре причешћивања, као што вам је добро познато, изговара се Молитва Господња. Та молитва је у литургијском предању одувек препознавана као припремна молитва за причешће. Она није само подсећање шта је хришћански живот, како би требало да га водимо, већ бисмо рекли да је она једна од последњих припрема за причешћивање Телом и Крвљу Господњом. Та молитва бива заједнички изговарана. Такође, пре ове молитве свештеник изговара једну молитву која је једна од најлепших на Литургији: *Теби поверавамо сав живот свој и наду, човекољубиви Владико, и молимо Те, и призивамо, и преклињемо: удостој нас да се причестимо небеским твојим и страшним Тајнама са ове свештене и духовне Трпезе, са чистом савешћу, на отпуштење грехова, на опроштај сагрешења, на заједницу Светога Духа, на наследство Царства небескога, на смелост према Теби, не на суд или на осуду.* Обратите пажњу како ова молитва објашњава дарове које добијамо у оквиру причешћа. Дакле, Црква се моли да нам примање евхаристијских дарова буде на отпуштење грехова, опроштај сагрешења, на заједницу Светог Духа и тако даље. За нас је свако литургијско учешће благословена прилика да још више разгоревамо љубав према Господу. Суштина нашег односа јесте следовање заповестима Господњим. Али, оне две заповести које Спаситељ проповеда и тумачи јесу круцијалне. То су заповести о љубави. Само онда када ми отворимо себе за Господа и те заповести, то јест тајну љубави његове, тада се апсолутно мења наша реалност и наш однос према овом свету уопште. Тада ми допуштамо да се Господ усели у наш живот и да нас Он руководи. Не заборавимо, предање говори да ништа човек не може учинити искључиво сопственим снагама, него помоћу благодати Божије.

Наравно, одмах после речи ове молитве коју изговара свештеник и после Молитве Господње коју сви изговарамо, следи још неколико молитава и тренутак причешћивања свештеног служитеља, а затим и народа Божијег. Као што примећује један велики отац Цркве, Свети Никола Кавасила, тајна причешћа показује да се Христос, путем Крви своје коју примамо, улива у срца наша и васкрсава свој живот у нама. Отуда, за онога који побожно, отворено, са љубављу приступа, али и који води доличан хришћански живот између две Литургије, поменути дарови апсолутно бивају умножени. Када читате житија светих или неко друго хришћанско штиво, не можете се отети утиску како неки људи, живећи одговорно у подвижничком смислу, превазилазе законе природе које ми у први мах не можемо замислити да могу бити побеђени. Бог којег хришћани примају у себе, благодећу Духа Светога, чини да се мењамо из корена, поступно, из Литургије у Литургију. То ће код неких бити, у први мах, не толико приметно. Како буде време одмицало бива више него јасно да Христос, речима апостола Павла, живи у нама. Не само апостол Павле, него и бројни хришћани, разумели су да смирењем, једноставношћу, честитошћу, а пре свега љубављу која бива свакодневно разгоревана, све бива другачије. Хришћани имају благослов над благословима и дар над даровима. Оно што бива добро јесте зато што су Христу допустили да пребива у њима.

Литургијски живот хришћана захтева доличан однос, узоран хришћански вид владања. Не можемо претпоставити да ће неко ко се редовно причешћује пренебрегнути ту чињеницу и занемарити све оно што би требало да краси једног хришћанина. Неретко можемо чути различите ставове по питању ретког или, пак, редо-

вног причешћивања. Свакоме ко пажљиво слуша Цркву, слуша Оце Цркве, а најпре Богочовека Христа, који говори: „Који једе моје тело и пије моју крв има живот вечни; и ја ћу га васкрснути у последњи дан“, је јасно да ово јесте однос који треба да краси сваког хришћанина. Истовремено, такав однос, као што сам већ рекао, мења свакога од причасника. Увек постоји дилема достојног и недостојног хришћанина, односно, у којој мери свако од нас може да се избори да буде достојнији. То треба појаснити на следећи начин. Управо на темељу наше недостојности – *јер нема човека који живи а да не греши* и који себе може учинити достојним и спремним сваког тренутка – Господ нам дарује благословену прилику да заједничаримо са Њим, да напредујемо у познању Тројичног Бога. То треба да прихватимо не само као мишљење једног или неколицине људи, већ као веру Цркве. Дакле, питање достојности или недостојности не сме да негира нити да искључује оно што треба да краси сваког хришћанина између две Литургије. Та Литургија, опит и искуство Распетог и Васкрслог Христа треба да нас мења и да нам указује којим очима да гледамо своје ближње; треба да појачава молитву, подвиг; треба да нас учини спремнима да послушамо позив Цркве на усрднију молитву у тешким временима. Ово не радимо само да покажемо да смо „лојални“ хришћани, већ да смо одговорни и спремни да, слушајући глас Цркве, слушамо глас нашег Женика – Христа. Црква јесте Тело Христово и простор нашег спасења. Све оно што у Цркви бива јесте на спасење. Где је Христос, тамо је спасење, као што нас уче оци Цркве.

На тај начин, учествујући и активно спознавајући тајну Христа, и ми се мењамо. Умесно је овде истаћи да чак и сродство које је карактеристично за нас људе (крвни сродници смо са својим родитељима и обратно) бива превазиђено сродством са Христом. Штавише, родитељи одгајају своју децу и у једном тренутку, када досегну време самосталности, они их остављају. Христос нас никада не оставља, чак ни онда када би неко, попут цара и пророка Давида, помислио да много непријатеља напада на нас. Тада се поставља питање: „Извините, да ли ће спасење доћи?“ Напротив, као што знамо, Спаситељ је увек уз нас – и када падамо и када устајемо. Наравно, позива нас на борбу, на одговорни приступ и однос, позива нас да не губимо наду. Благодарећи озбиљном, молитвеном, подвижничком, али пре свега евхаристијском животу, Њега као Родитеља имамо да му се обраћамо и да изграђујемо ту заједницу.

Завршио бих речима које је записао Свети Јован Златоусти, који је тиме желео да укаже на све оно што нам Христос даје у животу. Свети Јован, који је патрон богословске школе у овом граду, велики Отац Цркве, говорећи из Христовог угла, рекао је: „Ја сам Отац, ја сам Женик, ја сам Дом, ја сам Храна, ја Корен, ја Темељ. Све бива ако ја пожелим. Ничему ништа не недостаје. Ја творим, јер дођох да служим, а не да ми служе. Ја сам и пријатељ, и странац, и глава, и брат, и сестра, и мати – све јесам. Једини дом је у мени. Ја сам сиромах тебе ради и тебе ради сам бескућник. На крсту тебе ради, у гробу тебе ради. Горе сам изнад тебе Оцу отишао, доле испод тебе заступам те код Оца. Сав си мој, и брат, и наследник, и пријатељ, и уд. Шта још желиш?“

Хвала вам!

Аудио верзију у писани формат пренео
Лазар Марјановић

Сергеј Фудељ

ШТА СЕ ДЕШАВА ЗА ВРЕМЕ ВЕЛИКОГ ВХОДА

У интервалу између првог и другог дела Херувимске песме свештеног служитељи узимају Свете Дарове припремљене за време проскомидије на жртвенику и преносе их на престо. Ово свештенодејство назива се „Велики вход” и означава улазак Исуса Христа у Јерусалим.

Дарови се преносе кроз амвон како би цела Црква учествовала у праћењу Господа на Голготу. „Ево идемо горе у Јерусалим”, рекао је Он, „и све ће се свршити што су пророци писали за Сина Човечијега. Јер ће бити предан незнабошцима и ругаће му се, и мучиће га и попљуваће га. И пошто га ишибају, убиће га, и трећег дана васкрснуће” (Лк. 18, 31–33). Господа који одлази у смрт свештеног служитељи призивају да у свом Царству „помене“ сву земаљску Цркву и православно епископство: „вас, и све православне хришћане да помене Господ Бог у Царству Своме...” Тако се разбојник, видећи умирућег Господа, молио Њему: „Помени ме, Господе, када дођеш у Царство Своје...” (Лк. 23, 42). Кроз тишину и светлост Херувимске песме већ је видљива Голгота Христа и Његове Цркве. Тако је било и у земаљском странствовању Господа. Његово Преображење на гори Тавор било је откривање Његове божанствене силе и славе, како би Његови ученици, сећајући се овога на Голготи, знали да није она, Голгота, последица Његове немоћи, већ слободе и љубави, да су Његова страдања – слободна. „На гори се преобразио јеси”, пева се на празник Преображења, да би, када „Те угледају распета, страдање... разумели слободно, светови проповедају, јер си Ти уистину Очево сијање”.

Стављајући Свету Чашу и Дискос на престо, свештеник изговара: „Благообразни Јосиф, с дрвета скину пречисто Тело Твоје, плаштаницом чистом обвив, и миомирисима, у гроб нови покривши, положи”. Овог час је у олтару управо скидање са крста и полагање у гроб Тела Христовог.

Поставивши Чашу и Дискос на престо и окадивши, свештеник говори и ове речи из 50. псалма: „У свом благовољењу, Господе, учини добро Сиону, и нека се сазидају јерусалимски зидови”. По мишљењу неких светих ово је молитва о стварању Цркве – Сиона Божијег. После овога свештеник говори ђакону: „Помени ме, брате и саслужитељу”. Ђакон одговара: „Да помене Господ Бог свештенство твоје у Царству Своме”, и одмах додаје о себи: „Помоли се за мене, владико свети”. Свештеник му говори: „Дух Свети сићи ће на тебе, и сила Свевишњега осениће те”. То су речи анђела Пресветој Деви за време Благовести. Ђакон одговара: „Исти Дух нека нам садејствује у све дане живота нашега”. И свештеник, благосиљајући га, говори: „Да те помене Господ бог у Царству Своме”.

Лоренс Ферли, свештеник

ШТА ОЗНАЧАВА 1453. ГОДИНА

Година 1453. означила је веома важан догађај у животу Православне Цркве, јер је те године град Константинопољ пао у руке Турака, убрзо доводећи до краја хиљаду година дугу владавину хришћанског Римског царства (познатог под именом „Византија“). Свакако, до тог времена већина царстава је већ освојено од стране Османлија, док је Константинопољ, са малом околином, био последњи очајни бедем.

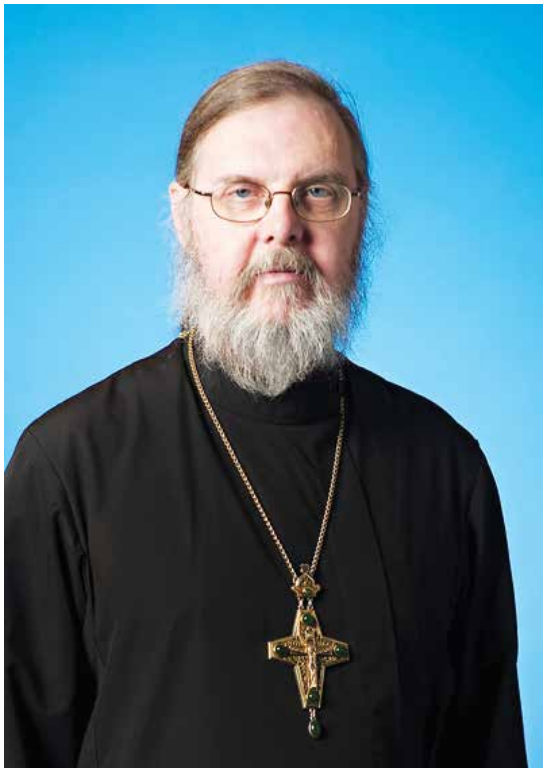

Коначни окршај био је препун символике за оне који су поетски настројени: Султан који је командовао завршни напад био је Мехмед II, назван по исламском пророку Мухамеду, док је последњи хришћански владар, одлучно корачајући по до тада непробојним зидовима свог града, био Константин XI који је добио име по Константину Великом, оснивачу града и првом римском хришћанском цару.[1] Град који је вековима важио као најлепши и који је био жила куцавица хришћанства на земљи, након педесет пет дана дуге опсаде, коначно је пао у уторак, 29. маја 1453. године.

Међу хришћанима се дуго мислило да Црква мора имати иза себе царство да би опстала. Стога, на пример, 1393. године, патријарх цариградски Антоније, сазнавши да Василије, велики кнез московски, не организује литургијску прославу у част цара, пише му писмо желећи да исправи ову грешку. Он каже: „Чедо моје, за хришћане није могуће да имају Цркву, а да немају царство. Црква и царство чине важну заједницу. За њих није могуће да буду одвојени једно од другог.“

Није тешко увидети зашто је он тако осећао. Црква и царство су дуго времена били у јединству. Погледајмо, на пример, тропар Часном крсту, који се пева сваког петка: „Спаси Господе народ свој и благослови наслеђе своје, даруј победу свим православним хришћанима над њиховим противницима, и сачувај Крстом Твојим народ [житељство] Твој[е].“ На грчком, за реч „народ“ употребљена је реч *πολίτευμα*, и она означава „власт, државу, грађане“. Заправо, у тропару се моли да Бог дарује војну победу Римској држави над својим политичким непријатељима. Божије „житељство“ овде није Црква, већ држава. У том погледу, није чудо што су људи попут патријарха, шездесетак година пре османског освајања града, са сигурношћу сматрали да ће Бог одбранити своје земаљско житељство и да царство никада неће пасти.

Помодно је, нарочито у појединим анабаптистичким круговима, означити Византију као велику и тужну грешку, потпуну предају хришћанства у руке својих добронамерних, али погубно кратковидих пријатеља из четвртог века. Према овом виђењу, Константинова вера је била лажна, његово пријатељство кобно, и са њим је Црква започела свој велики и страшан пад. Придев „константиновска“ [Црква] је код заступника оваквог виђења функционисао као псовка, шифра која означава урањање Цркве у световно, овоземаљско којим се не може похвалити, што се неће исправити све до доласка анабаптиста у XVI веку.

Додуше, сарадња Цркве и државе за време Константинових наследника (која је почела осветом под Јустинијаном), била је праћена многим успонима и падовима, што се лакше види из наше перспективе када имамо потпунију слику тадашњег стања. Но, *симфонија* Цркве и државе је донела и добре ствари и помогла да се пројаве нови елементи у односу на претходно исувише брутално Римско царство. Симфонија је, такође, испунила библијско пророштво у погледу преобраћења нације у Израиљ Божији (уп. Исаија 60, 1-3), како су људи попут Јевсевија Кесаријског (великог пријатеља Константиновог) имали обичај да истичу. У том погледу, анабаптистичка оптужба Византије је отишла предалеко. Византија је усвојила хришћанску веру и вредности како би уништила дубоке корене везане за римску културу – корене који ће преживети катастрофу 1453. године и наставити да се развијају у државама насталим после пада Византије, на начин *Byzance apres Byzance* [Византија након Византије].

Сходно свему реченом, шта је пад Константинопоља 1453. означавао? Највероватније нешто што ниједна од тадашњих сукобљених политичких опција није у потпуности разумела.

За муслимане Османлије, пад хришћанског Константинопоља означавао је доказ божанске надмоћи ислама над хришћанством. Упркос свим заокупљеностима коначним судом и казном у будућем свету, ислам има намеру да есхатологију смести у категорије овог света. Идеја раздвајања Цркве (или џамије) и државе не проналази много места у исламу (одатле и потиче њихово инсистирање на шеријату), те се и Алахова моћ на крају мора показати кроз војне победе. То објашњава, како су говорили, *blitzkrieg* победе исламске војске[2] над великим делом римског света неколико деценија након Мухамедове смрти. То се дешавало јер је ислам истинска вера, па им је Алах давао победе и на бојном пољу. (Такође, ово објашњава и колективну трауму која је захватила исламски свет када је његова политичка моћ ослабила у каснијем периоду.) За султана Мехмеда, пролазак кроз градске рушевине маја 1453. године, пад града значио је да нема Бога осим Алаха и да је Мухамед његов изасланик. Међутим, погрешио је.

За поражене хришћане, пад града био је како богословска трагедија, тако и политичка катастрофа, јер се мислило да је Христос напустио своју Цркву. Без сумње, многи су, бранећи зидине и умирући уз свог цара тога дана, очекивали чудо и осећали да, упркос великим шансама исламских трупа, њихов град и царство могу опстати и одржати се. Ето шта се дешава, када су политичари храњени религиозном идеологијом. Последњи пут када се десило нешто слично, било је везано за Јерусалим 70. године: јеврејски браниоци Светог града су осећали да Јерусалим никада неће пасти зато што је био Божији град, те ће Бог одбранити своје житељство без обзира колико су шансе безнадежне. Зато што је њихова нада укорењена у врелој идеологији, а не у хладном бројном стању, они су се бранили све до краја и умрли заједно са градом – баш као што су урадили браниоци Константинопоља неколико стотина година касније.

Мислим да је пад града хришћана значио следеће: све земаљско је пролазно и свако светско царство које се уздигне – пропашће. Оно што се открило тога дана у диму који избија кроз руине срушеног града била је есхатолошка природа Цркве унутар ње, то јест да хришћани у овом времену немају *постојана града* (Јеврејима 13, 14), чак ни попут једног дугогодишњег и славног Цариграда. Човек почиње да умире оног дана када се роди. Тако је налог за извршење смртне пресуде Цариграда потписан оног дана када га је Константин Велики прогласио главним градом свог царства. Константинопољ је био осуђен, као што је осуђен и сам свет, јер будући да смо и ми смртни, тако су смртне и цивилизације које градимо. Због тога је Христос установио Царство које није од овога света, Царство које ће напредовати и никада неће пасти.

Ми православни често то говоримо, али изгледа да нас мрзи да у то заиста и поверујемо – или, пак, да извучемо неопходан закључак. Ми и даље потајно прижељкујемо славне дане када су светом управљали они који целивају крст. Поједини људи (имао сам једног у својој парохији) верују да ће Цариград бити враћен хришћанима пре него што дође Судњи дан. То је нада коју сетно прати легенда да ће црквени сасуди, који су безбедно смештени унутар зидина које су се чудесно отвориле да би их примиле када су освајачи упали, бити опет изнети када град опет постане црква. Мој парохијанин није веровао у ово последње, али јесте да Цариград опет може постати хришћанско утврђење. Неки светитељи су говорили исто. Нада тешко умире.

Боље рећи, претешко. То можемо видети и у нашем канонском вокабулару. Ми инсистирамо на имену „Константинопољ“, иако се то име не може наћи нигде на карти или каквој брошури авио компаније. Данас се карте купују за Истанбул, а називати то место „Новим Римом“ је изузетно анахроно. Стара и широка *васељена* се и даље чува у титули „Васељенског патријарха“, иако је реалност иза те титуле увелико нестала. Неправославни хришћани то знају, и мислим да прикривају своје осмехе када нас слушају да говоримо као да Византија и даље постоји. За нас, поствизантијски свет може бити најстрашнији, али је он једини који имамо, те морамо научити да живимо у њему. У супротном нам могу певати песме попут „Истанбул, не Константинопољ“[3] да би нас подсетили на то.

Стога, нема сврхе жудети за изгубљеном славом, или се хватати за измишљене титуле и древне привилегије. Епископи могу носити одежде претходних времена (*сакос* и *митру* је изворно носио цар, а они су постепено пронашли пут до леђâ и главâ наших епископа), али њихово истинско достојанство, попут достојанства сваког хришћанина, потиче једино од служења у понизности, или кроз страдање и крв. Црква – владике, свештеници и народ – позвани су у славу која није од овог света, као што ни Царство није од овога света. Делује као да то често заборављамо. Ако ипак дође до заборава, сећање на догађај који се догодио у уторак 29. маја 1453. године може послужити као наш будилник.

Превео Лазар Марјановић
Извор: blogs.ancientfaith.com/nootherfoundation/the-meaning-of-1453/

напомене:

[1] Ову паралелу је први приметио Генадије Схоларије, први цариградски патријарх након пада Византије. Он је „сачинио збирку хронолошки сређених запажања, у којој преовладава схватање да је провиђење одиграло главну улогу у византијској катастрофи 1453. године. Записао је да је хришћанско Царство Ромеја започело са царем Константином I и његовом мајком Јеленом, а и окончало се са василевсом Константином XI Палеологом и царицом-мајком Јеленом Драгаш“, пише проф. др Радивој Радић, *Страх у позној Византији 1180-1453*, т. II, Стубови културе 2000, 79. У истој књизи постоји још предсказања о паду Константинопоља, а нарочито 79-81 (*прим. прев.)*.

[2] Блиц-криг (у преводу „муњевити рат“) је популаран назив за војну тактику која предвиђа употребу мобилних снага које нападају користећи брзину и изненађење како би онемогућиле непријатеља да на време успостави одбрану (прим. *прев.*).

[3] Песма са албума *Flood* из 1990, групе *They Might Be Giants (прим. прев.)*.

Николаос Хаџиниколау, митрополит Месогијски и Лавреотиски

БИОЕТИЧКЕ ДИЛЕМЕ И ПАСТИРСКА ПРОБЛЕМАТИЗАЦИЈА ПОЧЕТКА ЧОВЕКОВОГ ЖИВОТА*

Ваше Блаженство, Ваша Преосвештенства Свети Архијереји,

Осећам потребу да ово своје излагање започнем тиме што ћу се захвалити на части која ми је указана, али истовремено и да исповедим своју унутарњу тешкоћу да на овом светом скупу говорим о биоетичким питањима, која су по својој природи нова, тешка за исправно, а лака за погрешно разумевање. Укратко, биоетичка питања су веома деликатана за руковођење. Ово су питања која

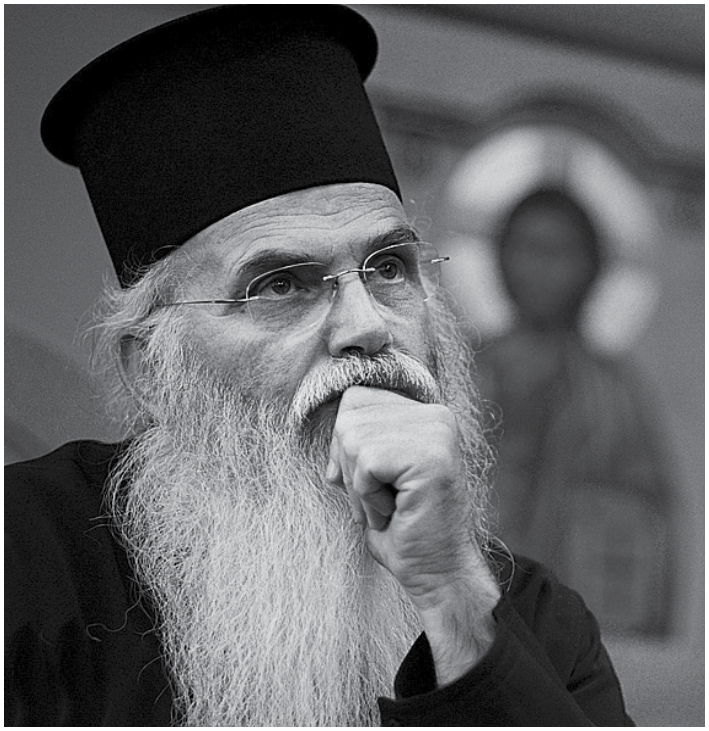

често захтевају специјализовано научно знање, клинички осећај и искуство, и у сваком случају разумевање теолошке антропологије. Уверавам вас да би ми било много лакше да говорим на научној конференцији, пред медицинском публиком, или малој деци са јаким сумњама, него пред јерархијом Грчке цркве. Ово због тога што колико год да је неко читао, слушао или размишљао, и ма колико да је времена провео бавећи се овим питањима, неретко се осети изненађено, дубински недостатно и без потребних одговора, а одговорност теолошких ставова је велика.

И поред свега тога сам, међутим, прихватио овај изазов, јер су у наслову моје теме садржане речи „дилеме“ и „проблематизације“, а не „позиције“. Такође, с обзиром на то да сам већ шеснаест година председник Биоетичког одбора Грчке православне цркве, поседујем и осећај одговорности да своје знање изнесем пред ваше судиште. Поред тога, у мени је преовладала мисао да бих могао да, у складу с речима „Реци мудром и биће мудрији“ (Приче 9, 9), допринесем само мудрима, кроз процес плодног сапроблематизовања, имајући наду у светосинодско просветљење. Свакако, потреба да као Црква станемо на страну верног народа који се налази у конфузији (због ових питања) представља императив.

Шта је биоетика?

Класична медицинска етика је у основи настојала да сачува чистоту односа лекар – пацијент на темељима Хипократове заклетве и следећих принципа: самоопредељења, једнаке вредности, поверљивости, доброчинства и ненаношења штете и бола.

Термин биоетика је релативно новијег датума[1] и углавном одређује науку која покушава да доведе у равнотежу технолошка достигнућа са последицама њихове наметљиве употребе у области биологије, генетике и здравља. Истина је да су промене које су проистекле из начина на који се посматра здравље и лече болести драматичне. Однос према нашем телу и нашој биологији је сада такав да не утиче само на наше физичко стање или на нашу психологију, већ снажно утиче и на нашу вољу, наше одлуке, наш морал и наш духовни осећај.

Када кажемо биомедицинска технологија, мислимо на човеково интервенисање, било када су у питању лекови (фармацеутска технологија), било уређаји и инструменти (скалпел, пејсмејкер, вештачки органи), или утицање на било који други начин на човекову анатомију, физиологију, биологију или генетику. Нешто такво би могло да створи генијалне дијагностичке технике, чудесне третмане, импресивне модификације и замене (вештачки удови и органи, роботске реконструкције, дигитални говор и слично), али и потенцијално неконтролисане и опасне измене у човековој генетици и физиологији (клонирање, матичне ћелије и уређивање гена и тако даље).

Захваљујући технологији, дијагностичка и превентивна медицина су остварили импресиван напредак (на пример ултразвук, *CT*, *MRI*, позитронска емисиона томографија), интервентна медицина чини чуда (нове хируршке технике, телемедицина, микрохирургија, сајберхирургија, g-нож, електронска замена за вид и слух и тако даље), човеков просечан животни век се скоро удвостручио у последњих шездесетак година, смртност одојчади је значајно смањена, већина болести се ефикасно лечи.

Технолошке интервенције на људском телу спроводе се већ годинама, али оно што се променило у последњих педесетак година јесте продор технологије у свете и неприступачне аспекте људске физиологије, као што су процес зачећа и репродукције (облици вештачке оплодње), процес умирања (јединице интензивне неге), јединственост телесних органа сваког човека, мешање у генетску ћелију и нервни систем, нанотехнологија (технологија на нивоу наноразмера). Сада је могуће оплодити јајну ћелију сперматозоидом без брачних (полних) односа, у одсуству родитеља, и произвести ембрион изван мајчиног тела, на коме ће бити могуће вршити испитивања, евентуално га позајмити другом пару, у њему интервенисати ради његове терапијске модификације, и на крају га чак и уништити.

По истој аналогији бисмо годинама могли одржавати у животу људске организме који се налазе у стању теш-

ке болести, без контакта са околином, или извадити и имплантирати органе из једног тела у друго, убацивати наномаркере (nanomarkers) у организам са потпуно невиђеним својствима и тако даље.

Као последицу свега овога имамо да се заједно са достигнућима јављају дилеме и проблеми, са којима је у великом броју случајева немогуће изаћи на крај. Карактеристичне области таквог проблематизовања су оне које се односе на почетак и свршетак човековог живота. Појавиле су се такве ситуације у којима се игнорише физиологија божанског стварања, као што су *in vitro* ембриони, мождано мртви пацијенти, клонирани сисари, хронична вегетативна стања, људска бића не само са бионичким нитима које помажу кретање већ и са бионичким органима који субституишу функције природних органа и слично.

Проблеми који произилазе из ових чињеница су бројни и велики, у многим случајевима чак и непремостиви, а наука која их проучава и покушава да за њих нађе решења, развијајући се упоредо са медицинском етиком и медицинским правом, носи назив биоетика. У основи, проблеми произилазе из потребе да се научнотехнолошка достигнућа уравнотеже са свим њиховим позитивним последицама, са једне стране, и са неизбежном променом човекове онтологије и нарушавањем међуљудских и друштвених односа, са друге. Да бисмо се са овим проблемима суочили, потребно је најпре да одговоримо на следећа питања: шта је заправо човек[2], како промене на човековом телу утичу на његову душу и личност, која је вредност његовог живота и под којим претпоставкама, како и у којој мери ова вредност зависи од његовог квалитета, шта значи квалитет и како се вреднује?

Сасвим је природно да се многи од повезаних биоетичких дилема и проблема тичу и Цркве, којој се многи људи обраћају желећи да се са тим проблемима суочавају „умом Христовим“, и да се према њима односе у сагласности са вољом Божјом. У том смислу Црква развија и релевантан приступ црквеној биоетици, који се може назвати биоантропологијом, или како је преосвећени епископ Навпактски Јеротеј (Влахос) назива биотеологија, у којој изражава веру у светост тела, живота и смрти, и генерално у човекову личност. Посматрано са црквеног становишта, у дубини сваког од ових проблема не налази се заштита одређених моралних закона или црквених правила (канона), већ се налази однос човека са Христом, могућност заједнице са Њим и могућност примања благодати Духа Светога. Другим речима, налази се освећење. Потребно је чувати човекову аутономију, димензију његове вечне перспективе, равнотежу душе и тела, и осећај потребе за Богом и Његовим присуством.

Световна (секуларна) биоетика се очигледно много разликује од православне црквене биоетике. Њихови циљеви су различити, такође и задаци. Са секуларног становишта, од важности је очување индивидуалних права, хармоничних међуљудских односа унутар друштвене заједнице, обезбеђивање адекватне информисаности и сагласности, заштита научних достигнућа и задовољење индивидуалних жеља без нарушавања права других. Тако је представљено. Међутим, постоји вероватноћа да секуларна биоетика није баш толико „етичка“, барем у оквиру нашег схватања овог концепта. Могуће је да је ова етика чак и опасна, односно да представља брижљиво прикривено филозофско оправдање безбожног поимања људског живота и специфичних примена, које човека с једне стране чине потпуно „водоравним“, сводећи га на биолошку машину са законитостима и без самовласности, док га са друге, болесно своди на замену за Бога. И ово представља највећу опасност која нам прети од модерне биомедицине.

Очигледно је да целокупна ова проблематика садржи у себи мноштво дилема пред којима ми као Црква морамо устати са страхом Божјим и са пуно љубави према сваком човеку. Прво ће нам помоћи да пронађемо акривију или барем да јој се приближимо, док ће нам друго помоћи да видимо човека и да икономишемо за његово добро. Прво је биоетичко, друго пастирско деловање. Због тога је немогуће да црквена биоетика, не буде у сваком случају богословска.

Биоетичка проблематика у вези са почетком човековог живота

У овом излагању сам замољен да изнесем конкретне дилеме из свакодневице повезане са почетком човековог живота и постојећим репродуктивним техникама. У ту сврху ћу, у складу са околностима, покушати да образложим бављење и управљање њима (дилемама), како на

биоетичком, тако и на пастирском нивоу, дајући тамо где је потребно неопходну научну и клиничку позадину. Истовремено ћу теолошке аспекте оставити отвореним за дискусију, кроз коју би сматрам неколицина од вас могла да да свој допринос. Ово се нарочито односи на епископа нафпактског Јеротеја који се, такође као саветник биоетичког одбора, и сам детаљно бавио овом темом.[3]

Мислим да бављење овим питањем представља неопходност због многих проблема који нам се као Цркви намећу, захтевајући од нас одговор. Такође је бављење овим питањима и благовремено, с обзиром на то да је на састанку представника Православних аутокефалних цркава предложено да одређени релевантни закључци буду укључени у дневни ред предстојећег Светог и Великог Сабора, који ће бити сазван 2016. године. Тако су питања репродуктивних техника на састанку Међуправославне биоетичке комисије Васељенске патријаршије, под председништвом високопреосвећеног митрополита пергамског Јована (Зизиуласа), окарактерисана као хитна и интересантна. Први и, нажалост, једини пут до сада овај скуп је сазван у мају 2012. године на Критској православној академији, у Колимбарију, Хањи.

Вреди напоменути да, можда због мултипараметарске природе биоетичких питања, њиховог брзог развоја, или сложености и њиховог новопројављеног карактера, док се сви слажу око неопходности црквеног проучавања и теолошког продубљивања ових питања, готово ниједна друга православна Црква се, са изузетком Грчке, није њима до сада систематски бавила. Такође, мислим да би било поштено напоменути да идеја, концепт и процена тежине овог пројекта, пионирска улога у проучавању биоетичких питања, иницијатива за оснивање Црквеног биоетичког одбора, као и непогрешива заинтересованост за доношење неких практичних закључака, припадају искључиво блаженопочившем архиепископу Атине и целе Грчке Христодулосу.

У складу са тим је, у овом тренутку, наша одговорност као јерархије да у оквиру наших способности допринесемо читавом овом православном настојању да се чује саборни (синодски) општеприхваћени црквени дискурс, заснован на вечним начелима православне теологије и антропологије, имајући сталну свест о томе да су биоетичка питања веома деликатна, а наше могућности углавном ограничене.

Природа ембриона

Кључни фактор у приступу биоетичким проблемима који се односе на почетак човековог живота јесте исправно разумевање природе ембриона, како у фази пре његове имплантације, тако и након ње, дакле у различитим фазама његовог развоја.

Када се ради о такозваним *in vitro* ембрионима, постоји став да су они у суштини пре-ембриони, односно скуп ћелија са нејасном перспективом и без идентитета. Неки су се, такође, усудили да их с омаловажавањем назову пуким „генетским материјалом“, који би у складу с тим могао да буде третиран као проста биолошка материја. Што се тиче постимплантацијских ембриона, постоје такође различити погледи на њих. Неки их виде као једноставно ткиво, продужетак мајчиног тела, као врсту пре-човека, или нешто слично томе. Овакви ставови са лакоћом оправдавају уништавање ембриона пре имплантације, или прекид трудноће након имплантације.

Такође се термин „лечење“, који се у овоме често користи, идентификује са прекидом живота патолошких, абнормалних ембриона како би се елиминисало стање као што је, на пример, таласемија (медитеранска анемија). Другим речима, ово (лечење) подразумева елиминисање болести лишавањем ембриона права на живот (његово убиство), а не ослобађање пацијената од болести. Ово је нова дефиниција лечења која суштински врећа основно значење самог овог термина (лечење). Узмимо, на пример острво Кипар, на коме је између шездесет и седамдесет људи годишње рађано са таласемијом[4], да би уз преваленцију преимплантационог и пренаталног скрининга, овај број био успешно смањен на једног до три човека годишње.[5] Међутим, иако се чини да ово представља успех с обзиром на то да друштво ослобађа од болне и узнемирујуће болести, са друге стране се овај успех остварује убијањем ембриона у одређеној фази њиховог развоја. Дакле, иза онога што се представља као филантропски резултат, истовремено се крије бруталност и однос непоштовања према светом дару људског живота.

Таква логика је довела да Национални биоетички одбор као свој званичан став изнесе да се „…прихватање рађања деце са озбиљним здравственим сметњама... по правилу контролише (оповргава) етички”, дакле „…ако је оно (прихватање) засновано на извесним метафизичким уверењима (а не просто на егоизму) будућих родитеља, не може се превидети чињеница да се овим недопустиво занемарује квалитет будућег живота новог човека“. То значи да, према мишљењу Биоетичког одбора, абортус у таквим случајевима представља морални императив, док је његово одбијање морално проблематично.

У нашем излагању, избегавајући било какво односно аргументовање, ограничићемо се искључиво на то да као Црква инсистирамо на човековом почелу „од тренутка зачећа“, заснованом како на биолошким чињеницама, тако и на јасним сведочанствима Светог писма и отаца Цркве. Богословски аргумент ове тврдње је човекова психосоматичност. Од тренутка када тело почне да се изграђује, душа му коегзистира. У том смислу, ембрион је људско биће не у потенцијалу, већ у напредовању. Ако је човек, човек „само“ у потенцији, значи да није човек. Пар који чине једна јајна ћелија са једним сперматозоидом пре њиховог спајања (оплодње) јесте потенцијално људско биће. Након оплодње имамо људско биће које се развија и напредује.[6] Дакле, ембрион је савршено људско биће по природи[7], и поред тога што је у свом фенотипском изразу и организацији несавршено и непрестано се усавршава.[8]

Укратко, ембрионе поштујемо од тренутка прве спознаје да поседују људску природу, не само зато што су нешто велико не знајући тачно шта, већ углавном зато што крију мистерију у коју никада нећемо бити упућени. Поштовање онога што не познајемо просветљује више од смелости која произилази из онога што напола знамо. Од овог становишта започиње наш биоетички приступ.

Специјалистичка проблематика

А. Преимплантационо генетско тестирање

У случајевима када је извршена вантелесна оплодња, пре него што се ембрион пренесе у мајчину материцу, могуће је извршити генетско тестирање ембриона, које се може спровести било пренаталним генетским прегледом (Prenatal Genetic Diagnosis, PGD) или пренаталним генетским скринингом (Prenatal Genetic Screening, PGS). Ово подразумева да се ембрион налази у експерименталној шољи, дакле ван мајчине материце, трећег дана након овулације, када се бластомери узимају ради испитивања, без оштећења ембриона.[9]

Сврха преимплантационих дијагностичких метода је рано дијагностиковање наследних болести и на тај начин избегавање пренаталног тестирања.[10] На овај начин се могућност прекида трудноће, уз потенцијално пратеће психичко оштећење, замењује (спречава) уништењем ембриона пре његове имплантације.

Сем тога, пошто присуство потенцијалних хромозомских малформација повећава вероватноћу неуспешне имплантације[11], преимплантационо тестирање може повећати стопу успеха саме трудноће. Овом гледишту, свакако, постоји истраживачки контрапункт.[12]

У закључку бисмо могли казати да је преимплантациона дијагностика директно повезана са озбиљном дилемом уништења или неуништења људског живота у његовој првобитној ембрионалној фази. То је зато што, уколико квалитет или одрживост ембриона није задовољавајући, они могу бити уништени или искоришћени у сврху експерименталног истраживања. Штавише, пошто је данас у сврху повећања успешности самог процеса вештачке оплодње усвојена пракса оплођавања већег броја јајних ћелија него што је то реално потребно, као директну последицу овога имамо омогућавање одабира најбољих и стварање вишка ембриона, који су у суштини нежељени.

Секуларни поглед на стварност нешто овакво сматра не само морално прихватљивим, већ и добрим. Међутим, ово не представља ништа мање (зло) од еугеничког концепта према коме се бира најбоље, а самим тим и уништава најгоре.

Б. Пренатално тестирање

Под пренаталним тестирањем подразумевамо могућност коју пружају савремена научна достигнућа и технологије да се дијагностикује стање фетуса у различитим фазама његовог интраутериног развоја. На овај начин можемо открити анатомска стања као што су абнормалности мишићно-скелетног система, уринарне или срчане малформације, зечје усне и слично, као и генетске малформације (као што су хромозомске абнормалности, Даунов синдром и слично). Нажалост, с обзиром на то да је само у неколико случајева могуће терапијски интервенисати, родитељски пар је често суочен са великом дилемом да ли да настави са ношењем фетуса са или да прекине трудноћу.

Жеља за здравом децом која је апсолутно природна, у комбинацији са могућношћу раног сазнања патолошких проблема фетуса, или како би неки рекли сазнања „на време, што је попримило карактер императивне праксе, ствара нова психолошка, практична и морална разматрања перинаталних могућности.

Постоје две врсте пренаталних тестова, истраживачки и дијагностички. Први се примењују у раним фазама трудноће и то су ултразвук и крвне претраге, којима се не долази до дефинитивних, већ само индикативних резултата. Такви тестови су:

1) контрола цервикалне транспарентности (грлића материце);

2) тест крви *AFP* (алфа-фетопротеински тест);

3) троструки (биохемијски) тест.

У другу категорију спадају тестови који се спроводе у каснијим фазама трудноће и који су инвазивни, с обзиром на то да подразумевају узимање узорка плаценте или плодове воде из материце труднице, а након тога и њено култивисање (од две до три седмице) како би било могуће да се изврши мапирање генома и хромозома. Ови тестови омогућују доношење закључка о дијагнози генетског поремећаја, али је релативно ограничен спектар болести које би на овај начин могле да се открију. Такође, постоји и одређена, додуше мала вероватноћа да се њима изазову повреде фетуса, инфекција материце, крварење па чак и абортус. Такви тестови су:

1) узорковање хорионских ресица или трофобластно тестирање (CVS);

2) амниоцентеза;

3) пупчана пункција.

Ултразвучни скрининг се користи за откривање очигледних физичких инсуфицијенција (као што су то срчане или бубрежне абнормалности), док дијагностичке методе могу довести до откривања генетских болести (на пример таласемија, цистична фиброза), или хромозомских абнормалности (Даунов синдром), па чак и до откривања непатолошких фенотипских карактеристика, као што је то, на пример, пол фетуса. Ове методе су првобитно коришћене за жене које су остајале у другом стању на почетку пете деценије живота, када је статистички постојала већа вероватноћа патолошких налаза, док су данас готово све жене, па и оне млађе, принудно изложене у суштини психичким притисцима у циљу обављања свих ових тестова.

Дилема са којом се сусрећу супружници у случају када се открије наследна малформација која се не може лечити јесте, с једне стране, да ли наставити трудноћу праћену тиранијом знања о проблему, или са друге да ли извршити абортус са свим психичким и моралним проблемима који он последично носи.

Свему овоме супротставља се снажан контрааргумент заснован на различитим подацима. Први је постављање питања вероватноће скрининг тестова. Данашња дијагностичка медицина увелико користи статистичке податке, чији дубљи значај није познат просечном родитељу. На пример, у случају Дауновог синдрома у односу на старост мајке, статистика је следећа[13]: за жене млађе од 21 године 1:1.500 или 0,06%; за жене старије од 25 година 1:1.400 или 0,07%; за жене од 30 година 1:800 или 0,12%; за жене од 35 и више година 1:380 или 0,26%; за жене од 40 година 1:100 или 1%; за жене од 45 година 1:30 или 3,3%.

То значи да жена од 45 година, чија се трудноћа сматра високо ризичном, има 97% шансе да роди здраву бебу и само 3% шансе да дете које ће родити буде абнормално. Међутим, психологија која је обликована преувеличава негативних 3% и претерано смањује позитивне изгледе који износе 97%.

На сличан начин се прећуткују и ризици од нежељених компликација услед употребе инвазивних тестова. Дакле, не би требало занемарити опасност од могућег изазивања одређених проблема самој трудници (овим тестовима), па чак и од убиства здравог фетуса. На пример, током узорковања хорионских ресица (CVS), ризик од фаталног оштећења фетуса током процедуре је од 2% до 3%, док је током амниоцентезе од 0,5% до 1%. Ове стопе су лако упоредиве са најнеповољнијим стопама откривања хромозомских малформација у опсегу разматраних ризичних узраста. Очигледно је да се ризик повећава у случајевима када су потребни поновни прегледи или када лекар у овоме не поседује довољно искуства.

Такође, разна радиолошка снимања или тестови анализе крви код родитеља изазивају психички стрес

несразмеран њиховој индикативној тежини, тако да се многи од њих, уместо да чекају време интервентних тестова, одлучују на нагли прекид трудноће потенцијално здравог фетуса искључиво на основу могућности његове абнормалности.

Поред тога, дијагностикована стања су разноврсна по тежини. Као резултат тога, постоје случајеви у којима деца са Дауновим синдромом (тризомијом 21) имају способност да похађају школу и живе нормалним животом. Такође и код таласемије, упркос непријатностима због трансфузија и сличних проблема, у многим случајевима појединци, како сами признају, живе прихватљивим, па чак и задовољавајућим животом. Девојке чак поседују и могућност рађања деце.

Постоји, дакле, могућност да неки родитељи пренагле, и уместо да се информишу о генетском стању свог нерођеног детета, на крају пожуре и абортирају (прекину трудноћу) потенцијално здраво дете.

Суочавање са односним проблемом и његово решавање постаје посебно тешко када се пренаталним тестирањем дође до узнемирујуће дијагнозе да фетус има изузетно мале изгледе за преживљавање или да има озбиљан здравствени проблем, повезан са полно преносивим болестима. Тако, на пример, ако се код фетуса дијагностикује цистични ектропион, еписпадија или хипоспадија, анална атрезија, делимична или потпуна ампутација, или генетска предиспозиција за цистичну фиброзу, Хантингтонову болест (Huntington), Душенову

дистрофију (Duchénne), деформишуће болести са великим сметњама у развоју и веома неповољним недостацима за будуће дете, родитељи се налазе пред озбиљном дилемом и изузетним притиском. Да ли је етички дозволити да се такав фетус роди, када унапред знамо да ће се мучити без икакве наде за излечење или олакшање патње? С друге стране, да ли би било етички прихватљиво да прекинемо живот чији се почетак налази изван наше сопствене одговорности? У овом случају, основу проблема представља више еутаназијски него еугенички концепт. Можда би у овом смислу, најприкладнији начин деловања био да се у потпуности избегну сва пренатална тестирања.

Проблем је још компликованији ако се у обзир узме секуларни биоетички поглед који се налази у потпуној супротности са црквеним. Према њему би лекар, који није обавестио родитеље како би они могли да донесу одлуку да ли да прекину трудноћу свог нерођеног детета, могао да одговара правди. Штавише, постоји судска одлука у сагласности са којом дете са инвалидитетом има право да поднесе тужбу против родитеља због тога што нису приступили абортусу када су знали за неповољну прогнозу. Наравно, у жалбеном поступку је ова одлука одбачена.[14] Међутим, обликује се становиште да би дете у етичком смислу могло да има право да родитеље сматра одговорним што нису извршили абортус, због чега оно пати.[15] У основи такве етике лежи негативно расположење родитеља да брину и воле дете са тешким инвалидитетом.

Међутим, такво схватање је потпуно страно хришћанском погледу на живот и човека. Парализован човек може да живи са перспективом вечног живота, да се причести Светим тајнама, да кроз трпљење буде упућен у тајну благодати Божје, да буде окружен љубављу сродника и пријатеља, да се просветли и освешта кроз патњу и љубав, што су реалности сасвим непознате световном схватању постојања, а тако познате логици Цркве.

У крајњој линији, етичке дилеме и питања савести која обично прате такве одлуке су бројне, дубоке и озбиљне. Зато је, поред генетског саветовања, неопходно и аналогно духовно саветовање са људима Цркве, који владају медицинском димензијом питања и поседују духовно разумевање.[16]

(наставиће се у наредном броју)

напомене:

[*] Излагање на редовном заседању Светог архијерејског синода Грчке православне цркве, 9. октобра 2014. године. Наслов оригинала: Μητροπολίτης Μεσογαίας & Λαυρεωτικής Νικολάος, Βιοηθικά διλήμματα και ποιμαντικοί. προβληματισμοί για την αρχή της ζωής. Преузето са: http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/syn_october_2014.pdf Текст превео: Драган Поповић.

[1] Термин биоетика је први предложио Ван Ренселер Потер (Van Rensselaer Potter) 1971. године.

[2] Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, *Τὰ ὅρια στὴ διαλεκτικὴ Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας*, Омилија на скупу: „Μεσσηνιακές Ἰατρικές Ἡμέρες“, Καλαμάτα, 31. 5. 2013.

[3] Βιοηθικὴ καὶ Βιοθεολογία, Ἱ.Μ. Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, 2005, стр. 123-141, 298-318.

[4] Седамдесетих година (прошлог века) статистика је показала да је преваленција бета-таласемије на Кипру била 15%, док је преваленција алфа-таласемије била 12,4%. „Било је очигледно да би, ако ова болест остане неконтролисана, додавање 60-70 нових случајева сваке године подигло цену лечења и потребне количине крви за трансфузију на такав ниво да би банке крви и финансијска средства државе били неспособни да се са овим изборе“ (Μηνᾶ Χατζημηνᾶ, Κύπρος καὶ θαλασσαιμία, 2005).

[5] Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ, Μεταμόσχευση σὲ θαλασσαιμικούς, 7. Νοε 2006.

[6] Ембрион није „потенцијално човек“, како неки људи тврде; он јесте човек. Као што Господ као фетус није био „потенцијални Богочовек“, него „Господ“ Јелисаветин (Лк 1, 43), а као дете „Христос Господ“ (Лк 2, 12) , „Бог моћни, властодржац, кнез мира, отац будућег века“ (Ис 9, 6).

[7] „Ако, дакле, приметимо да је оно о чему говоримо топло и да је делатно, на основу тога се уверавамо да оно не може бити не-одушевљено (неживо). Међутим, како га по његовом телесном делу не називамо нити месом, нити костима, нити косом, нити било чиме што се може опазити код човека, него је оно у потенцији све то од набројаног, што се још није појавило у видљивом обличју, тако и о душевном делу кажемо да он у себи нема још словесно, жељено и афективно (гневно), као и све оно што се може опазити у души него, у сагласности са устројством и усавршавањем тела, заједно са основом нарастају и енергије душе“. (Γρηγορίου Νύσσης, „Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου“, Κεφ. 29, Κατασκευὴ τοῦ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ψυχῇ τε καὶ σώματι τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως εἶναι, ΕΠΕ 5, 208), и: „… ембрион, 'иако тада није био савршен човек, ипак је морао бити усавршен у складу са неопходним редоследом природних закона“. (Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου Ἁγιορείτου: Πηδάλιον, Ἀθῆναι, 1841, стр. 351, σχόλιον εἰς τὸν 2ον Κανόνα τοῦ Μεγ. Βασιλείου).

[8] Ἀρχιμ. Νικολάου Χατζηνικολάου: Ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸ γονιδίωμα, Ἀθήνα, 2002, стр. 180. На српском језику: *Николаос Хаџиниколау, Слободни од генома*, *приступи православне биоетике*, прев. Драган Поповић, (Крагујевац: Каленић, 2014).

[9] http://www.gynecology.gr/FAQ3.htm

[10] Преимплантациона дијагностика се заснива на техници реакција ланчаног умножавања, такозване „полимеразе“, у циљу откривања моногенских наследних болести, попут цистичне фиброзе и таласемије. Пренатално тестирање користи „*in situ* хибридизацију са флуоресценцијом“ за дијагнозу анеуплоидије, тј. абнормалности броја хромозома (тестирање пола и тризомије 13, 18 и 21, Munne, S., Magli, C., Cohen, J. et al: Positive outcome after preimplantation diagnosis of aneuploidy. Hum. Reprod., 1999, 14, стр. 2191-2199), хромозомалне трансформације или болести повезане са полним (на пример *Duchenne* мишићном дистрофијом), или појединачно-генске болести (на пример цистична фиброза) или спинална мишићна атрофија, и тако даље. Прва деца, рођена са преимплантацијском полном дијагнозом да би се избегла могући пренос овакве врсте болести, рођена су у Хамерсмиту (Hammersmith) 1989. године. Handyside, A.H., Penketh, R.J.A., Winston, R.M.L et al: Biopsy of preimplantation embryos and sexing by DNA amplification, Lancet, 1989, стр. 347-381.

[11] Placot, M. and Manddelbaum, J.: Oocyte maturation, fertilization and embryonic growth in vitro. Br. Med. Bull., 1990, 46, pp. 675-694.

[12] Mastenbroek, Seb. et al: In Vitro Fertilization with Preimplantation Genetic Screening, N Engl J Med 2007, 357:9.

[13] Down's Syndrome Association, Febr 1994.

[14] Curlender v. Bio-Science Laboratories and Automated Laboratory Sciences, 165 C al. Rptr. 477 (Ct. App. 2nd Dist. Div. 1, 1980).

[15] Jeffrey Botkin, „The Legal Concept of Wrongful Life", Journal of American Medical Association 259 (March 11, 1899), Angela R. Holder, „Is existence ever an injury? The Wrongful Life Cases" у: S.F. Spicker et al. (eds) The Law-Medicine Relation: A philosophical exploration (Dordrecht: Reidel 1981).

[16] Chatzinikolaou, Nikolaos: The ethics of assisted reproduction, Journal of Reproductive Immunology 85 (2010) 3-8.

Игуманија Домника (Коробејникова)

НЕКА ВАША ЉУБАВ ПОБЕЂУЈЕ СВЕ

Преподобни Силуан Атонски је писао: „Како сазнати – воли ли ме Господ или не?”. То јест, радује ли ми се Господ? Допада ли му се како живим? Ми такође постављамо таква питања. Старац Силуан је нашао одговор на ово питање. Говорио је: „Ево знакова. Ако се чврсто бориш са грехом, онда те воли Господ. Ако волиш непријатеље, онда си још више вољен од Господа. Ако душу своју полажеш за људе, онда си много мио Господу, који је и сам положио душу своју за нас”.

Ево три знака човековог угађања Богу. Прво, он се чврсто бори са грехом. Друго, воли непријатеље. И, треће, полаже душу своју за ближње. Ево какав се живот допада Христу! Преподобни Силуан је изобразио све узајамне везе врлина. Јер, када се човек на прави начин бори са грехом, тада обавезно долази до тога да љуби непријатеље, то јест све који су га нечим увредили. Ако човек истински воли своје увредитеље, тада обавезно полаже за њих своју душу, то јест жртвује ради њих своје самољубље, свој спокој.

Управо захваљујући овоме, Христос нас познаје као своје ученике. Можемо вршити многе подвиге, али притом не бити уверени да је све то угодно Господу. Али када се подвизавамо у томе да ни са ким немамо непријатељство, да волимо чак и оне који нас вређају, полажемо за њих душу своју – тада можемо бити савршено уверени да Господ прима наш подвиг са великом љубављу.

Некоме се може учинити да је волети увредитеље веома висок степен, од којег смо ми тако далеко да не треба о томе чак ни мислити. Али, у ствари, Господ никада није делио своје заповести: једне – за савршене, друге – за просте људе. Све заповести које је Он изговорио дате су подједнако за све, између осталих и заповест: *Љубите непријатеље своје* (Мт. 5, 44). И сви смо призвани да је испунимо у нашем свакидашњем животу. На који начин?

Ево како. Када нам кажу непријатну реч, постарајмо се, прво, да не одговарамо исто, а друго, да опростимо из душе. То је наша мера. Ко чини тако, тај исконски испуњава Јеванђеље и показује сву дубину своје вере. У чему се изражава наша вера? Наравно, у томе да идемо у цркву, молимо се, држимо постове. Али се особито дубина наше вере изражава у томе да опраштамо ближњем. То је највише пројављивање духа! Управо кроз то човек стиче обилну благодат Божију.

Митрополит Антоније Сурошки приповеда интересантну причу о човеку који се налази у болници. Пронашли су му смртну, неизлечиву болест, али му то нису рекли. Само је знао да мора провести много времена у принудној непокретности, и због тога се ражалостио. Казивао је владики Антонију: „Толико тога још треба да учиним у животу, а ја лежим и чак ми не могу рећи колико ће то потрајати”. Владика му је дао добар савет. Подсетио га је да болест не потиче само од физичких разлога, него такође и због тога што човек носи у себи негативне мисли и осећања, то јест није се помирио са неким или нечим у свом животу. Споља се, може бити, и влада уобичајено, али унутар њега живе низлечене увреде и огорчености. Све то подрива његове унутрашње животне снаге. И као што пише владика Антоније: „Предложио сам му да разреши не само све спољашње односе, него и узајамне односе са људима, са самим собом, да са околностима живота буде *не тако*, почињући од садашњег времена. Када исправи све у садашњем времену, ићи ће даље и даље у прошлост, помириће се са свима, развезујући сваки чвор, спомињући свако зло, помириће се кроз покајање, кроз прихватање са благодарношћу свега што је било у његовом животу; а тај живот је био веома тежак. И тако, месец за месецом, дан за даном прошли смо овај пут. Помирио се са свима у свом животу. Памтим, на самом крају живота лежао је у постељи, сувише слаб да би сам држао кашику, и рекао ми је светла погледа: *Моје тело је скоро умрло, али ја никада нисам осећао да тако интензивно живим као сада*”.

Погледајте, овај човек је неколико месеци лежао у болници, постепено се угасио, али је притом осећао да живи свом пуноћом живота. Због чега? Зато што је благодат Божија испунила његово срце. Он се унутра помирио са свима, и ништа му није сметало да се радује.

То се дешава и са нама, када у свакој ситуацији настојимо да ни према коме немамо злопамћење. Рекли су нам нешто непријатно, неправедно – нећемо придавати томе значај, постарајмо се да то што пре заборавимо и

опростимо. Тада видимо како нам је лако да почнемо живети. Истински живи у радости човек који је увек спреман да опрости и помири се.

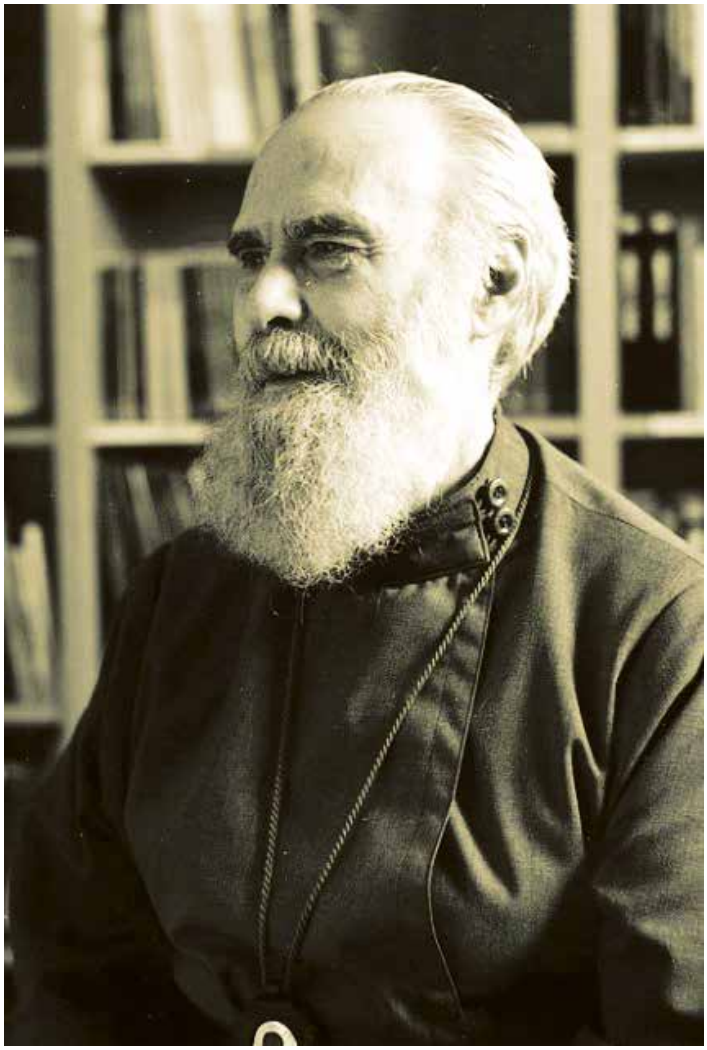

Ако човек држи у сећању сваку реч коју су му рекли, вређа се, осуђује, онда никада не може осетити праву радост. Преподобни Силуан Атонски говори о таквом човеку: „Шта казати о ономе ко не воли непријатеље? Жалим га, јер мучи себе и друге, и Господа не познаје". Такав се човек стварно мучи душевно и телесно. Он живи као да је у вулкану, у непрестаном напору, никада не осећајући мир. Преподобни Силуан овако пише о томе: „Господ је знао да ако не будемо волели непријатеље, неће бити мира у нашој души, и зато нам је дао заповест: *Љубите непријатеље ваше*. Ако не будемо волели непријатеље, тада ће само привремено душа бити спокојна". Старац Силуан се веома тачно изражава: само повремено душа буде као да је спокојна. У ствари није спокојна, већ „као да је" спокојна. Док човека нико не дира, можемо рећи да је он спокојан. Али он је спокојан као уснули вулкан, у чијој дубини кипи лава. Тек што се догоди кретање земље – вулкан се пробуди и лава експлодира из свих кратера. То јест само ли кажу човеку непријатну реч – одмах из њега избија незадовољство, увређеност, горчина. Ако не у речима, онда у изразима лица, незадовољном тону, уопште – у лошем настројењу, суморном ћутању.

Господ нам није случајно дао заповест: *Љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе, и молите се за оне који вас вређају и гоне* (Мт. 5, 44). Дао нам ју је ради тога да би се наш унутрашњи вулкан претворио у тиху, безбедну планину, која стоји мирно. Као што говори ава Доротеј: „Имајте срце чврсто, имајте великодушност: нека ваша љубав једних према другима побеђује све што се дешава". Имајте великодушно срце, испуњено љубављу, слично планини која се не колеба, како се не би десило да изригне кипећу лаву, то јест страсти. Ова планина је осењена сеновитим честарима, тамо царују спокој и свежина, тамо певају птице, тамо све налази одушка. Наше срце постаје такво кроз добровољно подношење увреда, жалости и неправде.

Наравно, за то је потребна храброст и бестрашће. Један подвижник је говорио своме ученику: „Бог нам је дао духа не бојазни, већ силе. Будимо као наковањи по којима ударају чекићима". Какву нам је то силу дао Господ? Кротост. Када кротко подносимо сваку увреду и сваку непријатност, тада смо силни. Ми смо као наковњи по којима тешки чекић може да удара колико му угодно, они се неће оборити, нити поколебати. Кротко трпљење не само да чини силним нас саме, него помаже и нашем ближњем. Помислимо: ако нас било који човек вређа, на пример, руга се, виче, говори увредљиве речи, онда то значи да је њему самом лоше. Боли га душа, нерви. Чиме му можемо помоћи? Кротким односом. Слично ономе како је Давид, када се Саул гневио, почињао милозвучно да свира, и тада се Саул умиривао, дух гнева је одступао од њега – тако и ми можемо својим трпљењем, кротошћу, смирењем да успокојимо нашег ближњег. Као што је говорио Свети Димитрије Ростовски: „Давид је свирао пред Саулом и овим звуцима одгонио од њега дух злобе. Ова је музика била пуна неизрециве сладости и некакве велике, тајанствене силе. У чему се састојала тајанствена сила ове свирке? Главни разлог налазио се у томе што се Свети Давид, будући кротке нарави, није срдио и тако одговарао на Саулову злобу. Што се већом незлобљивошћу испуњавало срце Давида, све је умилније свирао и све снажнијим су се показивали ови звуци у одгањању духа злобе од Саула.

Знајмо још и то да музика ни једног инструмента не може бити слатка, ако струне не буду сагласне међу собом. Тако нико не може духа злобе изгнати из другог човека, ако не усклади у себи сагласност са њим. Када се на инструменту струна са струном узајамно усагласи, све скупа одају слатке звуке. Слично овоме и онај ко љуби свог непријатеља потчињава му се незлобивошћу и смиреном кротошћу и, пројављујући у свему сагласност са њим, као струна са струном, одаје слатку музику смирених и добрих речи. Сматрајући себе такође грешним, каквим га сматра његов непријатељ, он руши непријатељски гнев, смирено говорећи: *ја сам крив*, и на тај начин одгони од њега гневну јарост".

Ево како је просто. Не треба се бојати да потрпимо нешто од ближњег, не треба се с њим сукобљавати како бисмо заштитили себе. Треба просто свирати му на милозвучном инструменту. То јест обраћати му се кротко, смирено, нежно, са искреном жељом да га умирите.

Када будемо тако поступали, тада ћемо постепено доћи до тога да немамо увредитеља. Не зато што ће се сви људи око нас променити и престати да нас задевају, већ зато што ће се наше срце изменити. Научиће да воли ближње, омекшаће и неће примећивати у њима никакво зло. Тада нико неће моћи да нас увреди.

Јер одакле потиче већина увреда у човековом животу? Од његовог сопственог слабог, самољубивог срца.

Ако човек вома воли своје „ја”, своју вољу, свој спокој, своју тачку гледишта, тада ће непрестано долазити у сукоб са ближњима, врећаће се и врећати. Он ће сваког дана имати увредитеље. Као што говори старац Емилијан Симонопетритски: „Увредитељ – то је човек који долази у сукоб са нашим егоизмом. Ако унутар нас постоји нешто скривено, некаква наша воља или тачка гледишта, жеља или мишљење, тада ће за нас непрекидно постојати увредитељи, пошто ће се код других људи показати супротна воља, супротна жеља... Зато треба да постанемо људи са небеским мислима, тако да за нас не постоје увредитељи”.

Наравно, лако је рећи – постаните људи с небеским мислима. Али како то учинити? То никако није могуће учинити без Христа. Никоме није могуће да постане ништи духом, то јест да живи тако као да је роб и слуга сваком човеку, немогуће је да очисти своје срце од самољубља, да буде милостив, кротак и увек миротворац, то јест да се ни због чега не врђа. Све то је немогуће човеку, ако у срцу нема Христа, ако непрестано не изговара Његово име. Како је могуће, на пример, не жалити човека који нам задаје бол, који нас угњетава? Како у миру и љубави да наставимо радити заједно са човеком који показује своје расположење, оптужује нас, обасипа прекорима? То јест, како је могуће трпети понижавања, гоњења, клеветања и притом се радовати и веселити, као што нам заповеда Јеванђеље? Када је наш унутрашњи поглед устремљен ка Христу, када је Његово име на нашим уснама и у срцу – тада све то постаје могуће. Молитва „Господе, Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме, грешног” пружа нам снагу да испунимо најузвишеније заповести. Тачније, Господ, којег призивамо у овој молитви, даје нам такву снагу.

Христос је главни разлог због којег смо спремни да све прихватимо од ближњег, све истрпимо и да то чинимо са радошћу и весељем. Када испуњавамо Христове заповести са вером, макар и сасвим маленом, као што је зрно горушичино, тада се већ у овом животу можемо повезати са Њим. Господ нам се приближава, даје да осетимо блаженство, ради којег и живимо. Не може се човек задовољити у свом животу само нечим телесним, материјалним. Није за то створен. Потребно му је Царство Небеско, потребан му је Христос! Када човек посматра Христа и стреми ка Њему свим силама своје душе, тада му је већ лако да пренебрегне нешто спољашње, да жртвује, на пример, свој спокој и чак положи душу своју за ближње.

Као што говори владика Атанасије, митрополит Лимасолски: „Превазићи себе – то је највећи подвиг за човека. Обично се бојимо да се одрекнемо себе. Под овим страхом крије се други, дубљи страх – страх од смрти. Ради тога да бисмо престали да се бојимо, човеку је потребно да осети бесмртност, вечни живот. Потребно му је да осети да постоји нешто друго осим овог видљивог света. Потребно му је да осети љубав Божију, близину Божију. Када осетиш близину Христа, то те ослобађа од сваког страха, даје ти осећање бесмртности, с којим побеђујеш смрт и више се не бојиш ничега: ни тога да ће те оклеветати, ни тога да ће те увредити – ничега. Кроз сва искушења пролазиш савршено миран, без икаквих потешкоћа, и управо зато што код тебе постоји права слобода која се рађа од правилног погледа на ствари, од правилне везе са Богом и више од свега – од присуства и благосиљања Божијег”.

И зато непрестано призивајмо Христа, непрестано устремљујмо на Њега поглед свог срца у молитви Исусовој, непрстано говорећи: „Господе, Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме, грешног”.

Превео са руског Горан Дабетић

СВЕТА ЛИТУРГИЈА И ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ПАНТЕЛЕЈМОНА У СЕЛУ КОМАРАНЕ

У суботу 1. октобра 2022. године, када се наша Света Црква молитвено сећа Светог Евменија Гортинског и Свете мученице Ариадне, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је осветио цркву Светог великомученика Пантелејмона у селу Комаране, коју су изградили верници из села Комаране и Мотрић.

Епиксопу су саслуживали свештеници левачког, беличког, лепеничког и крагујевачког намесништва.

Након освећења цркве и полагања моштију Светог великомученика кнеза Лазара у свети престо, Преосвећени Владика је освештао и споменик пострадалим војницима краљевине Југославије, припадницима левачке летеће бригаде.

При полагању моштију у Свети престо Владика Јован је поучио верни народ пригодном беседом: „Најсветији део храма јесте Свети олтар и у њему Жртвеник, Свети престо који смо данас опрали. На њему ће се вршити свештенодејства, најпре Света Литургија. Црква је установила да се у Престо освећене цркве постављају частице моштију светих мученика пострадалих за Христа. Црква је заснована на крвљу мученика. Данас у ваш храм полажем частицу моштију Светог великомученика Лазара Косовског. Од данас сте под молитвеном заштитом Светог великомученика Пантелејмона, којем је овај храм посвећен, али и Светог кнеза Лазара Косовског. Молио бих вас да када год дођете у храм имате у свести да овде почивају и његове мошти.

Нама су потребне молитве светих угодника Божијих, посебно у овом времену. Време је озбиљно и тешко, али Бог је над свима нама. Верујем да сте исписали имена ваших живих и мртвих. Поред ових моштију, у Свети престо ће бити положена и имена ваша, ваше родбине, пријатеља и над њима ће се савршавати Света Литургија до краја света и века. Има ли веће радости него да се на свакој Литургији сећамо свих имена наших ближњих, живих и преминулих?“

Светој Чаши је приступило велико мноштво народа, који се и сјединио са Васкрслим Господом.

Владика је својом беседом на Светој Литургији поучио верни народ: „Браћо и сестре, данашњим освећењем овог храма посвећеног Светом великомученику Пантелејмону, парче неба је сишло на земљу. Заправо, храм представља небо. То вам говорим, јер кад улазите у било који храм, улазите у Царство небеско. Кроз причешће и долазак на богослужења, човек улази у Царство. Данашњи дан је благословен, јер смо призвали Светога Духа да освети овај храм. Данас је он постао дом Божији. Кад је нешто дом Божији, то је онда дом свакога од нас. Храмови су, заправо, слика Тела Христовог. Браћо и сестре, храмови се граде да се пој у Литургије овога и онога света. Ви имате благослов Цркве да се овде од данас служи Света Литургија. Позивам вас да долазите на Свету Литургију. Овај храм је леп, Богу хвала и љубави вашој, али ће он, као и сваки други, бити лепши онолико колико га народ посећује и долази у Цркву на богослужења. Зато вас молим да чувате светињу коју сте добили, да би и светиња чувала вас. Немојте дозволити да ова светиња чами међу овим дрвећем, већ дођите да се овде напајате Духом Светим. Долазите у овај храм да се Богу молите, да се

молите Светом Пантелејмону, Светом великомученику косовском Лазару чије смо мошти положили у престо. Немојте дозволити да ова Црква опустоши због вашег недоласка.

Када сам јутрос долазио, приметио сам доста опустелих кућа у овом крају. Пропада она кућа коју напуштају деца. Опет понављам, немојте дозволити да овај храм буде без народа. Знајте да ће вас Господ прво питати да ли сте долазили у цркве када се служи Литургија. Да

ли сте долазили ради спасења или да се покажете како сте у цркви… Да ли сте се причешћивали, исповедали у своме храму… Браћо и сестре, овде треба да долазите да се мирите са Богом и једни са другима. Неизмирени се немојте ни причешћивати. Не можете примити Господа у себе, а да смо опхрвани гордошћу, сујетом и да некоме зло мислимо. Ако некоме зло помислимо, онда смо себи прво помислили. Тада смо злоупотребили слободу Божију да мислимо да свакоме можемо рећи шта желимо. Да ли смо ми толико духовно високо да другима можемо заповедати? Слобода је да другоме зло не учинимо. Зато се у молитви Господњој молимо: „Опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим“. Па како од Бога да тражимо опроштај, а да то не тражимо од другога човека – било шта да си, цар, краљ, владика, свештеник, калуђер, калуђерица, верник. Човек никада не личи на Бога до оног момента када каже: `Опрости ми, брате`. Ово говорим јер се неслога увукла у наш народ. Љубав је та која рађа децу. Љубав је свела Бога на земљу, али и нас уздиже до неба.

Хвала свима који сте помогли да се овај храм доврши. Нећу никога извајати по имену, њих зна Господ. Хвала и вашим прецима који су на овом месту подигли цркву од брвана. То говори да су преци ваши веровали и знали да имајући цркву имају Бога, имају место сабрања, имају где да са Богом разговарају. Хвала њима! Хвала и садашњим ктиторима и приложницима. Знајте да сте се изградњом овога храма уврстили у дивну плејаду наших светих предака Немањића и Лазаревића који су градили храмове да се у њима Богу молимо. Сетите се оне дивне народне песме, у којој су у уста Светог Саве стављене речи: „Није бабо расковао благо на нацаке ни на буздоване... Већ је бабо потрошио благо на три славна српска намастира.“ Ова црква је ваш белег. Човек без белега вере није човек. Да, истина, он хода, али нема Бога у себи. Ко верује и живи по тој вери, тај Бога носи у себи. Тај Бога проповеда животом много више него речима.

Нека вам је срећно и благословено освећење овог храма. Нека вас Господ и Свети великомученици Лазар и Пантелејмон чувају. У великим смо невољама из којих не можемо изаћи без молитве. Бог жели да се сви људи спасу, само ако то желе. Нека је срећно и Богом благословено!“

Након Свете Литургије Епископ Јован је поделио одличја онима који су учествовали у изградњи цркве.

Архијерејску Грамату Признања добили су: др Александар Ђорђевић, председник Општине Рековац, Слађан Радовановић из Комарана, Саша Милановић из Комарана, Драган Милановић из Комарана, Раде Газдић из Комарана, Драган Јовановић из Комарана, Милан Лазић из Комарана, Душан Крстић из Мотрића, Милутин Вуловић из Мотрића, Микица Арсенијевић из Винче, Сретко Петковић, протојереј, Ненад Милојевић, јереј, Драгиша Богићевић, јереј и Борис Милосављевић, јереј.

Архијерејску Грамату Захвалности добили су: Горан Радивојевић из Крагујевца, Милован Вукомановић из Комарана, Алексије Милановић из Комарана, Томислав Јовановић из Обреновца, Милица Божиновић из Мотрића, Миодраг Бркић из Комарана, Дејан Милановић из Комарана, Саша Илић из Комарана и Анђелко Матаруга из Банатског Новог Села.

Архијерејску Захвалницу добили су: Бобан Обретковић из Мотрића, породица Тодоровић из Мотрића, Немања Милановић из Комарана, Наташа Ланнелло из Комарана, Драган Газдић из Комарана, Миливоје Газдић из Комарана, Владимир Илић из Комарана, Јованка Јеремић из Комарана, Весна Момчиловић из Рековца, Рашко Вуловић из Мотрића, Србољуб Вуловић из Мотрића, Милче Николић из Комарана и Милан Крстић из Рековца.

После Свете архијерејске Литургије надлежни свештеник и сви домаћини су позвали окупљене на трпезу љубави.

Горан Јовановић, јереј

ОСВЕШТАНА НОВОПОДИГНУТА ЦРКВА ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ У ОСТРИКОВЦУ КОД ЈАГОДИНЕ

У суботу 17. септембра 2022. године, када наша Света Црква слави Светог свештеномученика Вавилу, Светог пророка Мојсија Боговидца, Светог Петра Добробосанског и Преподобног Стефана Троношког, у селу Остриковац код Јагодине Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован заједно са Његовим преосвештенством Епископом пожаревачко-браничевским Господином Игнатијем служио је Свету архијерејску Литургију у цркви Преображења Господњег са великим освећењем храма. Архијерејима су саслуживали игуман манастира Јошанице архимандрит Евтимије (Јутриша), помоћник беличког архијерејског намесника протојереј Александар Гајић, протојереј Срђан Кандић, протојереј Милан Ђорђевић, протојереј Славиша Илић, протојереј ставрофор Милија Ђорђевић из Ћуприје, протојереј ставрофор Младен Симоновић из Параћина, протојереј ставрофор Радомир Никчевић из Херцег Новог, протонамесник Бобан Сеновић, јерођакон Василије (Старовлах), ђакон Далибор Нићифоровић и ђакон Душан Пауновић из Пожаревца.

У току великог освећења цркве, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован и Његово Преосвештенство Епископ браничевски Господин Игнатије полижили су мошти Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у часни престо овог храма.

Тада је Пресвећени Владика Господин Игнатије рекао:

„Браћо и сестре, осветили смо ову нову цркву коју сте из љубави према Господу подигли и која ће остати у векове као трајно сведочанство ваше везаности за Тројичног Бога. Као што сте видели, освећење цркве је слично крштењу. Ми најпре кропимо светом водом и умивамо цркву, умивамо жртвеник, затим је помазујемо миром и у нове одежде је облачимо. Будући да кроз крштење Дух Свети гради заједницу многих људи у Исусу Христу, тако и ова црква, као ваш дар Господу Богу, улази у заједницу и постаје нам врло важна. Као што рекох, црква није краткотрајна, већ остаје за многа времена. У то може да вас увери и наше локално искуство. Рушили су многе српске цркве, али након неколико векова Господ пошаље генерације које откопају темеље и обнове храм.“

За време архијерејске Литургије, на малом входу, Преосвећени Владика Господин Јован је свештеника Горана Крстића, пароха из Јовца, унапредио у чин протојереја.

На крају је одликован и сам ктитор овог храма, Драгиша Милојевић, орденом Светог Саве другог степена.

Епископ Јован је изразио велику захвалност ктитору због великог труда, стрпљења и љубави коју је имао при подизању ове прелепе цркве:

„Браћо и сестре, ово је свети и велики дан Божији – дан када је ово место добило нови храм. Сваки нови храм је ново парче неба на земљи. Најпре, заблагодаримо Богу дародавцу свих добара што је благословио да овај храм Преображења Господњег буде овако леп и украшен. Моја благодарност нарочито је упућена Његовом преосвештенству Епископу браничевском Господину Игнатију који је, благодаћу Духа Светога, руком својом осветио овај храм и за све нас принео бескрвну жртву Богу. Владико, хвала вам на вашој љубави, на саосећању и на свему ономе што чините за Цркву Божију и спасење народа њеног. Хвала свима који су и најмање допринели да овај храм буде завршен, било материјално, било својим светим молитвама. Сигурно да овај храм не би овако могао изгледати да није било љубави и жртве нашег Драгише Милојевића. Драги Драгиша, ви сте у животу саградили много различитих грађевина.

Ако смем рећи, овај храм је, заправо, круна свих ваших стварања и зидања. Зашто? Зато што је Црква изнад свега. Оно што је најважније, у овом храму, док се служи Света Литургија, биће помињано ваше име као ктитора овог светог храма. Дакле, ви сте себе, заједно са својом породицом, заувек уградили у темеље овог храма. Када пођемо на други свет, верујем да ће пред вама ићи овај храм и да ће га Господ примити као жртву и љубав. Одлучио сам да вам за вашу велику љубав дамо мало уздарје. Брате Драгиша, од данас ваше груди красиће овај орден са ликом Светога Саве. Од данас, као и до сада, молим се Богу да Свети Сава буде ваш заштитник и молитвеник. Аксиос!“

Након Литургије, за време трпезе љубави, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован доделио је захвалнице, и то: Мирољубу Богдановићу из Београда, др Слободану Ћуфалићу из Београда, Стефану Ђорђевићу из Јагодине, Зорану Петровићу из Доњег Мајура, Славољубу Николићу из Остриковца, Рајку Милојковићу из Остриковца, Горану Радисављевићу из Параћина, Драгану Петковићу из Доњег Мајура, Игору Тодоровићу из Врњачке Бање, Рашаду Хајровићу из Новог Пазара, Милану Тодосијевићу из Дворица, Браниславу Јовановићу из Ћуприје, Горан Алексић из Остриковца, Илији Костову из Јагодине, Ненаду Николићу из Супске, Ивану Јеремићу из Јагодине, Ивану Живановићу из Беле Воде, Милану Милосављевићу из Јовца, Радосаву Станимировићу из Ћуприје, Добривоју Тимчићу из Марковца, Мирославу Томићу из Ћуприје, Миодрагу Матићу из Ћуприје, Игору Симићу из Ћуприје и Радомиру Станојевићу из Ћуприје, свима због уложеног труда и несебичне љубави које су исказали помажући при подизању цркве Преображења Господњег у Остриковцу.

Никола Ралевић, вероучитељ

ОСВЕЋЕЊЕ СВЕТОГ ПРЕСТОЛА И ЖИВОПИСА У ЦРКВИ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА У КРАГУЈЕВАЧКОМ НАСЕЉУ СТАНОВО

У четвртак 29. септембра 2022. године, на празник Свете великомученице Јефимије, Преподобног Доротеја и Светог Кипријана, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Пантелејмона у крагујевачком насељу Становo.

Владика Јован је осветио Свети престо и иконе овога храма, а у наставку је служио Свету архијерејску Литургију у храму који је био испуњен верним народом.

Епископу Јовану су саслуживали архијерејски намесник крагујевачки протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић, архимандрит Онуфрије Вранић, протојереј ставрофор Зарије Божовић, гост из Епархије бачке протојереј Срђан Перић, протојереј Драган Брашанац, протојереј Бојан Димитријевић, протођакон Небојша Јаковљевић, протођакон Иван Гашић и ђакон Недељко Дикић.

У храму је појао хор Саборног храма под диригентском палицом протојереја Драгослава Милована.

После прочитаног Јеванђеља, Владика се пригодном беседом обратио сабраном народу:

„У име Оца и Сина и Светога Духа! Браћо и сестре, нека је благословен и срећан данашњи дан у који смо се, Духом Светим, сабрали да бисмо осветили нови престо и фреске у овом храму посвећеном Светом великомученику и исцелитељу Пантелејмону. Велика ми је радост да са вама делим овај тренутак. Заиста, нема веће радости, нема већег тренутка, него када је народ окупљен око својих светиња – када се народ сакупља на богослужења, а првенствено на Божанствену Литургију, због које се храмови граде. Тај народ се сабира у име Божије.

Данас сви ми осећамо духовну радост, јер, понављам, од такве радости не постоји већа. Свака друга радост је привремена. Једино радост у Господу, у храму Божијем, постаје света радост. Заиста, браћо и сестре, таквој радости нема краја. Свети апостол Павле ће рећи: *Радујте се свагда у Господу, и опет велим: радујте се* (Филипљанима 4, 4).

Да би се човек радовао на тај начин, он мора имати Господа имати у свом срцу, да га осећа и доживљава Његово присуство. Свако друго испуњење које не подразумева Бога, није нам на спасење. Човек жели да је богат, славан, моћан, али све је то пролазно и не доноси човеку истинску радост и истинско испуњење. Стећи Бога и имати га у себи, доводи до корените промене и испуњава човека истинском радошћу.

У данашњем зачалу из Светог Јеванђеља смо чули о једној таквој коренитој промени, која се тиче жене за коју Свето Писмо каже да је била грешница. Она је осећала своју грешност, али и силу и присуство Божије. Осећала је да тамо где је Бог, греха нема. Јеванђеље нам каже да је она узела најскупоценије миро како би помазала ноге Најскупоценијега. То је била праслика Његовог погреба. Закон је прописивао да се пре погреба покојник помазује миром. Данас имате дивну плочу у храму Васкрсења Христовог у Јерусалиму на коју је Господ постављен након распећа и помазан. Но, ова жена је осећала велику недостојност, па зато, како каже Јеванђеље, *обриса косом својом ноге његове* (Јован 12, 3). Она је тако показала своје смирење. Показала је да је без Господа ништа, а са Господом све.

Света великомученица Јефимија коју данас славимо, нашла је Господа, срела га је, покајала се и одмах је променила свој начин живота. Света великомученица Јефимија је била велика грешница, а данас је славимо као светитељку. Бог једини може да убели наше грехе и да они буду бељи него снег. Зато човек треба да се преда Богу, да вапи за Њим и да га тражи. Бог чисти и милује сваког који му искрено, молитвено, побожно, хришћански и јеванђељски приступа и иште спасење.

Ми смо данас, браћо и сестре, дошли у овај храм да се сретнемо са Богом. Неко ће казати да не види Бога, а жели да га сретне. Отвори духовне очи и видећеш колико си грешан. Духовне очи се не отварају одједном, као што отварамо физичке очи након спавања. За духовни вид треба много труда, подвига, љубави и жртве. Заиста, човеком се може назвати само онај који има отворен духовни вид. Као орган, вид нам је најпотребнији. Али, шта нам вреди телесни вид ако не видимо славу Божију, коју можемо видети на сваком кораку? Шта нам вреди све остало, ако се нисмо срели са Богом? Немојмо се заваравати да ћемо Бога срести на неком удаљеном месту, далеко одавде. Прво га сретнимо у нама самима и сместимо га у своје срце. Једино тада ће нас Бог очистити.

У нашем срцу свега има. Има и добра и зла. Има и Бога и ђавола. Шта ће да преовлада у нама, одлучује то за чиме ми чезнемо. Ако желимо да задобијемо мир Божији, имаћемо мир у себи. Када човек има мир Божији у себи, тада има и мир са онима који су око њега,

па чак и са непријатељем својим. Мир Божији је јачи од непријатељског немира. Сваки долазак на Свету Литургију је сусрет са Богом, нарочито ако се причешћујемо редовно. Литургија се и служи због причешћа. Када се тако опходимо и када тако живимо, онда ћемо и духовно прогледати. Међутим, потребно је да када изађемо из храма не заборавимо на светињу у којој смо били и коју смо примили. Немојмо настављати да мрзимо оне које смо мрзели пре одласка у Цркву, јер се тада нећемо срести са Богом.

Браћо и сестре, данас се сви радујемо обновљењу овога храма и освећењу новог Светог престола на којем ће се приносити бескрвна жртва. Свети престо је најсветији део храма, олтара. Он представља и гроб Христов,

и небо, и васкрсење… Ако сте приметили, приликом освећења ми смо везивали платно, такозвану срачицу. То везивање јесте везивање Христа, којег су тако везаног водили од Преторије до Голготе да га разапну. Али, не заборавимо да је Свети престо васкрсење, исто као и гроб. Још, Свети престо је и Трпеза Господња, која је постављена на Велики Четвртак, када је Господ са ученицима установио Свету тајну причешћа. Господ је себе на ту трпезу поставио. Та трпеза се неће склонити до краја света и века, све до трпезе у Царству небеском.

Пазите, Господ је ради нас и нашег спасења све поднео: и мучење, и пљување, распеће, васкрсење, вазнесење, слање Светог Духа… Када је поставио себе на трпезу, апостолима је рекао: „Узмите и једите ово је Тело моје“, а затим „Узмите пијте, ово је Крв моја“, закључивши: *Који једе моје тело и пије моју крв има живот вечни* (Јован 6, 54). То је наша духовна храна. Ми се често, опхрвани бригама овог света, једино трудимо да хранимо наше тело. Свакако, то треба да радимо. Сам апостол Павле пита: *Не знате ли да сте храм Божији и да Дух Божији обитава у вама* (Прва Коринћанима 3, 16)? Међутим, да би тело опстало, није довољно нахранити га, потребно је да душа буде здрава. Као што тело не може без хране, тако не може ни душа. Тело користи једну врсту, а душа другу врсту хране – Свето причешће. Да ли је, браћо и сестре, довољно душу нахранити једном, два или три пута годишње, како то поједини раде? Није! Сваким изузимањем хране, душа вене и одваја се од Христа. Она је створена за вечност и бесмртност. Ако је одвојимо од Христа, она умире и пре смрти нашег тела.

Зато је Христос себе дао на трпезу. Хоћемо ли имати изговор пред Богом када нас пита чиме смо хранили душу? Зар смо је хранили злобом, пакошћу, сујетом, нетрпељивошћу? Тада ће Господ рећи: *Неваљалога слугу баците у таму најкрајњу* (Матеј 25, 30). А онај који је душу хранио Христом, чуће речи: *Слуго добри и верни, у маломе си био веран, над многим ћу те поставити; уђи у радост господара свога* (Матеј 25, 21).

Такође, данас смо осветили ове фреске. Фреске и иконе се по храмовима не сликају да бисмо само украсили зидове. Не! Ми на фрескама сликамо и постављамо светитеље да, уласком у храм, погледамо и видимо њихове ликове. Није довољно само погледати, већ треба и њихова житија знати. Исто као и ми, и они су били људи од крви и меса, имали су искушења, грехове, али су се са Христом срели. Христа нису дали ни за шта, али су животе ради њега давали. Ове фреске нас подсећају ради кога су светитељи живели, како су се молили, како су веровали. Браћо и сестре, фреске су одувек биле књига за неуке и неписмене. У старим временима, када људи нису много знали да читају, вером су прихватили наслеђе својих дедова, прадедова… Никада нећу заборавити једну старицу у Студеници. Био сам тада дете. Рекла ми је: „Јово, поведи ме у Краљеву цркву да видим Светог Саву“. Поведем је и покажем јој лик Светитеља. Тада сам се постидео јер је она почела да разговара гледајући у лик његов. Оно што сам чуо од те старе баке била је целокупна историја о Светом Сави. Иако није знала читати ни писати, схватила је да је њен духовни отац Свети Сава.

Као што рекох, данас смо осветили овај Свети престо и ове фреске и зато захвалимо Богу што смо се сабрали на Светој Литургији. Литургија сама значи благодарност. Људско је да се захвалимо и свима онима који су помогли да се овај храм украси и да заблиста. Нећу им се по имену сада захваљивати, али ће се свако пронаћи у овим речима. Хвала и онима који нису били у прилици да материјално помогну, већ су својим молитвама учествовали у обнови ове цркве. Том молитвом је уприличена данашња радост! Хвала братству овог светог храма. Молим се Богу да дарује сваког човека који је помогао овај храм. Божији дарови се не могу изједначавати са нашим. Бог вас благословио!“

Братство храма спремило је трпезу љубави за верни народ и служитеље Божије.

Недељко Дикић, ђакон

из летописа шумадијске епархије

ПРОСЛАВА СВЕТОГ ДЕСПОТА СТЕФАНА У МЛАДЕНОВАЧКОМ НАМЕСНИШТВУ

Дана 1. августа, када Црква прославља Преподобну Макрину, Светог Стефана, Деспота српског и преподобну Евгенију (Лазаревић), Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је поводом ктиторске славе Свету архијерејску Литургију у манастиру Павловац, у селу Кораћица. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Домаћин овогодишње славе био је Драган Перић Пантелић из Влашке.

У својој богонадахнутој беседи Владика је између осталог рекао: „На крају сваког богослужења чујете – *Слава Теби, Христе Боже, надо наша, слава Теби*! Нада у Бога код човека продубљује и ојачава веру. Кад живимо вером и надом и уз то додамо љубав Божију према нама и нашу према Богу, онда ћемо лакше пребродити искушења и невоље. Кад је народ долазио да тражи помоћ, јер је упадао у безнађе, Свети деспот их је упућивао на Бога. Богу се прилази кроз смирење и молитву. Наши преци, иако је свугде око њих био немир, имали су мир у себи јер су имали Бога у себи. Деспот Стефан се од младости определио за Христа. Својим животом и испуњавањем јеванђељских заповести дао нам је пример да га следимо“.

Након евхаристијског заједничарења у порти манастира Павловац је изведен културно-уметнички програм. Епископ Јован је након тога освештао просторије свечане сале *Трон* у Марковцу, у којој је била приређена трпеза љубави.

У вечерњим часовима, у порти цркве Светог Илије у Црквинама, на месту упокојења Светог деспота Стефана, приређено је представљање публикације „Споменик на месту смрти деспота Стефана Лазаревића“ аутора јереја Марка Јефтића, вишег кустоса Велибора Катића, др Немање Марковића и др Милоша Ивановића. Након тога је изведен уметнички програм у којем су учествовали кантауторка Љиљана Поповић и група „Жива вода“.

Марко Јефтић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У СЕЛУ БАЊА КОД АРАНЂЕЛОВЦА

Дана 2. августа, када Црква прославља Светог пророка Илију, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у храму Светог пророка Илије у Бањи служио Свету архијерејску Литургију, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Након читања Светога Јеванђеља, Епископ Јован је у својој беседи између осталог рекао:

„Ми смо се данас сабрали да бисмо прославили великог угодника Божијег, Светог Илију, једног од најзначајнијих старозаветних пророка. Пророци су Свети Божији људи који су преносили да ће доћи Спаситељ света, Месија, да спасе човека и творевину. Они су својим речима и животом изобличавали грех у народу и проповедали покајање у испуњавању закона Божијег. Њима је Бог открио пре толико векова Христов Божански лик, тј. Његово рођење, страдање, васкрсење и слање Светога Духа. Човеку који живи Богом и носи Бога у себи Бог даје силу да и мртве васкрсава, као што је то чинио и Свети Илија. Нека је срећна слава и Бог вас благословио“.

Након Свете Литургије и свечаног опхода око храма, Епископ Јован је данашњим свечарима породицама Ђурић и Ивановић презрезао славске колаче, а потом је Ивану Иванову из Бање доделио Архијерејску грамату признања. Трпеза љубави је припремљена за све окупљене.

Немања Искић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У ТРНАВИ

На дан када Света Црква прославља Светог пророка Илију, 2. августа, у Трнави је прослављена храмовна слава. Светом Литургијом началствовао је архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслуживање свештеника Архијерејског намесништва опленачког.

Верном народу, који је испунио храм, обратио се протонамесник Бранимир Товиловић, њадахнуто беседећи о значају и животу Светог пророка Илије.

Након беседе верни народ приступио је Светој Чаши спасења. Пред крај Свете Литургије свештеници и народ кренули су у крсни вход где су се помолили код споменика свим пострадалим мештанима у ратовима за ослобођење Србије. Потом је уследило освећење и сечење славског колача. Трудом и љубављу старешине храма, протојереја ставрофора Слободана Богојевића и данашњих свечара, породице Јовановић из Трнаве, сви гости били су послужени славским ручком у трпезарији парохијског дома, где је настављено литургијско сабрање.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА МАНАСТИРСКЕ КАПЕЛЕ МАНАСТИРА ДРАЧЕ

У четвртак, 4. августа, када Црква слави Свету равноапостолну Марију Магдалину, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Светониколајевској обитељи манастира Драча, поводом славе манастирске капеле. Владики је саслуживало свештеномонаштво и свештенство Епархије шумадијске. Литургијско сабрање својим присуством су увеличале и монахиње манастира Каленића, Дивостина, Вољавче и Бајчетине.

По прочитаном јеванђељском зачалу сабранима се обратио Епископ Јован, рекавши између осталог: „Свакога дана своје прве мисли треба да упутимо Богу, молећи да нам благослови дан и благодарећи што нам је дао да доживимо данашњи дан. Када дан почнемо са молитвом, поготову као данас са Светом Литургијом, показујемо да смо православни хришћани и да испуњавамо заповест Божију прву и основну: `Љуби Господа Бога Свога, свим срцем својим и свом душом својом` и `другога као себе самога`. Ако не испуњавамо заповест да љубимо ближњег, ништа нам неће помоћи ни испуњавање прве заповести, јер ми преко Бога долазимо до другога и преко другога до Бога. Ако смо хришћани, треба да волимо и непријатеље. Свети апостол Павле каже `шта је у томе нарочито, ако само волимо оне који нас воле?` Треба волети и оне који нас не воле. То је права хришћанска љубав. То је наука свих Светих, па и Свете Марије Магдалине, коју данас прослављамо. Она је осетила љубав Божију, и остала је верна и под Крстом, и са Мајком Божијом и миросносицама пратила Господа. Зато је њу Господ удостојио да буде весница Васкрсења. Она је прва видела Господа, она је прва видела Васкрсење Христово. Ми треба да се поучимо вером и љубављу Свете Магдалине, и оних светих душа који су живеле вековима у овом манастиру. Будимо са Богом да би Бог био са нама и молимо Свету Магдалину и све свете да се моле за нас, да у нама уместо мржње завлада љубав, а љубав покрива мноштво грехова".

По заамвоној молитви Епископ је освештао славска знамења, које је у част Свете Марије Магдалине принело сестринство манастира Драче на челу са игуманијом Јеленом. На крају је Епископ на монашком гробљу одслужио помен монахињи Магдалини, која је деценијама била на послушању у владичанском двору у Крагујевцу.

Сабрање је настављено трпезом љубави коју је припремила високопреподобна игуманија манастира Драче мати Јелена.

Александар Радовановић, студент

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ВЕНЧАНИМА

Његово Преоствештенство Епископа шумадијског Г. Јована мештани села Венчани су дочекали на кочијама и коњима и тако га допратили до храма посвећеног Светом великомученику Герогију, где је служио Свету архијерејску Литургију. Пре почетка Литургије, Епископ Јован је освештао палионицу свећа при храму у Венчанима. Владики су саслуживали свештеници Архијерејског намесништва орашачког.

Након читања Светог Јеванђеља Епископ је окупљене вернике укрепио својом беседом:

„Ми људи нисмо само тело или само душа, него смо и тело и душа. Зато треба да хранимо тело и душу. Знамо чиме тело хранимо и тело без те наше овоземаљске хране не може да опстане, а исто тако треба да знамо како да хранимо душу. Душа је Боголика, она тражи Бога. Христос је са пет хлебова нахранио пет хиљада људи, а ми на Светој Литургији, од једног малог Агнеца, од просфоре, хранимо људе већ две хиљаде година. То је доказ силе Божије, благодати Божије, Духа Божијега који силази на ове наше дарове, које приносимо у облику хлеба и вина, и које Свети Дух освећује те они постају истинито Тело и истинита Крв Господња. Зато треба да се радујемо што смо се данас сабрали на Божанственој Литургији, да и ми од тог Светог Агнеца, од Крви и Тела Хистовог окусимо, да се причестимо и да се нахранимо, пре свега душу јер се душа храни Христом".

Након Свете Литургије Епископ је доделио Архијерјеске грамате признања и Архијерејске грамате захвалности онима који су се нарочито старали за своју цркву.

По Светој Литургији уследео је културно-уметнички програм, а потом је уприличена Трпеза Љубави за све окупљене вернике.

Немања Искић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ПЕТКОВИЦА

На дан када Црква прославља Свету преподобномученицу Параскеву, 8. августа, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Петковица, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Беседећи након прочитаног јеванђелског зачала, Владика је између осталог рекао: „Из житија Свете мученице Параскеве видимо да је она одгајена у хришћанској породици, у којој се научила вери и љубави. Она се старала да испуни заповести Христове, а онај који се стара са правом вером, њему Бог додаје снаге, силе, труда и тако човекова вера прераста у силу Божију. Прераста у ону јеванђелску веру о којој Господ каже: `Ако имате вере колико зрно горушичино, моћи ћете и горе да премештате`. Света Параскева је имала веру и вером је живела. Њен живот је сав био саткан од молитве, вере и добрих дела. Зато је Господ прославио и ми је данас прослављамо кроз молитву".

Светој Чаши приступио је велики број верног народа који се данас сабрао у овој Светој обитељи. Након заамвоне молитве и крсног входа уследило је сечење славског колача.

Данашњи свечар био је Никола Живановић са породицом. Игуманија Февронија заједно са породицом Николе Живановића припремила је славску трпезу, на којој је у трпезарији манастира настављено данашње литургијско сабрање.
Стеван Илић. ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У КЛОКИ

У уторак, 9. августа, када Црква прославља Светог великомученика Пантелејмона, у селу Клока надомак Тополе прослављена је храмовна слава. Светом Литургијом начелствовао је протојереј ставрофор Драгољуб Ракић, а саслуживали су му свештеници Епархије шумадијске.
Након прочитаног јеванђелског зачала, верном народу обратио се протонамесник Бранимир Товиловић, парох наталиначки: „Нека молитве Светог великомученика Пантелејмона буду са вама и нека вас он заступа пред престолом Божијим. Када је Свети Јован Претеча и Крститељ Господњи почео проповедати народу, он им је говорио: `Покајте се јер се приближило Царство Небеско`. Тако исто говорио је и Господ наш Исус Христос. Бог је дао људима време за покајање и дао нам је могућност да се у Цркви поправимо и спасемо. Нека би Бог драги био милостив молитвама Светог Пантелејмона и нама који га данас овде у овом Светом храму прослављамо“.
Светом Причешћу приступио је народ са страхом и вером. Након заамвоне молитве и крсног входа око храма, пресечен је славски колач. Данашњи колачар Зоран Станојевић, заједно са својом породицом припремио је славски ручак на који су сви били позвани. Тако је Литургијско сабрање настављено трпезом љубави у парохијском дому ове цркве.
Стеван Илић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У СТАНОВУ

У уторак 9. августа, на празник Светог Пантелејмона, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.
После прочитаног Јеванђеља Владика је у беседи између осталог рекао: „Бог нам по мери вере наше даје своја добра и услишава молитву. Из житија Светог Пантелејмона видимо да је он био лекар, који је лечио на првом месту молитвом и вером у Бога. И своје пацијенте је упућивао првенствено на молитву и на веру у Бога. Лечио је без надокнаде, зато се и зове безсребреник. Црква тражи да се излечимо и од душевних болести. Од страсти које су често, али не увек, узрок и телесних болести. Када је Господ лечио болеснике, прво их је питао како верују. Или да ли верујеш да ја то могу учинити? Значи, Господ је прво лечио душу, па онда тело. Дух оздрављава у нама кроз веру, молитву, пост, доброчинства, Свете тајне и Свете врлине. Када је дух здрав, он ће лакше да носи и телесне болести. Свети Пантелејмон је сав у свом животу био у Христу и Христос је био у њему. Он је сасуд пун изобилне благодати Божије и зато је лечио, не собом већ благодаћу Божијом која се преко њега изливала на све људе“.
На крају Литургије Владика је поделио благослов и иконице верном народу, а празник је настављен трпезом љубави коју је спремила породица Снежане Димитријевић.
Недељко Дикић, ђакон

СЛАВА КАПЕЛЕ ЧАСНОГ КРСТА У СТАРОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

У недељу 14. августа, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Старој Милошевој Цркви у Крагујевцу поводом славе капеле Часног Крста, која се слави првог дана Господњег поста. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.
Након прочитаног Јеванђеља, верном народу се по благослову Владике обратио ректор др Зоран Крстић, рекавши између осталог: „Постоји суштинска веза између крштења и Крста. На крштењу смо дали одређене завете, а дата реч се држи чак и по цену живота. Наш завет је најпре да смо умрли за овај свет, тако да наше жеље и животни захтеви постају другачији. Модеран човек жели задовољство и одбија све што подразумева бол, непријатност и патњу. Други завет

је да смо се поново родили за Христа и исказали веру у Њега као Цара и Бога“.
Причестивши верни народ, Владика Јован је приступио ломљењу славског колача који су припремиле парохијанке Старе Цркве, Славица Здравковић и Данијела Павловић. Оне су својим старањем приредиле послужење за све присутне чиме је обележен почетак Богородичиног поста.
На крају литургијског сабрања, Владика Јован је благоизволео да Архијерејским граматама захвалности одликује Светлану Ђорђевић, Јова Зечевића, Зорана Јанићијевића, Бранислава Ђукића и Евицу Банковић који су учешћем и личним залагањем дали посебан допринос утврђивању и афирмацији живота Цркве.
Почетак поста је настављен заједничком трпезом љубави верног народа са својим Епископом.
Мирослав Василијевић, протођакон

СЛАВА КАПЕЛЕ МАНАСТИРА НИКОЉЕ

У понедељак, 10. недеље по Духовима, 15. августа, када славимо Пренос моштију Светог архиђакона и првомученика Стефана, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Никоље Рудничко поводом славе манастирске капеле. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.
Након прочитаног јеванђелског зачала сабрани народ својом богонадахнутом беседом поучио је Владика Јован: „Нема ничег радоснијег за једног хришћанина него његов долазак на Свету Литургију, јер сваки наш долазак на Свету Литургију значи да смо већ једним кораком закорачили у Царство Небеско. Наш долазак треба да буде радостан, јер смо дошли да се сретнемо са Богом. Ако се не сретнемо са Богом овде у овоме свету, ако овде не почнемо да задобијамо Царство Небеско, нећемо га задобити никако, јер овим животом ми потврђујемо веру у Бога. Свет је био рај док је човек слушао Бога и док је живео по заповестима Божијим. Али, кад је престао да слуша Бога и почео да слуша нечастивог и почео да слуша себе, да угађа себи, он је уствари овај свет претворио у пакао. Али Бог љубави, дошао је да поново васпостави рај на земљи. Рај је живот по Богу и живот са Богом. Црква данас слави, и ова манастирска капела, Светог великомученика и архиђакона Стефана, првог исповедника вере у Бога, првог мученика. Прочитајте житије Светог великомученика и архиђакона Стефана, па ћете видети шта је

то што је њега чинило радосним и онда када су га други каменовали, убијали. Вера у Бога, вера у сусрет са Богом.

Изгубимо ли веру, губимо наду на спасење, јер вером ходимо, како каже апостол Павле, а не некаквим знањем“.
После Светог Причешћа и заамвоне молитве, уследило је сечење славског колача. Литургијско сабрање настављено је у манастирској трпезарији славским ручком који су припремиле игуманија ове свете обитељи мати Евдокија и њено сестринство.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ У САРАНОВУ

Мештани Саранова су себе ставили у окриље Пресвете Богородице још када су давне 1886. године решили да подигну цркву у част њеног Успења. Зато није ни чудо што данас када славе храмовну славу црква постане мала да прими све верујуће који су дошли да прославе велики празник и да себе и своје породице препоруче молитвама Пресвете Богородице.
Свету Литургију је служио архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.
Беседу је произнео отац Горан Живковић говорећи о животу и значају Пресвете Богородице. Говорио је и о мисионарењу Мајке Божије која је била равноапостолна и првоапостолна, јер ко може сведочити боље о Сину до Мајка.
После позивао „Са страхом Божијим...“, скоро сав народ се Причестио Тајнама Христовим. По Причешћу уследио је и крсни вход око цркве. То је била и прилика да се у молитвама сетимо прерано преминулог вероучитеља Драгана Степковића из Саранова, који управо поред цркве чека васкрсење мртвих.
Трпезу љубави је приредио народ Саранова, предвођен колачарем Мирославом Тодоровићем са његовом породицом, док је отац Мирољуб Блажић са својом пордицом био окосница свега од почетка до краја, како би на данашњи дан што боље послужио Цркви и народу.

СЛАВА САБОРНОГ ХРАМА У КРАГУЈЕВЦУ

На празник Успења Пресвете Богородице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је у Саборном храму у Крагујевцу Свету архијерејску литургију поводом славе овога храма. Епископу је саслуживало многобројно свештенство града Крагујевца.
Након прочитаног јеванђелског зачала Епископ је у својој беседи између осталог рекао: „Данас је слава овог храма и свих нас који смо се овде сабрали, али и целог рода људског. Пресвета Богородица је мајка свих нас и заступница рода људског пред Богом. Она је од утробе матере своје била изабрана да кроз њу дође спасење људском роду. Она је била најузвишеније биће које смо ми људи могли да принесемо Богу. Зато певамо да је чистија и од херувима и серафима. Богородица је својим бескрајним поверењем у љубав и милост Божију постала пример свима нама. Пресвета Богородица је постала граница између тварне и нетварне природе, између вечног Бога и овог света. Људски род треба да буде срећан што има Пресвету Богородицу за своју мајку, што има њу коју слуша сам Бог. Ниједна молба, вапај и молебни поглед упућен Мајци Божијој није узалудан. Чак ни најкраћа молитва не остаје без одговора и помоћи. У Цркви се догађа исто оно што се догодило у утроби девојке Марије, догађа се чудо сједињења весмртног Бога са смртним човеком“.
Након литургије Епископ је пререзао славски колач који је припремио Мирослав Брковић.
У поподневним часовима, прослављање тринаестих Великогоспојинских свечаности је настављено културно-уметничким програмом у порти Светоуспенског храма у Крагујевцу, организованим од стране Епархије шумадијске и братства Саборног храма.

У организацији свечаности, свој допринос су дали и Град Крагујевац, као и Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије, а тема овогодишњих Госпојинских свечаности је „Богородице, узданице наша која дарујеш мир свету“. На свечаностима је присуствовао Епископ шумадијски Јован, као и многобројно свештенство и верни народ Шумадијске епархије и града Крагујевца.

Владимир Марјановић

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У МЛАДЕНОВЦУ

У недељу 28. августа, парохијани младеновачког храма Успења Пресвете Богородице, молитвено су прославили храмовну славу. Мноштво Младеновчана је од раног јутра испунило храм и порту. Евхаристијским сабрањем началствовао је игуман манастира Тресије, јеромонах Серафим (Ракановић), уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.
Беседу о празнику и о његовом спасоносном значају произнео је јереј Бранислав Кеџић, посебно се осврнувши на тумачење иконе Успења Пресвете Богородице. Отац Бранислав подсетио је верни народ да је Богомајка врхунски узор и пример сваком хришћанину у свим временима.
Након евхаристијског сабрања заједничарење је настављено на трпези љубави у сали парохијског дома. Они који нису имали времена да остану на славском ручку окрепљење и послужење су добили у порти младеновачког храма. Славском ручку присуствовали су уз верни народ и политички, образовни, јавни и културни радници Младеновца. Домаћин овогодишње славе били су Александар и Ана Стефановић са породицом, а следеће године домаћини ће бити Срђан Рацковић и Тања Антонијевић.

Марко Јефтић, јереј

СЛАВА МАНАСТИРА ДЕНКОВАЦ

Манастир Денковац је прославио своју славу Успење Пресвете Богородице. Бденије уочи празника је служио настојатељ ове свете обитељи архимандрит Онуфрије.

Празничну Литургију је служио протојереј ставрофор Спасоје Јанковић уз саслуживање протосинђела Герасима из манастира Прекопеча, свештеника Живомира Газдића, Сретка Петковића и Слободана Савковића. Својим појањем и молитвеним учешћем благољепију богослужења су допринеле игуманија манастира Ралетинац мати Евгенија, игуманија Дивостина мати Анастасија, игуманија Липара мати Тавита са сестрама и настојатељица манастира Светог Димитрија у Бајчетини мати Аквилина.

Велики број народа Божјег приступио је Светом причешћу. Након литијског опхода око цркве и благосиљања славског колача и жита, уследила је трпеза љубави.

ХРАМОВНА СЛАВА У РЕКОВЦУ

У понедељак, 29. августа, верни народ Рековца је молитвено прославио своју храмовну славу, Преподобног Романа.

Свету Архијерејску Литургију је служио Епископ шумадијски Г. Јован, коме су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног Јеванђеља Владика се обратио верном народу надахнутом беседом, рекавши између осталог: „Ми прослављамо Светога Романа и светитеље Божије зато што су они прославили Бога. Свети Роман и други светитељи су се прославили јер су у себи имали Духа Светог, јер су живели по Духу Светом, а онај који живи по Духу Светоме рађа плодове добра. Чули смо да апостол Павле набраја плодове Духа Светог: вера, љубав, нада, кротост, уздржање, смирење, милорђе... Зато нема богослужења а да се не молимо Богу Духу Светоме. Да би смо примили Духа Светога треба да живимо у Духу Светоме. Дух Свети долази од Оца Небеског и усељава се у нас сходно нашој ревности у свему што је добро, или одступа од нас у нашој лењости“.

Велики број верника је пришао Светој Чаши како би се сјединио са Господом нашим Исусом Христом. Након заамвоне молитве учињен је опход око храма, а затим је пререзан славски колач. Прослављање храмовне славе настављено је трпезом љубави коју је припремило братство храма.

Бојан Стојадиновић, јереј

ПРИЗИВ ДУХА СВЕТОГА НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ У КРАГУЈЕВАЧКОЈ БОГОСЛОВИЈИ

Првог септембра, на почетку нове школске године, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију и Призив Духа Светога на почетку нове школске године крагујевачке богословије Светог Јована Златоустог. Његовом Преосвештенству саслуживали су ректор богословије протојереј ставрофор проф. др Зоран Крстић и свештеници Шумадијске епархије. Свето евхаристијско сабрање је служено под сводовима храма Светога Саве.

После прочитаног Јеванђеља, ученицима се обратио ректор богословије, протојереј ставрофор др Зоран Крстић: „Наша школа се ослања на два стуба. Један стуб је учење, а други је литургијски живот. Само у том случају ви на прави начин одговорате на призив Божији када сте ослоњени на оба стуба. Није добро да било који од тих стубова занемарите. Дакле, учење, предмети, и црквени живот. Онога момента када осетите да посустајете, морате да се сетите на шта сте призвани и куда идете. Како будете одолевали искушењима тако ћете сазревати. Не постоји други начин. Не можете се склонити од искушења јер у том тренутку бисте морали да изађете из света. Не удаљавајте се никада од учења и од црквеног живота. Уколико се будете држали за та два стуба, проћи ћете искушења младости која нису мала. Живи били и добродошли!”

После светог сабрања Владика је одслужио Молепствије на почетку нове школске године, призвавши благослов Божији на ученике и наставнике овог светог училишта.

Александар Ђорђевић, ђакон

САБОР СВИХ СРБА СВЕТИТЕЉА У ЈОШАНИЦИ

Након двогодишње паузе услед околности проузрокованих пандемијом корона вируса, у суботу 10. септембра одржана је литија од Старе Милошеве цркве у Јагодини до манастира Јошанице у Јошаничком Прњавору. Литија се одржава уочи празника Сабора свих Срба светитеља зато што параклис свештене обитељи јошаничке обележава овај дан као своју славу.

Након окупљања верног народа литија је кренула предвођена свештенством и монаштвом Архијерејског намесништва Беличког. Поред литијског крста, рипида, црквених барјака и икона, најсветија реликвија која је ношена у литији је кивот са делом моштију Светог великомученика Пантелејмона из ризнице манастира Јошанице. Све време литије певани су тропари и литургијске песме. Прва станица за молитвени предах и укрепљење пригодним послужењем била је у селу Винорачи, а друга у селу Сиоковцу, у цркви Светог Саве. Након пристизања у манастир и дочека од стране високопреподобног игумана архимандрита Евтимија, уследило је још једно послужење. Молитвени врхунац овог претпразничног дана била је вечерња служба, у којој су се 'мешале' служба васкрсна, празнична Усековања главе Светог Јована Крститеља и празнична Сабора свих Срба Светитеља. На крају службе, протојереј ставрофор Славко Јоцић, који је началствовао богослужењем, у беседи је истакао важност окупљања народа око светиње. Након отварања кивота, це-

ливања моштију и миросања свих присутних, организован је превоз до града за све верне.
У недељу, Свету Литургију је служио игуман манастира Јошаница, архимандрит Евтимије, док су саслуживали протојереј Александар Гајић, протојереј Срђан Кандић, јереј Иван Јовановић и јереј Милан Ђорђевић, са јерођаконом Јаковом из манастира Покрова Пресвете Богородице из Куманова и протођакон Нинослав Дирак.
Ове године колачарка је била Олгица Ракић са породицом, која је спремила трпезу љубави за све учеснике овог сабора.

ЕВХАРИСТИЈСКО САБРАЊЕ И СЛАВА ПАРАКЛИСА У МАНАСТИРУ ТРЕСИЈЕ

У среду, 14. септембра, на дан Преподобног Симеона Столпника, коме је посвећена капела при храму манастира Тресије, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију. Епископу су саслуживали игуман манастира Тресије јеромонах Серафим (Ракановић) и свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу Владика се обратио сабраном народу, рекавиш између осталог: „Живот Светог Симеона Столпника је сав био у молитви, а он је желео да се уздигне са земље и тако је сачинио стуб на који се попео и четрдесет година није сишао са њега, него се непрестано дању и ноћу молио Богу. Данас смо чули један диван одељак Светог апостола Павла који нам каже „Обуците се у свеоружије Божије", дакле обуците се у Христа, „обуците се као изабраници Божији, обуците се у срце жалостиво, срце доброте смиреноумља, кротости и трпљења". Када би имали стално на уму ове речи заиста би ми још и овде осетили да смо у Царству Небеском и да је Царство Небеско у нама. Треба најпре да очистимо своје срце, душу и осећања, како би се Христос уселио у нас. Човек који има саосећајно срце испуњено јеванђелским врлинама, другога сматра бољим од себе. А такво срце се стиче јеванђелским животом, животом Цркве, животом светоотачким и јеванђелским врлинама".
Након заамвоне молитве Владика је извршио чин освећења кољива и резања славског колача, а потом су сви присутни позвани на трпезу љубави коју је припремило братство манастира Тресије.

Бојан Миленовић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У ОРАШЦУ НА ИМАЊУ ПОРОДИЦЕ КАРИЋ

У селу Орашац, надомак Аранђеловца, верни народ са својим свештенством у петак 16. септембра дочекао је Владику Јована на имању породице Карић, испред цркве брвнаре посвећене Светом Јоаникију, првом Патријарху Српском, чија се успомена на овај свети дан прославља. Свету архијерејску Литургију служио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

После читања Светога Јеванђеље Епископ Јован је произнео беседу, рекавши између осталог: „Данас смо се сабрали да прославимо угодника Божијег, Светог Јоаникија, човека из нашега рода. Свети Јоаникије у истини је прославио Бога и зато је Бог њега прославио. Свети Јоаникије је следовао Христу и ушао је на она врата о којима говори Христос у

данашњем Јеванђељу: „Заиста вам кажем, ја сам врата овцама". Оно чега се не дотакне Христос, то не може бити ни освећено ни просвећено, све оно што не дотакне Христа, није освећено и просвећено. До Бога се долази преко човека, и до човека се долази преко Бога, сви другачији приступи су лажни, јер су људски, сентиментални, сада су овакви, а сутра онакви. Данас волим, сутра мрзим. Какав је то љубав? То је сентиментална, људска љубав, која се није дотакла Божије љубави. Ко је научио Светитеље Божије да живе по Богу и са Богом? Дух Свети их је научио и зато се каже да „они говораху Духом Светим", а Дух Свети је тај који просвећује и освећује свакога човека који долази на свет. Светитељи Божији, не говораху по свом умовању, него говораху од Духа и по Духу Светоме".
По заамвоној молитви и свечаном опходу око храма Епископ је пререзао славски колач и честитао славу храма вернима и домаћинима породици Карић.

Немања Искић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У ЈУНКОВЦУ

У недељу 14. по Духовима, 18. септембра у селу Јунковцу надомак Тополе прослављена је храмовна слава – Сабор српских светитеља. Светом Литургијом началствовао је архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, а саслуживали су му свештеници опленачког намесништва.
Након прочитаног јеванђелског зачала верном народу се обратио протонамесник Никола Илић, тумачећи јеванђелско зачало које је птрочитано на Светој Литургији.
После заамвоне молитве свештеници и верни народ кренули су у крсни вход, након којег је испред цркве пресечен славски колач. Литургијско сабрање настављено је у оближњем Ловачком дому „Јелен", где је домаћин овогодишње славе, Мирослав Дамјановић, припремио трпезу љубаву и угостио присутни верни народ.
Стеван Илић, ђакон

СЛАВА КАПЕЛЕ У МАНАСТИРУ БЛАГОВЕШТЕЊУ

У понедељак 19. септембра, када Црква прославља спомен на Чудо Светог Архангела Михаила у Хони, у манастиру Благовештење Рудничко, поводом славе манастирске капеле, Свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, коме су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала, у својој богонадахнутој беседи Владика је између осталог рекао: „Капела овога манастира посвећена је спомену на чудо Светога Архангела Михаила које се догодило у месту које је касније названо Хона или Колос. Један човек незнабожац имао је слепу кћерку. Он је све чинио шта је могао да она прогледа, али безуспешно. Бог, који зна свако срце, видео је да тај човек у себи осећа присуство Божије. Јавио му се Свети Архангел Михаило и рекао да доведе кћерку на тај извор. Он је довео је своју кћерку и она је умивши се прогледала. Да овај отац није послушао Арханђела, његова би ћерка била слепа до краја живота и он би био слеп, јер није прогледао док није Христа задобио у себи. Свако од нас је духовно слеп када не слуша Бога, када не слуша Цркву. Житије нам говори како је на овом месту које се врло брзо прочуло, живео један човек светим животом. Он је сметао онима који нису били хришћани. Они навратише реку како би потопили цркву и тог човека, међутим он штапом, као негда Мојсије који је преполовио црвено море, удари у земљу и наста рупа у којој је река почела да понире. Тако се спасила и Црква и он. Данас смо чули како Јеванђеље каже да је Господ послао своје ученике да проповедају, да лече болесне и мртве васкрсавају, и они су то чинили, не собом, него силом Божијом. Када су се апостоли вратили код Христа и казали му у име Твоје, пазите, не у име наше, него у име Твоје, и демони нам се покоравају, Господ им је рекао, лепо је то, али немојте се томе радовати. Има нешто веће него демона победити. Треба победити себе. Победити своју гордост, своју сујету и зато им Господ каже радујте се што су имена ваша написана у књизи живота. Ми смо записани самим крштењем, али ако не живимо крштењским животом никакве користи немамо од крштења“.

На позив са амвона, сабрани народ се причестио у великом броју Светим Даровима. Након заамвоне молитве пресечен је славски колач. Владика је затим прочитао молитву за очување светиње брака и породице.

Литургијско сабрање настављено је трпезом љубави у манастирској трпезарији. Игуманија Салафаила са сестринство ове Свете Обитељи побринула се да сви присутни буду лепо угошћени.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ЗАДУЖБИНЕ ВОЖДА КАРАЂОРЂА И ГРАДСКА ЛИТИЈА ОПШТИНЕ ТОПОЛА

На дан када славимо празник Рођења Пресвете Богородице, 21. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у задужбини Вожда Карађорђа у Тополи, која овог дана прославља своју славу. Празник Рођења Пресвете Богородице прославља и сама Општина Топола. Епископу су саслуживали бројни свештеници Шумадијске епархије.

На Светој Литургији и градској литији учешће су узели принц Филип са супругом Даницом Карађорђевић, као и ученици ОШ „Карађорђе“ и СШ „Краљ Петар Први“ са својим директорима и вероучитељима.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Епископ Јован се обратио верном народу рекавши између осталог: „Овај велики празник јесте почетак нашег спасења, како кажу Свети Оци. Данас се родила она која је родила нашег Бога и Спаситеља, која му је подарила не само тело већ и све оно што је саставни део људске природе, осим греха. Христос је ушао у људску природу и учинио је учесницом славе Божије, и тако нам даровао могућност да по благодати будемо синови Божији. За Пресвету Богородицу молитва каже да је Благодатна Марија, да је благословена међу женама, да је храм Духа Светога, јер је Њиме осењена како би у утроби својој зачела и носила Христа. Пресвета Богородица је олтар Бога живога, трпеза Хлеба небеског. Христос је себе ставио на трпезу да бисмо се ми хранили и живели Њиме, не само у овом веку, већ и будућем. Пресвета Богородица је кивот светиње Божије, она је дрво најслађег плода, којим се ми хранимо кроз Свето Причешће, Свете тајне и Свете врлине. Њеним рођењем се открива нови свет и чудесни рај из којег се родио Нови Адам да би старога, огреховљеног Адама изменио и васцели свет собом обновио. Стара Ева је пробала плод и огрешила се о послушност Богу. Стара Ева је протерала Бога из света, али га је вратила Богородица као нова Ева. Нека срећна слава и колачарима данашњим, и сваком човеку који призива Бога и Мајку Божију”.

Након заамвоне молитве, Епископ Јован, свештенство и окупљени народ, кренули су у молитвени ход улицама Тополе. Ход је најпре застао испред зграде градске Управе, где је Епископ пререзао славски колач, а затим је настављен до споменика војницима пострадалим у Првом светском рату, где је одслужен мали помен. По завршетку литије, испред Карађорђеве цркве пресечен је славски колач који је припремио овогодишњи свечар Слободан Вујичић са породицом и челници градске Општине Топола, на челу са градоначелником Владимиром Радојковићем.

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У МЕЂУЛУЖЈУ

На празник Светих Јоакима и Ане, 22. септембра, у храму посвећеном овим светитељима у Међулужју, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

У богонадахнутој беседи Владика је између осталог рекао: „У Цркви све бива од Оца кроз Сина у Духу Светоме. Тако нас је данас Дух Свети сабрао у овом светом храму о празнику родитеља Пресвете Богородице Јоакима и Ане, да се помолимо Мајци Божијој и њеним праведним родитељима, да нам они буду узор у животу. Свети Јоаким и Ана би тре-

бало да буду пример и у молитви. Ту молитвеност Јоаким и Ана су пренели на своју кћерку Пресвету Богородицу. Ми смо јуче прославили празник рођења Пресвете Богородице. Оне која је постала мајка васцелога рода људскога. Прави родитељи су они који уливају веру у душу своју деце, који уливају оно што је добро, праведно и честито у биће своје деце. Свети Јоаким и Ана су се оградили на првом месту смирењем. Зато су то смирење пренели и на њихово дете – Пресвету Богородицу. Када је Архангел Гаврило дошао да јој јави да ће родити Спаситеља света, она је могла да одбије. Али она је управо у том смирењу рекла Архангелу Гаврилу: ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој. Ништа се јеванђелско, божанско, вечно не може доживети без молитве. Ни једна заповест се не може остварити без молитве. Јеванђелске врлине, као што су милосрђе, љубав, трпљење, имају махом посла са човеком и земљом, а молитва има посао са небом и Богом. Речју, молитва треба да буде садржај човековог живота на земљи, јер је она живот и светих ангела и светитеља на небу. Прави хришћанин је онај који стоји на молитви пред Богом. Такви су били Јоаким и Ана“.

Ове године домаћин храмовне славе био је Јован Бујагић из Међулужја. Након евхаристијског сабрања приступило се трпези љубави коју је, уз помоћ домаћина, припремило братство међулушког храма.

Марко Јефтић, јереј

ОСВЕЋЕЊЕ КОНАКА У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ПАЈСИЈА СВЕТОГОРЦА У ШУЉКОВЦУ

На дан када Црква прославља Преподобну Теодору и Преподобне оце Сергија и Германа, 24. септембра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу код Јагодине. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије.

Пре Литургије, Епископ Јован је осветио манастирски конак у присуству свештенства беличког намесништва и верног народа. У својој беседи Владика је поучио верни народ рекавши између осталог: „Љубав према Богу оца Славише и свих оних добрих људи који су помогли, била је покретачка сила да се на овом месту сагради манастир. Шта је Бог дао човеку? Дао му је живот вечни, правду и истину, дао му је све само да човек живи по јеванђељу и да се тако спасава. Шта је још важно што нам је Господ дао? Дао нам је себе кроз Цркву и у Цркви, и зато је спасење једино у Цркви и кроз Цркву. Ван Цркве нема спасења, јер ван Цркве нема Христа. Речи Христове: `Ко љуби оца или матер, жену или децу више него мене, није мене достојан`, говоре да Он, Господ наш, Спаситељ наш, више воли човека, него што га могу волети отац и мајка. А ми знамо колика је родитељска љубав. Љубав према Богу не искључује љубав према родитељима, према деци, према свакоме. Ова божанска љубав још више утврђује љубав једних према другима. Зато што је та љубав једина права љубав. Божанска љубав све воли подједнако, и грешника и праведника, а најважније је то, да љубав божанска никад не престаје. Она је вечна и зато је речено да ће вера и нада нестати кад се остваримо у Царству Небеском, а љубав ће остати. Нека нам наздравље буду наше молитве и да да Бог, Мајка Божија и Свети Пајсије да ова светиња буде што пре завршена и да се у њој пева Литургија овог света као и онога“.

Након Свете Литургије Епископ је са верним народом остао на трпези љубави, а свештеник Славиша Илић се захвалио Његовом Преосвештенству на великој љубави и стрпљењу. У знак захвалности свештеник Славиша је поклонио Епископу Јовану Јеванђеље, као симбол његовог непрестаног труда у проповедању радосне вести Христове.

Никола Ралевић, вероучитељ

ПРЕДАВАЊЕМ ПРОФ. ДР РАСТКА ЈОВИЋА ЗАВРШЕНЕ ТРИНАЕСТЕ ВЕЛИКОГОСПОЈИНСКЕ СВЕЧАНОСТИ

У суботу, 24. септембра, завршене су тринаесте Великогоспојинске свечаности. Након др Милоша Ковића и др Немање Девића, те др Србољуба Убипариповића, последњи предавач у оквиру овогодишњих свечаности био је др Растко Јовић, ванредни професор на Катедри за Канонско право Православног богословског факултета у Београду. У свечаној сали Саборног храма, професор Јовић одржао је предавање на тему „Христос – младост живота“.

Након поздравног слова протојереја Срећка Зечевића, проф. др Растко Јовић је истакао да је „оно што већина младих тражи у религији осећај за смисао, зато што претежно влада безнађе и губитак наде у живот. Да би хришћанство дало и спасоносан одговор, најпре треба одгонетнути то шта смо и ко смо ми. Свакоме од нас се поставља то питање. Данас је видљиво обезличавање човека, и од стране оних који се представљају као либерали, али и оних који желе себе да представе традиционалним. Шта се дешава у том процесу? Уколико желите да припадате једној идеји или покрету, видећете да је непрестани акценат на томе да не вредите ништа, односно да вредите онда када сте корисни. Да бисте то били, морате бити упрегнути у служење идеји. Следујући томе, постајете следбеници туђих идеја и ваша личност нестаје.

Христос увек остварује лични однос са људима. У том контексту имамо ону причу о два слепца који вичу за Христом. Ови слепци су ишли за Христом и тражили оздрављење. Ми размишљамо на начин да бисмо им одмах вратили вид, али Христос не. Он их пита: `Шта желите да вам учиним?` Другим речима: `Да ли си способан да у себи освестиш шта желиш? Нећу да ти намећем своју вољу. Хоћу да чујем од тебе шта желиш`.

Црква треба да рађа људе који постају свесни својих жеља, воље и слободе, јер само тада може бити истинско Тело Христово. Христос се пројављује тамо где су наши односи људски, где су два или три сабрани у Његово име”.

По завршетку предавања, протојереј Срећко Зечевић се захвалио свима који суузели учешће на тринаестим Господинским свечаностима. Уздајући се у милост Божију и молитвено заступништво Пресвете Богородице, надамо се да ће и наредне године бити одржане свечаности које већ трећу годину носе епитет сталне манифестације у области културе од значаја за град Крагујевац.

Лазар Марјановић

ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВИ УЗОРНИМ ГОСТОЉУБЉЕМ ДОЧЕКАНИ У МИТРОПОЛИЈИ КИТРУСА, КАТАРИНИЈА И ПЛАТАМОНА У ГРЧКОЈ

Благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Порфирија, на позив митрополита китруског Господина Георгија, већ шести пут сваке године се наставља сарадња Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке са Митрополијом Китруса, Катаринија и Платамона у Грчкој. И ове године, плод те сарадње је летовање за ученике српских богословија у периоду од 6. до 17. августа 2022. године у Катеринију испод планине Олимп.

Овакав вид летовања нам је омогућио да постанемо део једне велике породице коју су предводили наши драги професори, презвитер Бобан Стојковић, јерођакон Јован Прокин, ђакон Немања Калем, професор Александар Крстић и професор Ненад Стојановић заједно са оцем Владимиром Марковићем, генералним секретаром Верског добротворног старатељства. Такође, били смо у прилици да поред дружења са богословцима из других богословија, имамо, са једне стране могућност да обиђемо велике светиње сестринске Грчке Цркве, а са друге, да се у слободно време купамо на плажи, бавимо спортом или шетамо кроз грчка приобална места.

Обиласком манастира у Олимпској регији упознали смо се са животом и духом који зрачи из ових наизглед малих, а тако великих светиња. Након обиласка храмова и музеја, остатак дана би проводили у изузетно лепим дружењима на плажи. Ту смо се сви зближили једни са другима и такви се тренуци стварно не заборављају. Свако је од нас неговао братску љубав, оно на шта нас је Христос све управо и позвао, да у лику нашег ближњег препознамо Његов лик. Нико од ученика није скривао радост коју су нам причињавали одласци на богослужења у грчке храмове. Свима нама драги митрополит китруски Господин Георгије, позвао нас је да дамо свој удео у заједничкој молитви, те су тако професори могли да служе са њим, док смо ми ђаци дали свој допринос певањем литургијских песама за певницом. Митрополит нам је својим примером показао какви људи требамо да будемо, да се држимо Јеванђеља Христовог и Аврамовог гостољубља, као што то чини овај велики мисионар Грчке Цркве, који нам је несебично поделио своје искуство у деловању Грчке Цркве у афричким земљама. Уз њега имали смо пуно тога да научимо и новог сазнамо, како о литургици, чији је он предавач на универзитету у Атини, тако и о живим темама које се тичу Цркве православне у данашњем времену.

Мноштво нас младих богословаца још увек није имало прилику да посети Светогорске манастире, али смо их са узбуђењем из омањег брода посматрали управо на овом путовању. У свима нама се родила жеља да их једног дана посетимо, а имали смо и прилику да се поклонимо моштима које су нам монаси са Свете Горе донели. Након тога, митрополит нас је позвао да заједно са њим разговарамо и обедујемо, тражећи од нас да делимо утиске о летовању.

Величанствен догађај за све нас била је литија коју је предводио митрополит у Паралији на празник Успења Пресвете Богородице. У реци људи која се сливала улицама Паралије, није се чуло ништа друго до радосних песама које славе Пресвету Богомајку и њено чудесно Успење. Уз све ово, поклонили смо се и великим светињама, манастиру Светог Јефрема Сирина, Колиндрос, Новом манастиру Светог Дионисија Олимпијског, а обишли смо и природњачки музеј Олимпа у Литохору. Целивали смо мошти Светог Григорија Богослова, Јована Златоустог, Светог Харалампија, Светог Пантелејмона.

Тешко можемо да кажемо да је ово било обично летовање. Када смо пошли својим домовима, приређен нам је обилазак града Солуна, значајног историјског града са прелепим шеталиштем које има поглед на море и на највећу луку грчке државе. Обилазак цркве Светог Димитрија и поклоњење његовим моштима несумњиво да ће сваком ходочаснику остати у сећању, као и манастир Светог Давида и црква Свете Софије која је најстарија црква у Солуну.

Овакви тренуци се не заборављају, ако не могу да се понове, свакако живе вечно у нашим срцима и остављају чежњу да се макар на тренутак све то једном врати. Наше путовање се окончало у нади и ишчекивању да ћемо се сви једног дана опет заједно састати, ако не за време овог живота, онда свакако у загрљају Творца, коме нема почетка ни краја и коме смо сви посветили ово наше мало молитвено путовање.

Ученик крагујевачке богословије Никола Јовић

УСНУО У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР МИЛАН БОРОТА

У четвртак 15. септембра 2022. године уснуо је у Господу протојереј ставрофор Милан Борота.

Прота Милан Борота рођен је 3. марта 1946. године у селу Батинова Коса, општина Вргин Мост, ФНР Југославија. Богословију Светог Саве уписао је 1961. године и завршио 1967. године. Са Ружицом, рођеном Дебељачки, оженио се 1968. Године. Господ им је подарио синове Александра и Бранислава, који су такође свештеници. У храму Светог великомученика Георгија у Српским Моравицама, 17. новембра 1968. године, рукоположен је у чин ђакона од стране тадашњег Епископа горњокарловачкој Г. Симеона, који га је, на дан Светог архангела Михаила у Слуњу исте године, рукоположио у чин свештеника.

Епископ горњокарловачки Г. Симеон, 21. новембра 1968. године, поставља га за привременог пароха у храм Светог великомученика Георгија у Српским Моравицама, Архијерејско намесништво плашчанско. За време службе у Српским Моравицама, на истом месту где је у II светском рату потпуно уништен парохијски дом, саградио је нови, док је на цркви Светог Георгија поправио уништени кров.

Епископ горњокарловачки Г. Симеон поставља га 14. јула 1973. године за привременог карловачког пароха, где је прву Литургију одслужио у карловачком храму посвећеном преносу моштију Светог Николе на Усековање главе Светог Јована Крститеља, 11. септембра 1973. године. Епископ горњокарловачки Г. Симеон донео је одлуку о одликовању у чин протојереја за свештенике Чеду Савчића, Милоша Спасојевића и Милана Бороту, али их је због упокојења Епископа Симеона, у чин протојереја 19. децембра 1990. године, произвео Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован. У јесен 1991. године, након убиства војника ЈНА на Коранском мосту, избегао је у Србију. Епископ горњокарловачки Г. Никанор, поставља га за привременог пароха у ратом захваћену Петрињу. Уочи операције „Олуја“, крајем 1994. године, поново је избегао у Србију, овај пут у Епархију шумадијску са благословом Епископа др Саве, који њему и његовој породици пружа уточиште у свом дому.

Епископ др Сава поставља га за управника Црквеног дома за ратну сирочад Светог Јована Крститеља у манастиру Дивостин, а његову супругу Ружицу за васпитачицу са још неколико жена све до 2007. године, када су испратили у свет, као своју рођену децу, и последњу од 53 девојчице, са којима су и данас у контакту.

На личну молбу, тадашњи Епископ далматински Г. Фотије, администратор Епархије горњокарловачке, 5. новембра 2001. године даје му канонски отпуст за Епархију шумадијску, а Администратор Епархије шумадијске Г. Василије 16. новембра 2001. године даје му канонски пријем.

На дан славе крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог, 26. новембра 2001. године, тадашњи Администратор Епархије шумадијске Г. Василије одликује га правом ношења напрсног крста.

Као пензионисаном свештенику, Епископ шумадијски Г. Јован поверава му служење и чување храма Светих крагујевачких новомученика у спомен парку „Шумарице“, у којем је ревносно служио до последњег дана.

У петак, 16. септембра 2022. године, када наша црква прославља Светог Антима и Светог Јоаникија, Првог Патријарха Српског, у храму Христовог Васкрсења на крагујевачком гробљу Бозман служена је заупокојена Литургија поводом упокојења протојереја ставрофора Милана Бороте. Литургијом је началствовао протојереј ставрофор Недељко Марјановић, старешина цркве Светог цара Константина и царице Јелене на Вождовцу, а саслуживали су протојереји Славко Стевановић,

Слободан Бабић и Александар Борота, као и протонамесници Бранислав Матић и Бранислав Борота.

Након Свете Литургије, Његово Преосвештенство, Епископ шумадијски Г. Јован служио је опело протојереју ставрофору Милану Бороти уз саслуживање многобројног свештенства Српске православне цркве.

Владика се од проте Милана, у име свих присутних, опростио бираним речима, рекавши између осталог:

„У име Оца и Сина и Светога Духа. Ожалошћена породицо, часно свештенство, преподобно монаштво, браћо и сестре. Богу се помолисмо у овом светом храму за душу новопредстављеног слуге Божијег Милана протојереја, који је Богу служио толике године и онако како доликује православном свештенику. И то је оно што је најбитније, и што је најважније, јер по речи Божијој, пред Њим, Свесилним Богом, величина се мери и добива управо величином служења. Онај ко хоће да буде први, нека буде последњи каже Господ, а онај који хоће да буде највећи нека служи свима.

Када испраћамо наше покојнике и када се раздвајамо од њих, не очајавајмо, јер знамо да ће их Господ утешити и да ће утешити и онога кога данас испраћамо молитвено пред лице Божије, и његове најмилије и све нас који смо такође познавали и који смо заједно живели са оцем Миланом.

Данас се опраштамо од оца нашег Милана, супруга, родитеља, деде, али изнад свега опраштамо се од пастира Цркве Христове. Отац Милан је сав свој свештенички век провео не у удобности, него лечећи ране свога народа, које су га до смрти болеле. Болеле су га ране народа и болело га је за својим местом где је рођен, за својим крајем болели су га душа и срце, како је знао да каже. Оца није запамтио, зато се свио на крилу своје мајке, и са њом преживљавао оно што су преживљавали сви православни Срби у Хрватској. Господ је отворио срце Владике шумадијског Саве који је примио и њега и његову породицу и дао им хлеб и дом. Тај велики Владика Сава заиста је био човек осећања. Човек кога је болела рана сваког човека. Ми смо данас певали: блажен је онај којег си изабрао и примио Господе. Молимо се да буде блажен пут нашег проте Милана кога је Господ изабрао и позвао к себи, а Господ зна када је то најбоље и за њега за све нас. Ми да се молимо Богу да прота Милан настави да служи у Царству Небеском.

Памтимо нашег проту Милана. Највише ћемо га памтити ако се будемо молили за његову душу. Када се будемо молили ми ћемо га се и сећати и сачувати од заборава, ми ћемо разговарати са њим и чекати и наше време када Господ буде хтео да нас позове да нас опет сједини са нашим милим и драгим Миланом. Да се помолимо Господу да његову душу смири у Царству Небеском у наручју Аврама, Исака и Јакова и његовој породици да утеху, а утеха је у Богу, утеха је у вери. Нека ти је срећан пут у Царство Небеско драги оче Милане. Опрости ако смо се шта огрешили о тебе, и молимо те моли се за нас, када будеш код Господа. Бог да му душу прости!“

После опела, трпезу љубави у спомен проти Милану, уприличила је супруга Ружица са породицом.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

Проф. др Радомир В. Поповић, протојереј ставрофор

ПСАЛТИР – НЕБОЗЕМНА ХИМНА БОГУ

Поводом књиге протојереја др Радомира Милошевића Псалтир са објашњењем, *Смедерево 2022*

Псалтир је поучна књига Старог Завета. Име „псалтир“ долази од назива, имена жичаног музичког инструмента којим је било праћено певање и читање Псалама као молитви и химни посвећених Богу. „Пољу Богу мојему дондеже јесам – *Певаћу Богу моме докле год постојим*“.

О Псалтиру као свештеној књизи може се много говорити са разних стајалишта, са аспекта побожне поезије, историје Старог Завета, са аспекта богослужења, јер је Псалтир у првом реду богослужбена књига која је и данас, а тако ће и у будуће бити, једна од главних у богослужбеном поретку, као надахнута молитва коју непрестано узносимо Богу. Све то нам недвосмислено говори да је Псалтир богонадахнута молитвена поезија и да није само дело људи већ Богом инспирисана молитва, увек савремена и актуална за сва времена и сва духовна расположења и стања у којима се ми као људи можемо наћи.

Када је реч о делима овакве врсте која никада не застаревају и увек су савремена, поставља се питање ко је или ко су писци ових молитвених химни? Одговор на ово питање налазимо и у самом тексту Псалтира, није један аутор или писац, има их више. То се лепо види из натписа појединих Псалама, а има их, као што знамо, сто педесет. Обично за ову књигу кажемо „Псалми Давидови“ и то није случајно јер је највећи број Псалама написао пророк и цар Давид. Али, он није аутор целог Псалтира. Из натписа појединих Псалама видимо и ко су њихови писци. Тако се поред Давида, писца око седамдесет осам Псалама, помињу Асаф, аутор дванаест Псалама, Еман, Етан, Мојсије, синови Корејеви – једанаест, Соломон – три, док четрдесет четири Псалма имају нама непознате писце. Дакле, ово богословско-песничко дело нема једног аутора или писца, има их више, али без обзира на то књига одише јединственим духовним и молитвеним расположењем.

Псалтир је веома садржајна књига и на једном месту јасно одсликава сва могућа духовна и душевна расположења у којима се човек може наћи. Иако је дело више аутора и писаца, одише јединственим расположењем. Међу Псалмима имамо оне који су историјске садржине – у којима се помињу главни догађаји из историје Израиља у Старом Завету: ропство у Египту, излазак из Египта, прелаз кроз Црвено море, улазак у Обећана земљу – земљу Хананску. Помињу се неке од најважнијих личности, пророк Мојсије, Арон, Исав, Јаков, Јосиф као и околни народи и племена, који су често била у сукобу са Изабраним народом. Поред ове чисто историјске димензије, Псалтир је, како то каже Свети Атанасије Велики Александријски у IV веку, „чудесна књига, као рајски врт који с песмом носи у себи оно што има и певајући показује своје богатство... Псалми се певају не само ради лепоте гласа и уживања слуха, него пре свега ради користи душе, да би свим снагама и моћима људи волели Бога“. Свети Атанасије даље каже „да је у речима ове књиге измерен и захваћен сав људски живот, душевна расположења и мисаони покрети.“

Сва је књига Псалама у певајућем стиху од почетка до краја, она је истовремено и приповедање – шта се све, када, где и како догађало. Псалтир је и поука – савети и упутство за живот у вери и побожности. Псалми су и покајање обогаћено дубинском психологијом покајничког расположења упућеног Богу ради опроштаја. Сетимо се само увек актуалног и увек савременог 50. Псалма Давидовог, да не помињемо друге сличне садржине. С друге стране, имамо пророчке или месијанске Псалме, којима се најављује долазак Спаситеља света Господа Христа који ће спасити и избавити свет од робовања греху, ђаволу и пропадљивости. Већи део Псалтира је, као што је већ речено, молитвена поезија – хвале и химне упућене Богу као свемогућем дародавцу свих добара и животодавцу. То су Псалми који имају радостан и утешан садржај. Ако смо у невољи, у тузи, у очајању и безнађу, у њима ћемо наћи најбољу духовну и душевну утеху и молитвено олакшање.

Отуда није чудо што се од почетка новозаветне историје Цркве многи свети Оци, њих више од тридесет, баве Псалмима. Наш Свети Владика Николај Велимировић у предговору Псалтиру, који је приредио и објавио 1955. године у Минхену као посебну књигу, каже да је Псалтир молитвеник, поезија, тишина душе. Од древних Отаца Цркве имамо монаха Евагрија који хришћанима препоручује да ову молитвену књигу знају напамет. Свети Василије Велики, IV век, опет каже да је Псалтир неисцрпан као пространо и широко море и не може се источити, увек је обилно препун. Написао је тринаест омилија на Псалме. Душекорисно је појање Псалама: „Псалмопој је мир душе, дародавац мира, он немир и буру мисли умирује, јер смирује гнев душе и страсти уразумљује и оцеломудрује... У Псалмима се налази савршена теологија, ту је предсказање Христовог доласка у телу, претња суда, нада васкрсења, страх од пакла, обећање вечне славе, откривање Божијих тајни. Све је то у књизи Псалтира као у некој општој ризници уризничено“ (Омилија 1, 2).

О Псалтиру се посебно може говорити као богослужбеној књизи која је заступљена у свим богослужењима и молитвеним чиновима. По угледу на ову књигу и њен молитвени садржај, црквени песници и химнографи су писали службе светитељима и празничне службе садржане у Минејима, Октоиху, Посном триоду, Пентикостару. Код нас Срба, Псалтир је једна од првих штампаних књига. Наиме, Цетињска штампарија је 1494. године по благослову монаха Макарија, одштампала Псалтир. Код нас на српском језику у новије

време појавило се више превода ове књиге која је посебно штампана. Поред превода Ђуре Даничића, имамо превод нашег професора протођакона Емилијана Чарнића, блажен успомене Епископа Атанасија Јевтића, нашег професора у Америци у Либертивилу Предрага Самарџића. Сви ови преводи су учињени са грчког изворника – Септуагинте, осим превода Предрага Самарџића који је користио изворни текст на јеврејском језику. Овде додајем једну занимљиву напомену која се тиче Псалтира и његове свакодневне богослужбене употребе. Наш Свети Сава је написао познати Карејски типик намењен монаху или монасима који живе у Карејској испосници у средишту Свете Горе Атонске. У том типику се између осталог каже да монах у току једног дана обавезно прочита цео Псалтир. У то се лако увере сви који посете Карејску испосницу на Светој Гори.

Наш цењени прота Радомир Милошевић целог свог живота се бавио научно-истраживачким радом. Најпре на пољу историје и посебно црквене историје, и на ту тему је објавио више драгоцених књига, што се најбоље види из његове богате библиографије. Посебно се прота бавио у наше време веома изазовном темом питања црквеног календара, рачунања и мерења времена, и после нашег научника Милутина Миланковића објавио је најбоље студије на ту тему.[1] Што се тиче ове најновије књиге о којој говоримо, она је плод вишегодишњег студиозног проучавања веома сложене и мултидисциплинарне проблематике најдрагоценије књиге Старог завета, а то је Псалтир. Макар и само летимичан преглед овог обимног дела указује нам, пре свега, на важност и значај Псалтира у оквиру писаног Откривења Божијег, одакле име и наслов овој библијској књизи, ко су њени писци односно аутори, околности, прилике и време када су псалми настајали, којим поводом, чиме су мотивисани и узроковани.

Прота објашњава читаоцима кључне и главне појмове заступљене у богонадахнутој поезији, доноси изворне речи на старојеврејском или старогрчком језику по познатој латинској изреци *nomen est omen* – име је све, у имену и речи је и њен садржај и основно значење. Пречишћен превод на савремени српски говорни језик понекад је образложен неким помало заборављеним нашим речима из старосрпског, односно црквенословенског језика. У драгоценим и документованим објашњењима, односно егзегези или тумачењима догматским, библијским, историјским, моралним, етичким, прота се користи делима светих Отаца који су тумачили Псалме или писали беседе или омилије на поједине Псалме. Све у свему, дело које је пред нама је до сада највећи и најдрагоценији богословко-научни допринос проучавању једне од најдрагоценијих књига Светог Писма.

Псалтир је подељен на катизме – читања у седећем ставу, и има их двадесет, што значи да свака катизма у просеку има по седам-осам Псалама. Најдужи Псалам је 118/119, то је 17. катизма и има сто седамдесет шест стихова, а најкраћи је 116. Псалам и има само два стиха. У посведневним богослужењима у Часловцу су углавном Псалми. Часови, први, трећи, шести и девети, имају по три Псалма. Јутрење има шестопсалмије, плус 50. и хвалитне Псалме. Вечерњи је 103. Псалам и тако даље. Скоро сви прокимени које певамо су уствари стихови из неког Псалма.

На крају, треба истаћи и светоотачко предање о псалмима – на једном месту је Свети Јован Златоусти записао: „Боље је да се угаси Сунце него да речи Давидове буду заборављене.“ Иначе, Свети Јован Златоусти је написао педесет девет Беседа на Псалме. Он говори о широко заступљеној употреби Псалтира у његово време, у храмовима на свенощним бдењима, „многи, не знајући чак ни азбуку, напамет су научили Псалме, чита се Псалтир у манастирима, у подвижничким обитељима... чим се Давид појави он одмах слуге Божије подиже на анђелска свенощна бдења, земљу претвара у Небо, људе чини равноанђелима, наш људски живот улепшава у свему, свима постаје све, кроз све нас живот чини анђелским. Он расте заједно са децом, младе призива на разборитост, девственицама даје целомудреност, старима пружа сигурност, грешнике позива на покајање“ (*Беседа о покајању*).

Ово кратко излагање о књизи завршићу кратким стиховима из Псалтира: *Помози ми Господе Боже мој, и спаси ме по милости твојој* (Псалам 108) и *Певаћу Господу у животу моме, псалмопојаћу Богу моме докле постојим*, (Псалам 103).

1 Протојереј ставрофор др Радомир Милошевић, *Православна пасхалија*, Смедерево 2005.

ЦРКВА СВЕТЕ ФОТИНЕ САМАРЈАНКЕ У СИХЕМУ

Црква Свете Фотине Самарјанке је под јурисдикцијом Јерусалимске Патријаршије Православне Цркве. Смештен је на месту јеванђељске беседе Спаситеља са Самарјанком код древног Јаковљевог кладенца.

Сада град носи назив Наблус (арапска варијанта грчког назива Неаполис) у Самарији. Библијски назив града је Сихем. Овде је праотац Аврам говорио са Богом (Пост. 12, 6–7). Касније је овде живео и ископао кладенац праотац Јаков (Пост. 33, 18–20; Јн. 4, 12). Након много векова од тада код кладенца је Господ Исус Христос разговарао са Самарјанком о живој води и открио јој да Он јесте Месија (Јн. 4, 1–44). У римској епохи близу ишчезлог Сихема настала је римска колонија Флавија Неаполис, где се око стоте године по Христовом Рођењу родио хришћански апологета Свети Јустин Философ.

На месту јеванђељске беседе Спаситеља са Самарјанком, код древног Јаковљевог кладенца налази се грчки манастир, који је изграђен на темељима рановизантијског храма из IV века, разрушеног у VI веку.

Године 1914. Јерусалимска Патријаршија почиње обнављање цркве уз финансијску подршку Русије, прекинуто Првим светским ратом. Завршетак радова и освећење одржани су тек 2008. године.

Овде су 1979. године религиозни јудејски фанатици убили архимандрита Филумена, који је служио у овој цркви и познат је као човек узвишеног духовног живота.

Недуго пре убиства у манастиру се појавила група људи и захтевала од монаха да уклоне крстове и иконе од Јаковљевог кладенца, под изговором да им симболи хришћанства сметају да се моле на овом за њих свештеном месту. Настојатељ манастира је одбио да то учини, подсетивши да је Јаковљев кладнац био и остаје православна светиња много стотина година. У одговор је била изречена претња: ако не оду одавде, онда нека се спреме за најгоре. Узвикујући богохуљења, непристојности и претње хришћанима, Јудејци су отишли. На дан спомена Светог апостола Матеја, убице су продрле у манастир. Нанели су оцу Филумену секиром у лице две крстообразне ране, извадили му очи и одсекли делимично прсте десне руке. Оскрнавили су још и саму цркву: посекли су распеће, оскрнавили свештене сасуде и извршили друга богохулна дела. Грађанске власти Израиља објавиле су да се води истрага, међутим, никаквих резултата није било.

Архимандрит Филумен је сахрањен у Јерусалиму, у резиденцији Јерусалимске Патријаршије на Сиону. Након неколико година његова гробница је била отворена, а мошти су пронађене практично потпуно нетрулежне. Уочи освећења храма Фотине Самарјанке манастира над Кладенцем Јаковљевим, 29. августа 2008. године, мошти су из Јерусалима пренели овамо, у село Сихем (Наблус).

Филумен Светогорац је 11. септембра 2009. године канонизован као свештеномученик од Јерусалимског патријарха Теофила III. Свети синод Руске Православне Цркве је 5. марта 2010. године установио: „Укључити име свештеномученика Филумена (Хасаписа) у месецослов Руске Православне Цркве са успостављањем празновања његовог спомена 16/29. новембра, како је то установљено у Јерусалимској Цркви".

Светиње:

Кладенац Јакова. У садашње време кладенац Јакова налази се у крипти, смештеној испод олтара великог манастирског храма, посвећеног Фотине Самарјанки.

Крчаг, у који је точила воду Самарјанка. Он почасно стоји на унутрашњем стубу с леве стране храма, на висини од неколико метара, иза тврдо брушеног стакла.

Честица мошти Јована Крститеља.

Папуча светог Спиридона Тримитутског (од одеће која му се периодично мења).

Мошти свештномученика Филумена Светогорца.

Превео са руског Горан Дабетић

Службени део – Промене у Епархији шумадијској

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. августа 2022. године до 30. септембра 2022. године:

Осветити:

Мозаик са ликом Светог Николе изнад портала манастирског храма Светог Николе у манастиру Павловцу, 1. августа 2022. године;

Капелу за паљење свећа при храму Светог великомученика Георгија у Венчанима, 7. августа 2022. године, Архијерејско намесништво орашачко;

Новоподигнути храм Преображења Господњег у Остриковцу, 17. септембра 2022. године, Архијерејско намесништво беличко;

Иконостас за новоподигнути храм Преображења Господњег у Остриковцу, 17. септембра 2022. године, Архијерејско намесништво беличко;

Конак за будући манастир Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу, 24. септембра 2022. године;

Престо за храм Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу, 29. септембра 2022. године, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Живопис храма Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу, 29. септембра 2022. године, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Рукоположити:

Јерођакона Нектарија (Ивановића) у чин јеромонаха 27. августа 2022. године у храму Свете Тројице у Рогачи.

Одликовати:

Чином протојереја:

Јереја Горана Крстића, привременог пароха јовачке парохије у Јовцу, Архијерејско намесништво беличко;

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Николу Врућинића из Крагујевца;
Зорана Стојисављевића из Београда;
Љубишу Живковића из Крагујевца;
Звонка Михајловића из Београда;

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Луку Миливојевића из Крагујевца;
Горана Јакшића из Крагујевца;

Орденом Вожда Карађорђа:

Драгојла Бараћа из Крагујевца;
Протонамесника Дејана Тодоровића, привременог пароха Треће буковичке парохије у Буковику;
Горана Радоњића из Буковика;

Архијерејском граматом признања

Стефана и Бојану Стефановић из Крагујевца;
Драгана Симовића из Крагујевца;
Мила Биочанина из Крагујевца;
Милицу Миленковић из Крагујевца;
Мирослава Недића из Крагујевца;
Ненада и Мају Симовић из Крагујевца;
Милорада Суботића из Крагујевца;
Протојереја Сретка Петковића, привременог пароха Треће становљанске парохије у Крагујевцу;
Јереја Ненада Милојевића, привременог пароха Треће крагујевачке парохије при Старој цркви у Крагујевцу;
Јереја Драгишу Богичевића, привременог пароха Друге крагујевачке парохије при Новој цркви у Крагујевцу;
Јереја Бориса Милосављевића, привременог пароха Друге рековачке парохије у Рековцу;
Др Александра Ђорђевића из Рековца;
Слађана Радовановића из Комарана;
Сашу Милановића из Комарана;
Драгана Милановића из Комарана;
Рада Газдића из Комарана;
Драгана Јовановића из Комарана;
Милана Лазића из Комарана;
Душана Крстића из Мотрића;
Милутина Вуловића из Мотрића;
Микицу Арсенијевића из Винче;
Милосава Газдића из Комарана;
Радована Милошевића из Буковика;
Марка Лаловића из Буковика;
Љубомира Тимотијевића из Мисаче;
Горана Станичића из Буковика;
Драгана Јовановића из Буковика;
Милоша Беговића из Буковика;
Градску општину Младеновац;

Архијерејском граматом захвалности:

Евицу Бановић из Крагујевца;
Јова Зечевића из Крагујевца;
Бранислава Ђукића из Крагујевца;
Зорана Јаковљевића из Крагујевца;
Светлану Ђорђевић из Крагујевца;
Грујицу Вучковића из Црног Кала;
Милосава Симоновића из Баточине;
Живослава Павловића из Брзана;
Драгана и Момчила Живковића из Крагујевца;
Драгана Спасића из Крагујевца;
Зорана Ђуровића из Крагујевца;
Др Драгана Ђорђевића из Крагујевца;
Драгана Деспотовића из Новог Пазара;
Бору Дугића из Крагујевца;
Горана Радивојевића из Крагујевца;
Милована Вукомановића из Комарана;
Алексија Милановића из Комарана;
Томислава Јовановића из Обреновца;
Милицу Божиновић из Мотрића;
Миодрага Бркића из Комарана;
Дејана Милановића из Комарана;
Сашу Илића из Комарана;
Анђелка Матаругу из Банатског Новог Села;
Томислава Поповића из Буковика;
Александру Јагодић из Аранђеловца;
Горана Грујичића из Аранђеловца;
Радоша Јосиповића из Аранђеловца;
Јована Лукића из Доње Трешњевице;
Милана Чугуровића из Лознице;
Предузеће *Галантерија Васиљевић* из Америка;
Мирослава Васиљевића из Америка;
Драгутина Животића из Америка;
Живорада Стевановића из Америка;
Првослава Стевановића из Америка;

Архијерејском захвалницом

Владимира Јоксимовића из Крагујевца;
Десимира Конатара из Крагујевца;
Радосаву Савковић из Крагујевца;
Јованку Илић из Крагујевца;
Бобана Обретковића из Мотрића;
Породицу Тодоровић из Мотрића;
Немању Милановића из Комарана;

Наташу Ланнелло из Комарана;
Драгана Газдића из Комарана;
Миливоја Газдића из Комарана;
Драгана Газдића из Комарана;
Јованку Јеремић из Комарана;
Весну Момчиловић из Рековца;
Рашка Вуловића из Мотрића;
Србољуба Вуловића из Мотрића;
Милчета Николића из Комарана;
Милана Крстића из Рековца;
Драгану Вујанић из Амерића;
Душка Ковачевића из Амерића;
Радослава Смиљанића из Амерића;
Александра Вујичића из Амерића;
Слободана Стевановића из Амерића.

Поделити благослов за искушеништво:
Александру Вујановићу у Светоархангелској обитељи манастира Пиносаве.

Поставити:
Јереја Малишу Миловановића на дужност привременог пароха Четврте јагодинске парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;
Јеромонаха Нектарија (Ивановића), на дужност настојатеља манастира Вазнесења Господњег – Саринца у Великим Пчелицама.

Преместити:
Јеромонаха Нектарија (Ивановића) из манастира Светог архангела Гаврила – Тресије у манастир Вазнесења Господњег – Саринац у Великим Пчелицама.

Разрешити:
Братство храма Светих апостола Петра и Павла у Јагодини дужности опслуживања упражњене Четврте јагодинске парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Покренути црквеносудски поступак:
Против јеромонаха Онуфрија (Савића), сабрата манастира Светог архангела Гаврила – Тресија и именованог ставити под забрану свештенослужења до окончања црквеносудског поступка.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:
Владимиру Видојевићу из Крагујевца;
Николи Ћирићу из Лазаревца;
Теодору Јездићу из Брчког.

Поделити благослов за упис на постидпломске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:
Александру Јовичићу из Шопића;
Марку Грчићу из Смедеревске Паланке;
Ирени Станић из Крагујевца;
Ђакону Стевану Илићу из Тополе;
Драгану Кељаћу из Смедеревске Паланке;
Јереју Страхињи Савковићу из Азање.

Поделити благослов за упис на постидпломске студије на Академији Светог Владимира у Њујорку:
Анђелки Станковић из Шопића.

Упокојили се у Господу:
Протојереј ставрофор Милан Борота, пензионисани парох крагујевачки, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Служења пријеми и посете епископа шумадијског господина Јована

Од 1. августа до 30. септембра 2022. године

АВГУСТ 2022:

1. август 2022:
Служио Литургију у манастиру Павловацу;
Освештао ресторан „Трон“ у селу Марковцу власника Горана Спасојевића;
Служио празнично бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

2. август 2022 – Свети пророк Илија:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светог пророка Илије у Бањи код Аранђеловца;
Пререзао славски колач протојереју Слободану Раковићу.

3. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

4. август 2022 – Блага Марија:
Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Драча поводом славе манастирске капеле, служио помен монахињи Магдалини (Божовић) на гробу у манастиру Драчи;
Служио парастос у Саборној цркви у Крагујевцу жртвама у војној операцији Олуја.

5. август 2022:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији;
Примио игумана манастира Букова архимандрита Козму и свештеника Милана Крстића из Мајамија (САД).

6. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагњилу;
Служио у манастиру Сибница четрдесетодневни парастос јеромонаху Дионисију.

7. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Венчанима поводом прославе 160 година од подизања храма; освештао капелу за паљење свећа.

8. август 2022 – Преподобномученица Параскева:
Служио Литургију у манастиру Петковици код Страгара;
Посетио Снежану и Жељка Николића у Брајиновцу поводом крсне славе.

9. август 2022 – Свети великомученик Пантелејмон:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;
Посетио проту Љубишу Смиљковића поводом крсне славе.

10. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

11. август 2022:
Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

12. август 2022:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

13. авуст 2022:
Служио Литургију у цркви Успења Пресвете Богородице у Ратарима; у току Литургије крстио Трифуна, сина надлежног свештеника Милоша.

14. август 2022 – Макавеји:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Часног Крста, параклису Старе цркве у Крагујевцу.

15. август 2022 – Пренос моштију Светог архиђакона Стефана:
Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Никоље;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

16. август 2022:
Служио Литургију и парастос краљу Петру I Карађорђевићу у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу.

17. август 2022:
Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

18. август 2022:
Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији;
Служио у цркви Светих апостола у Јагодини опело протиници Дивни Станковић, супрузи проте Радослава Станковића;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

19. август 2022 – Преображење:
Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком;
Састао се у лоћичкој парохији са варницима.

20. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Николе у Барајеву;
У засеоку Гај одредио место за градњу нове цркве;
У цркви Светог великомученика Георгија у Великом Борку утврдио распоред живописа;
У манастиру Туману учествао у вечерњем богослужењу.

21. август 2022:
Саслуживао са архијерејима СПЦ на Литургији у манастиру Тумане.

22. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;
Рад и пријеми у Епархијској канцелари.

23. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;
Служио у селу Каменици опело Јованки Пљакић;
Освештао производне погоне породице Љубише Маринковића.

24. август 2022:
Служио у Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Одржао састанак са координаторим верске наставе у Шумадијској епархији;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

25. август 2022:
Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

26. август 2022:
Служио Литургију у црви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

27. август 2022:
Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Рогачи;
Посетио Горана Михајловића у Тополи;
Служио празнично бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. август 2022 – Велика Госпојина:
Служио Литургију и пререзао славски колач у Саборној цркви у Крагујевцу;
Пререзао славски колач у цркви у Влакчи;
Учествовао у Госпојинским свечаностима у порти крагујевачке Саборне цркве.

29. август 2022:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светог преподобног Романа у Рековцу;
Посетио цркву Светог Пантелејмона у Коморану ради надгледања припрема за освећење;
Посетио цркву у Брајиновцу.

30. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;
Присуствовао одбрани дипломског рада на Електротехничком факултету у Београду.

31. август 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

СЕПТЕМБАР 2022:

1. септембар 2022:
Служио Литургију и молитве призива Светога Духа у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;
Венчао у цркви Светих апостла у Аранђеловцу Јована и Јелену Димитријевић из Лазаревца.

2. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

3. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама;
Посетио Епархијску кућу у Бабама;
Посетио цркву у Поповићу ради утврђивања поступка санације;
Поетио манастир у Неменикућама.

4. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Рођења Пресвете Богородице у Баточини;
Посетио цркву Светог архангела Гаврила у Секуричу.

5. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

6. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станово;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

7. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

8. септембар 2022:
Служио Литургију у Старој цркви у Крагујевцу;
Присуствовао у манастиру Дивостину предавању о маншком животу у Светој земљи.

9. септембар 2022:
Служио Литургију у манастиру Липару;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

10. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Преподобног Симеона Столпника у Дубони;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

11. септембар 2022:
Служио Литургију у манастиру Каленићу;
Учествовао у молебну пред храмом Светог Саве на Врачару.

12. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

13. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у кргујевачком насељу Сушица;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији;
Присуствовао предавањима професора Милоша Ковића и Немање Девића у Саборној Цркви у Крагујевцу, Великогоспојинске свечаности.

14. септембар 2022:
Служио Литургију у манатиру Тресје, духовни разговори са братством манастира;
Посетио Епархијску кућу у Бабама.

15. септембар 2022:
Служио Литургију у манастиру Ралетинац;
Посетио манастир Саринац.

16. септембар 2022:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светог Јоаникија у Орашцу;
У цркви Васкрења на крагујевчком гобљу Бозман служио опело протојереју ставрофору Милану Бороти.

17. септембар 2022:
Служио Литургију и освештао цркву Преображења Господњег у селу Остриковац код Јагодине;
Присуствовао предавњу у Епархијком центру у Крагујевцу професора Србољуба Убипариповића о литургијском животу православних хришћана.

18. септембар 2022:
Саслуживао на Литургији и устоличењу новог Епископа шабачког Господина Јеротеја у Саброној цркви Светих Апостола у Шапцу.

Продајни центар Епархије шумадијске

Интернет продавница црквених предмета за цео свет

www.eparhija.com

Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли

www.eparhija.com

служења Епископа шумадијског

19. септембар 2022:
Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Благовештење Рудничко;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

20. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви;
Учествовао у завршним манифестацијама Великогоспојинских свечаности.

21. септембар 2022 – Мала Госпојина:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Рођења Пресвете Богородице у Тополи и предводио славску литију.

22. септембар 2022:
Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светих праведних Јоакима и Ане у Међулужју;
Служио опело Весни Димитријевић.

23. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради.

24. септембар 2022:
Освештао нови манастирски конак и служио Литургијој цркви у изградњи у манастиру Светог Пајсија Светогорца у Шуљковцу.

25. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светих апостола у Аранђеловцу и крстио малу Марту, кћерку ђакона Александра Бабића.

26. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Саве у крагујевачком у насељу Аеродром;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

27. септембар 2022 – Крстовдан:
Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресница;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

29. септембар 2022:
Служио Литургију и освештао Свети престо и живопис у цркви Светог великомученика Пантелејмона у кргујевачком насељу Станово;
Крстио у манастиру Дивостину Василија.

30. септембар 2022:
Служио Литургију у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријеми у Епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

"КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА"

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЛИСТЕ ЛУКЕ

Свети апостол и јеванђелиста Лука био је образован човек, по занимању лекар и први иконописац. Када је до њега дошао глас о учењу Господа Исуса Христа, Свети Лука је одлучио да оде у Галилеју, не би ли се сам уверио у оно што су људи причали. Тамо је свим срцем поверовао у Спаситељево учење. Убрзо Лука би прибројан међу Христове ученике. Задобивши благодат од Господа, он поче проповедати, исцељивати болесне и творити чудеса.

После Вазнесења Господњег, Свети апостол Лука је кренуо да проповеда јеванђеље по свету. Убрзо поста пратилац Светог апостола Павла, под чијим руковођењем је написао Јеванђеље и Дела Апостолска.

Свети апостол и јеванђелиста Лука је начинио прву икону Пресвете Богородице, која у рукама држи Господа Исуса Христа као дете, и однео је Мајци Божијој да је погледа. Када Дева Марија виде икону рече: „Благодат Онога кога родих и моја милост да буде са иконом овом…“ По предању Цркве, након тога Свети апостол и јеванђелиста Лука је израдио још неколико икона, међу којима су биле и иконе Светих апостола Петра и Павла, и тиме започео часно дело иконописања у славу Божију, Богородице и свих Светих, на улепшавање светих цркава и на спасење оних који верују у Господа Исуса Христа.

Свети апостол и јеванђелиста Лука је мученички завршио свој живот у осамдесет четвртој години, пострадавши за Господа Исуса Христа.

Похвалимо свештеним песмама, светог Апостола, свеславног Луку, као проповедника Дела Апостолских и сјајног писца Јеванђеља Христовог, неописане истине Христове Цркве, и као истинитог лекара људских немоћи, природних болести и исцелитеља душевних мука, који се непрестано моли за душе наше.

(Тропар Светом Апостолу Луки, глас 5.)

НАГРАДНО ПОКЛОНИЧКО ПУТОВАЊЕ МАНАСТИРИМА НА МЕТЕОРИМА

Поводом XIII Госпојинских свечаности, свештенство Саборног храма у Крагујевцу, захваљујући благословима, молитвама и залагањем Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Јована и ове 2022. године организовало је поклоничко путовање манастирима Метеори.

Ово је девета екскурзија којом наша Саборна црква награђује ученике основних и средњих школа Шумадијског округа који су се одазвали да учествују на наградном конкурсу поводом Госпојинских свечаности – славе Саборног храма. Овогодишње поклоничко путовање је реализовано у периоду од 3. до 7. септембра 2022. године.

Прво место које смо посетили био је споменик посвећен пробоју Солунског фронта код грчког града Поликастро. На том месту је била смештена команда савезничке војске. Уследила је посета манастиру Светог Дионисија Олимпског у подножју Олимпа. У манастиру се налази и музеј, где се може поклонити и целивати велики број светиња, међу којима су и мошти Светих Дионисија и Георгија. У живописном крају око града Солуна налази се и место Литохоро које је познато и као летовалиште, али и полазна тачка планинара који са овог места крећу на највишу тачку Олимпа и целе Грчке, врх Митикас (висок 2918 метара).

Кренувши јужно од Литохора и планине Олимп, наша група поклоника долази до цркве посвећене Светој Петки у долини под именом Темпи. Овај храм се налази у пећини и до њега се може доћи једино висећим мостом. У овој необичној цркви се налази део моштију Свете Петке Римљанке, као и једна чудотворна икона, док је испод цркве чувени извор Свете Петке, некадашњи Афродитин извор, на којем су се поклоници окрепили чистом и хладном планинском водом.

Један од бисера централне Грчке јесте скупина манастира под именом Метеори. Поред планина Пиндос, у западном делу Тесалије, ови манастири почивају на пешчарским стенама које ничу из земље. Овај импресиван и неприступачан терен од деветог века постаје насељен монашким заједницама. Група од свега неколико тиховатеља најпре је живела у шупљинама и пукотинама у стенама. Ови пустињаци су у почетку водили самачки живот, срећући се само недељом и посебним празничним данима ради сабрања у капелама подигнутим у подножју стене, под називом Дупиани. Уп-

раво је овај комплес манастира био наредна тачка наше групе. Први манастир који смо посетили био је Велики Метеори, односно Преображењски манастир. Њега су основали монаси Свети Атанасије и Јоасаф, 1388. године. Свети Јоасаф (Јован Урош Немањић) је последњи изданак светородне лозе Немањића. Уследила је и посета цркви која је украшена предивним фрескама из 1552. године и поклоњење моштима оснивача ове свете обитељи, а такође и обилазак кухиње и старе трпезарије која је претворена у музеј. Други манастир који је група посетила био је Манастир Варлаам, други по величини у комплексу Метеора, а такође и црква Свих Светих која је украшена очуваним фрескама из 1548. године. У овом манастиру се налази и верна копија чудотворне иконе Пресвете Богородице Тројеручице, чијим смо благословом и ми кренули на пут. Будући да би посета свим манастирима изискивала више дана, панорамски смо разгледали и манастире Светог Стефана, Светог Николе, Свете Тројице, као и манастир Русану, али такође и лепоте Богородичиног перивоја у којем као бисери светле метеорски манастири, немо проповедајући Тројичног Бога.

Наредног дана је уследио повратак за Крагујевац и он је био намењен обиласку Солуна у којем је група посетила многе знаменитости. Најпре смо обишли Српско војничко гробље Зејтинлик, где су, у хладовини хиландарских чемпреса, деца имала час историје слушајући о славним прецима из Првог светског рата, чије је страдање утицало да се учврсте братски односи српског и грчког народа. Након Зејтинлика, уследила је посета предивном храму Светог Димитрија Мироточивог, заштитника града Солуна. Поклоници су помазани јелејем из кандила које се непрестано прислужује крај моштију, а затим су у цркви целивали и мошти Свете мученице Анисије, светитељке из III века и Светог архиепископа Григорија Калидијског, који се упокојио 23. јула 1925, од када његове свете мошти миомиришу и чудотворе. Посетили смо и храм Свете Премудрости, изграђен пред крај VII века, који је у време Византије био катедрални храм. Ова црква је посвећена празнику Воздвижења часног крста. Црква је украшена мозаицима насталим у периоду од VIII до XI века. Била је и место где су сахрањени знаменити људи града Солуна, попут његовог митрополита из XIV века, великог представника исихазма, Светог Григорија Паламе, чија црква данас представља средиште Солунске митрополије. Такође, група је целивала и поклонила се моштима Преподобних Давида и Теодоре Солунских. За крај је предвиђено и панорамско разгледање града аутобусом који је пролазио поред Беле Куле, споменика Александру Великом, остатака зидова цара Теодосија, Галеријевог славолука, Аристотеловог трга, цркве Панагије Халкеон, затим ротонде Светог Георгија и цркве Светог Григорија Паламе.

Телом уморни, али духовно окрепљени, поклоници из Крагујевца су завршили своје путовање кренувши назад у престони град Шумадијске епархије. Благословом Пресвете Богородице, заштитнице града Крагујевца и њеног духовног предстојатеља Епископа шумадијског Господина Јована, надамо се да ће и наредне генерације ђака учествовати у оваквим ходочасничким подвизима.

Срећко Зечевић, протојереј

ЈЕСИ ЛИ ИКАДА ВИДЕО ДУШУ?

Један лекар обратио се свештенику оваквим речима:

– Оче, вас називају пастирем душа. Реците ми, молим вас, јесте ли било када видели ту исту душу?

– Не! – одговори свештеник.

– А јесте ли је чули?

– Не!

– А испитали?

– Не!

– Можда сте је омирисали?

– Ни тога такође није било!

– И нисте је осетили?

– Ма не, осетио сам! – одговори свештеник.

– То јест – тријумфална изгледа закључи лекар – од пет чула које имамо, четири говоре против душе и само једно за! И ви још верујете у то да душа постоји?

Тада свештеник са своје стране упита лекара:

– Ви сте лекар?

– Да.

– Онда, реците ми, да ли сте било када видели бол?

– Не.

– А на укус га пробали?

– Не.

– Онда сте, можда, осетили његов мирис?

– То такође није било!

– И нисте га осетили?

– Још како сам га осетио!

– Онда испада – рече свештеник – да од пет чула, која имате, четири говоре против бола и само једно за. И ви још верујете у бол?

Лекар схвати поуку и, постиђен, отиде.

СЕМЕНА

Једна жена је сањала да Господ Бог стоји иза тезге продавнице.

„Боже, То си ти!“, узвикнула је од радости.

„Да, то сам ја“, одговорио је Бог.

„Шта могу да купим од вас?“, Упита жена.

„Можете купити све од мене“, добила је одговор.

„У том случају, молим вас дајте ми здравље, срећу, љубав, успех и много новца“.

Бог се добродушно насмешио и ушао у задњу собу по наручену робу. Након неког времена вратио се са малом папирном кутијом.

„Зар је то све?“, изненађена и разочарана жена је узвикнула.

„Да, то је све“, одговорио је Бог и додао: „Зар нисте знали да се у мојој продавници продаје само семе? Ви морате да га посадите, заливате и негујете да би порасло и донело плод.“

фото репортажа

Освештана црква Преображења Господњег у Остриковцу

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленић

нова издања

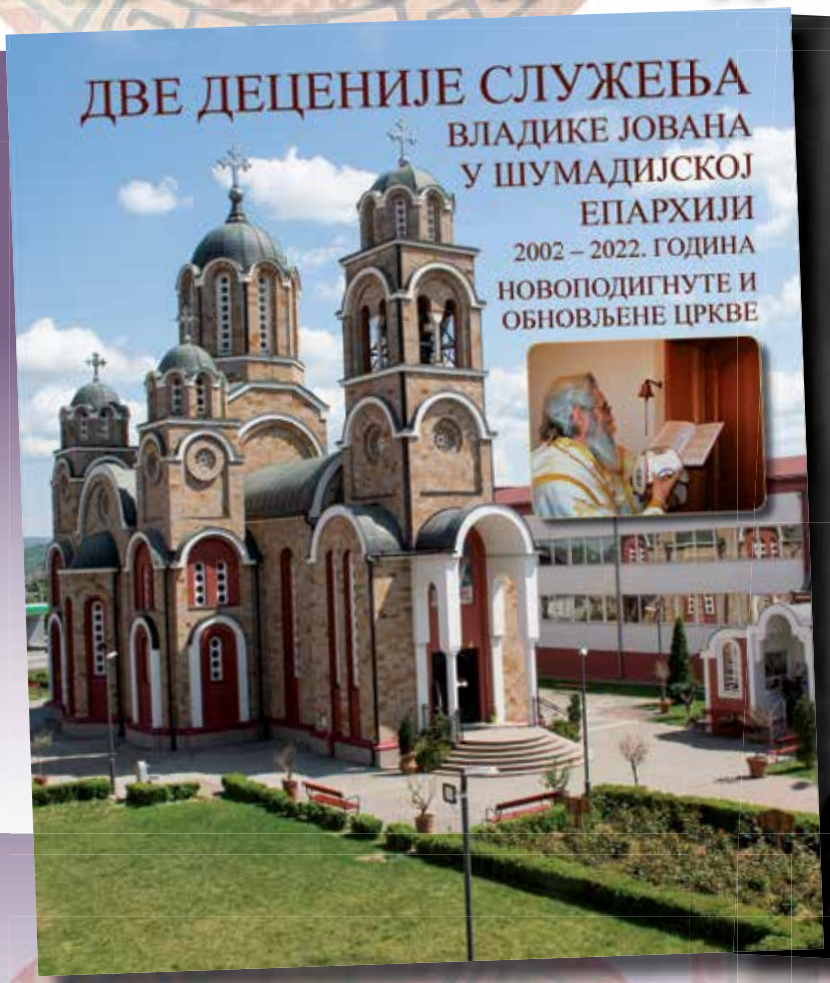

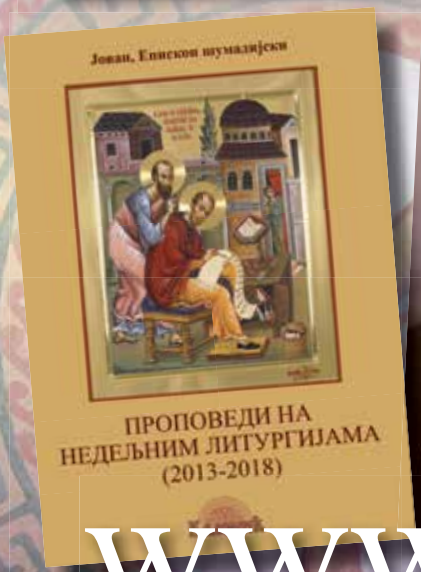

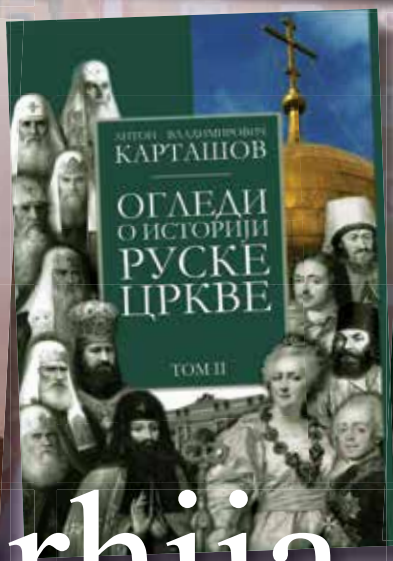

www.eparhija.com